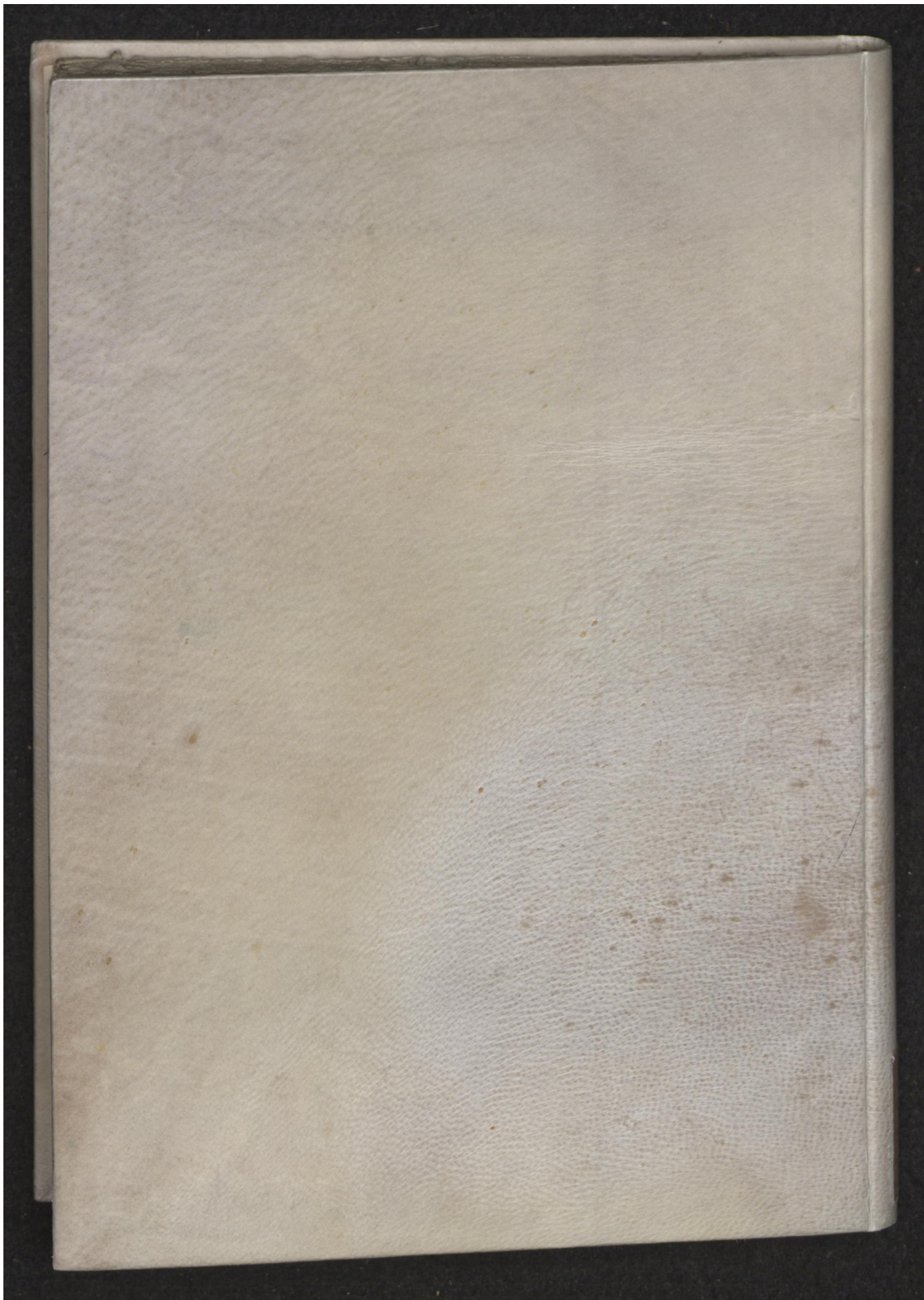

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.712

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.712

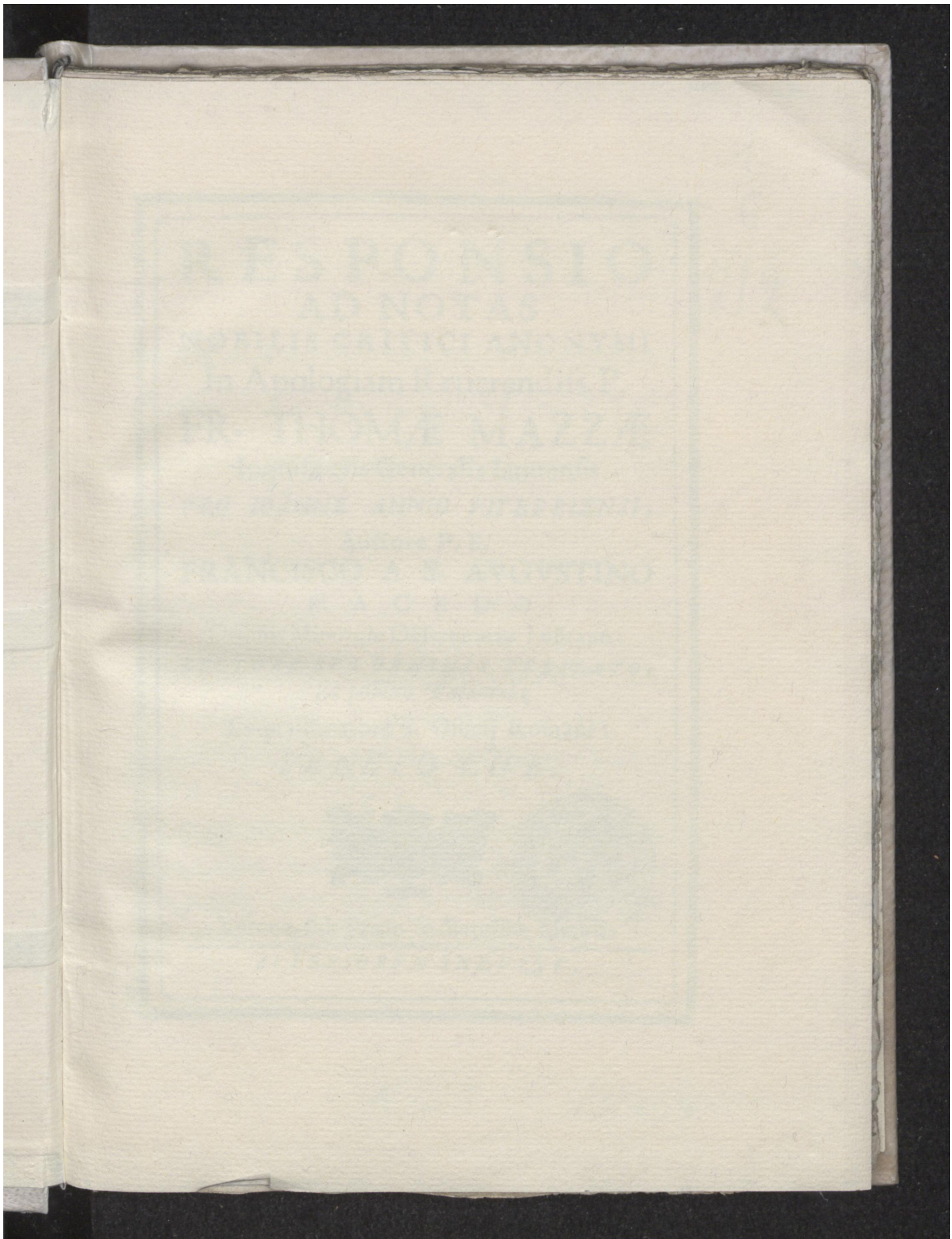

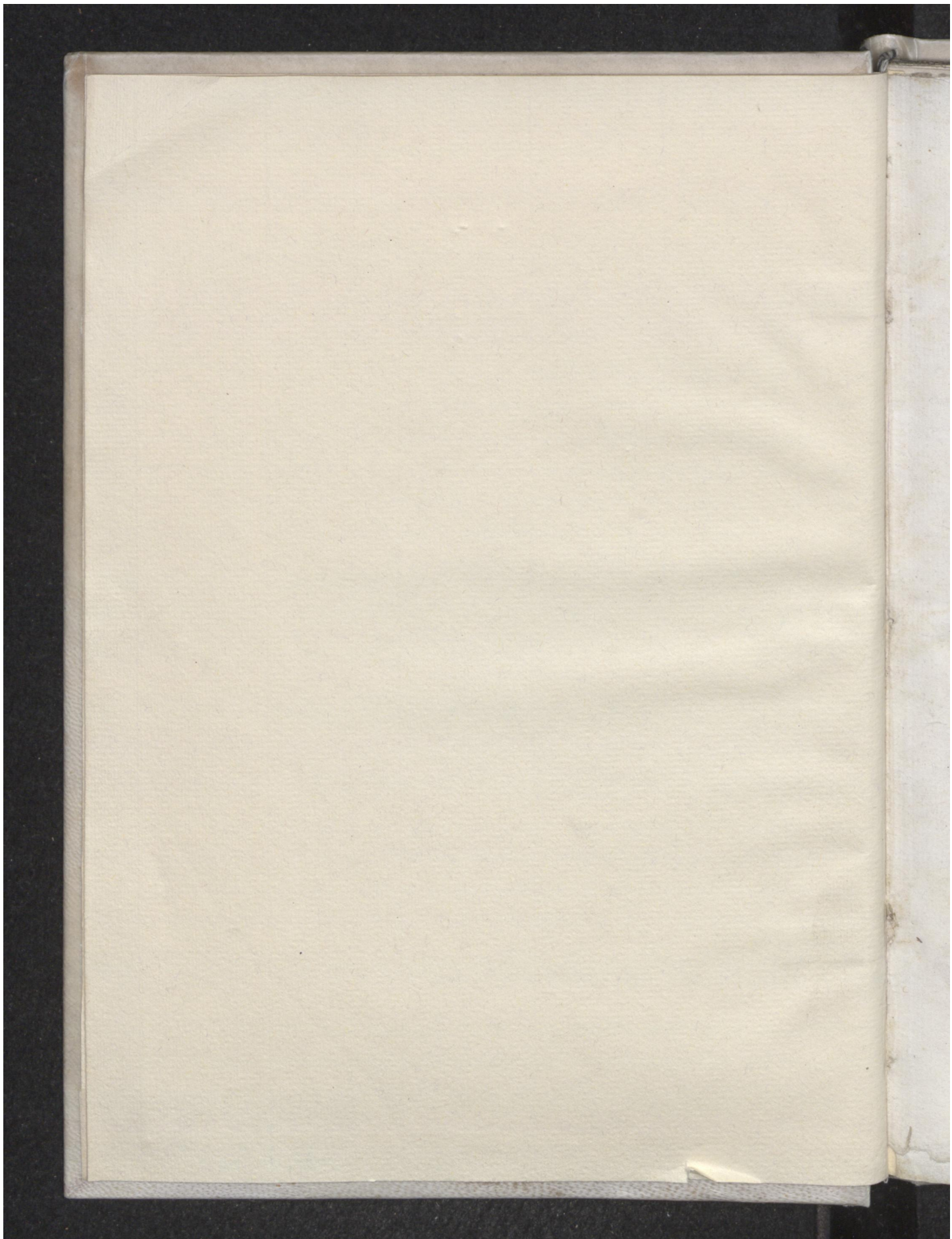
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.712

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL 1.6.712

1.6.712

1
6
712

R E S P O N S I O

A D N O T A S

NOBILIS CRITICI ANONYMI

In Apologiam Reuerendiss. P.

FR. THOMÆ MAZZÆ

Inquisitoris Generalis Ianuensis

PRO IOANNE ANNIO VITERBIENSI,

Auctore P. F.

FRANCISCO A S. AVGVSTINO

M A C E D O

Ordinis Minorum Obseruantiae Lusitano:

LECTORE SVI ORDINIS IVBILATO:

Et publico Patavino:

Exqualificatore S. Officij Romani:

VENETO CIVE.

Veronæ sub Prælo Io. Baptistæ Meruli.

SVPERIORVM INDVLTV.

1357 Pappo

RESPONSI

AD NOTAS

NOBILIS CRITICI ANONYMI

In Apologiam Reverendiss. P.

FR. THOMAE MAZZÆ

Inquisitoris Generalis Iannensis

PRO IOHANNIS ANNO VITERBIENSIS

Auctore P. F.

FRANCISCO A. S. AVGVSTINO

M A C E D O

Ordinis Minorum Observantis Iustitiano

LECTORE SUI ORDINIS IUBILATO

Et publico Patrocinio

Exqualificatore S. Officij Romani

VENETO CIVE.

Venone sub Preside Io. Baptistæ Mellini.

SPERIORVM INDVLT.

REVERENDISS. PATRI
FR. RAYMUNDO
CAPIZVCCO

Magistro Sacri Palatij Apostolici.

S I vereor vt hoc
Opusculum, quodd sit
exiguum, Amplitudini
Tuae, Reuerendissime
Pater, minimè respon-
deat, spero tamen fore vt, quodd est
tuae professioni congruum, ab ea non
videatur alienum. Agitur quippè in
eo de honore Scriptorum Ordinis tui:
quorum alter Magister fuit Sacri Pa-
* 2 latij;

latij; quo Tu munere, & functus es
antea, & modo fungeris: alter Inqui-
sitor est Sacrosancti Officij, in quo
Tu Consultorem, & quidem inter Pri-
marios Romæ agis. Cùmque de Or-
dine, & munere bene sis meritus, &
studio utriusque magnopere tenearis,
haud ingratum Tibi, opinor, erit hu-
iusmodi Opus, quod Tibi dicatum
venio, accipere. Equidem, etsi (vti
Auctor) honori meo, & utilitati con-
sulere debui, Patronum optimum
quærendo, qui me cùm protegere
umbra posset, tum lumine exornare,
qui finis est dedicandorum Operum,
malui tamen rationem habere Digni-
tatis Tuæ, quàm utilitatis meæ. Igi-
tur comperto nihil à me indignum
Amplitudine Tua committi, accedo
fidentiùs, spei bonæ plenus, fore vt
mihi dedicanti sis & præsidio, & or-
na-

na-

2

namento. Vtrunque præstare potes,
Pater Reuerendissime, qui & virtu-
tibus, & doctrinis, & honoribus abun-
das, adeout nihil in Te desideretur
eorum, quæ perfectum quempiam
faciant. Eminent excelsa indoles, ani-
mus magnus, inuicta constantia, spe-
ctata prudentia, maturum consilium.
Vales ingenio, iudicio, pondere, ex-
cellis doctrina, sapientia, eruditione,
notitia rerum diuinarum, & huma-
narum, indefesso studio, & assidua
exercitatione collecta, experientia
confirmata. A puero in splendidissi-
ma Familia assuetus Cathedræ, &
Pulpito docebas in Scholis, tonabas
in Templis, & vtramque paginam
faciebas. Illud magisterium Te ad
istud Supremum Sacri Palatij erudie-
bat: ac inter eas priuatas disciplinas
ad publicam in Aula Pontificia tra-
dendam

dendam præludebas. Per illos gradus
doctrinarum ad fastigium ascendisti
propè Cortinam Pontificiam futurus,
& è vicino eiusdem Oracula auditu-
rus. Licet Tibi apud Summum Pon-
tificem dare voces, & reddere: sensus
tuos proferre; & ab eo, cui vicina
Columba in aures dicenda suggerit,
beneuolè audiri, Librorum Cenfor es
maximus, qui scribuntur à doctis, hi
arbitrio committuntur tuo, vt nemi-
ni in lucem edere quidquam liceat,
quod non sit tuo calculo approbatum.
Et quidem iure. Nam cùm præcla-
rum Sapientiæ specimen in scriptis à
Te libris præbueris, numeros omnes
doctrinarum tenes, & Leges alijs eru-
ditis dare, vti eorum arbiter, potes,
quæ vt iustiores, & clariores essent,
composuisti egregium Opus de digni-
tate, & Officio, & numero Magistro-
rum

msbncb

rum

3

rum Sacri Palatij, eorum & nomina,
& merita referendo, & in eo libro ve-
ram ideam repræsentas, cui Te peni-
tus conformasti. Istius præclarum
exemplum est in illo grandi, & mira-
bili volumine de Controuersijs doctri-
næ Thomisticæ, quod ad eximiam
tui nominis famam, & immortalem
tui Ordinis gloriam edidisti: in quo
Angelici Doctoris Sententias propo-
suiisti, explanasti, muniuisti, illustra-
sti, locupletasti, vindicasti, tanto acu-
mine, tanta vi, tanta eruditione, vt
doctis omnibus admirationem inges-
seris, & spem omnem ademeris, &
tuis adijciendi, & alienis oppugnandi.
Mihi, qui aliquem gustum litte-
rarum habeo ita videtur: nihil acu-
tius, nihil profundius, nihil solidius,
nihil copiosius à quoquam hætenus
esse productum. Quam ei Appendi-
cem

cem addidisti, ea Tu omnes aditus ad
impugnandum aduersarijs occlusisti.
Has eximias doctrinæ dotes, aliæ egre-
giæ tùm animi, tùm corporis comi-
tantur. Splendor Sanguinis, qui in
Familiam tuam Nobilissimas vnde-
cunque venas è Germania, Gallia,
Hispania corriuauit, quæ Romam
influxerunt, vt nobilior euaderes in
ea Vrbe, in qua primaria fons est No-
bilitatis exortus. Et quamquam in
Religioso Viro, Deo dicato, & con-
temptionis studioso laudanda mini-
mè Nobilitas videatur, nec Tibi sit,
opinor, cordi ista commendatio; tan-
ta est tamen Amplitudo personæ tuæ,
vt ea Te deceat, Teque prodat per
eam, quæ in Te summa est, oris, &
corporis dignitatem. Emicat in fron-
te, micat in oculis, lucet in genis, spi-
rat in vultu: vt qui Te intuetur, illu-
strem

5

strem Te esse cognoscat. Te fugiente,
illa sequitur: Te latente, illa patet:
Te verecundante, illa se ingerit: vel
inuitus Nobilem Te fateris. Hoc
Tibi contigit feliciter, & esse Nobi-
lem, & videri. Nam quid ego alia or-
namenta commemorem, quæ virtutes
comitantur tuas, ac earum præclara
habentur indicia: de quibus malo ta-
cere, quàm tenuiter dicendo detrahe-
re? Tui Te diligunt: Ciues Te colunt,
domestici suspiciunt, exteri admiran-
tur: Principes in pretio habent, Car-
dinales amplectuntur, & quæ summa
felicitas est, Summus Pontifex Clemens
Decimus diligit. Hic Te honori tuo
pristino restituit, & quasi dato pigno-
re novos Tibi, & maiores pollicetur:
qui tuis eximijs debentur virtutibus,
quæ tot, ac tantæ sunt, vt omnes in
Te videantur confluxisse, ac inter se

**

de

de primatu contendere. Tibi contigit
vt emineas virtutibus, & illæ in Te
propter Amplitudinem Tuam emi-
neant. Per earum gradus paulatim
ascendis, vt merita ostentes, & constet
honores meruisse. Minus curas fortu-
nam, quòd extra meritum est, imò sæpè
pugnat cum merito. Eniteris, vt Te
dignum honestatibus præbeas: illas an-
tecedis: si sequantur, præeuntem inue-
nient: sin minus, semper eris in culmi-
ne meritorum. Dum igitur magnam
de Te expectationem apud omnes
concitas, Perge inter cæteros, qui Te
colunt, suspiciunt, & admirantur de
Ordine, deque Christiana Republi-
ca, yti facis, benè mereri. Vale.

Verona 4. Kal. Augusti

An. 1674.

Seruus addictissimus

Fr. Franciscus à S. Augustino Macedo.

ANI-

ANIMADVERSIONES.

5

Quam propono refutandam scripturam Critici, eam nonnullis in locis mutilam, & imperfectam esse, quos notavi, ne lectorem turbarent. Cum enim à Patre Mazza Inquisitore duo exempla sumpsissem, qua quia festinanter transcripta fuerant ex Autographo clam & scripto, & sparso non potuerunt emendatiora esse. Itaque lacunas inuenies: verum perpauca. Illae verò, quamquam suppleri verbis non possint, sensum tamen non extinguunt, quare iustam responsionem admittunt. Tu equi, bonique consules, & Criticus condonabit.

2

Nomen Auctoris à me minimè prodi. Tum qui in manu scripto non erat, cui cum ego respondeam necesse est conformari. Tum quia consulere volui honori Critici, nequam illi inuidiam, imò & periculum crearem, cum quaedam eius dicteria obiter, & Religionem, & Tribunal S. Officij pungere videantur.

3

Criticum immemorem, & officij, & beneficij in se mei de me palàm questum fuisse, quod eius nomen non expressissem, ipsumque Anonymum vocassem, & per irrisionem dixisse me iniuria secum agere qui baptizatus esset, & Parochum impositi sibi in baptismo

** 2 nominis

nominis testem haberet, cuius me testimonio convictum
iri affirmabat: Quam ego facetiam, hoc lepido Epi-
grammate refutavi. Hac inscriptione.

Ad querimoniam Illustris cuiusdam Viri, exostu-
lantis cum Patre Macedo, quod se auctorem cuius-
dam opusculi Anonymum vocet, cum ipse proprio no-
mine gaudeat; & ad faciendam fidem testimonium
baptismi afferentis, ut Macedum conuincat, quasi
Parocho fidem habere nolentem, ipsius Patris Macedi

RESPONSIO.

Animaduertendo autem Illustris hunc Auctorem in
hoc suo Opusculo ita scripsisse, In hoc sum Cate-
chumenus. Habetur Pag 30.

EPIGRAMMA.

Dicitur Anonymus, quem dixi in fronte libelli.
De me, quod tacui nomen, ubique queri.

Scilicet à Parocho sacro se fonte lauatum:
Atque adeò proprium nomen habere docet.

Hoc ego iure nego. Nam Catechumenus ille est,
Qui sine Baptismo nomen habere nequit.

Hoc etenim in libro, sum Catechumenus, inquit:
Quare Baptismo, & nomine, iure caret.

Desinat ergo queri de me; de se ille queratur.

Anonymus, vel se Iudice, iure manet.

LECTO-

LECTORI OPTIMO.

NE te fallat, optime Lector, quod fefellit nobilem Criticum, moneo non esse mei instituti Annium Viterbiensem, & ab illo productos Scriptores defendere, sed ea solùm, quæ in Apologia P. Mazzæ suggillantur à Critico, quemadmodum in responsione mea deprehendes. Hæ meæ partes sunt: non quas sibi fingeat Criticus, qui magnam librorum vim per se, ac per amicos comparabat, vt me quasi defensorem Annij, Berosi, & aliorum, quos adducit auctorum refutaret, & ad id amicissimi cuiusdam Patauini lectoris, quem mihi infestum nouerat, opem implorabat, imò & ante tubam victoriam canebat. Cognito tamen argumento operis mei omnes illæ machinæ euanuerunt, & ferreæ quas finxerat turres prorsus corruerunt. Verùm enim verò quoniam tuendo Apologiam Mazzæ obiter fidem facio Annio, & auctioribus ab eo laudatis, volo docere Criticum non esse impostorem Annium, nec illa fragmenta, quæ producit, commenta esse, quò pateat Annium patronis

tronis non destitui , atque aded non esse contem-
nendum .

Probat Annium Florianus à Campo: Garibaius:
Vaseus: Beuter: Ponte: Maldonatus: Nebrissa: :
Hieronymus Romanus: Naucerus: Driedo:
Michael Medina: Valerius Anselmus: Petrus To-
losanus: Razzius: Fanus: Lucidus: Adricomius:
Vincentius Baronius: Sixtus Senensis. Atque vt
aliquos illius defensores nominem Leander Al-
bertus in descriptione Hetruriæ: Dionysius Goti-
fredus in præfat. Histor. Vniuers. Micrelus in
syntag. Hist. Sunt alij, quos nec vacat, nec lubet
inquirere. Hi sunt satis ad Critici calumpniam
propulsandam, in quibus ille tamen cum illo suo
Achate Patavino hospes esse videtur. Addo mo-
mentum auctoritatis viri insignis, qui hodie magna
eruditionis gloria floret Florentiæ, quem viuum
Litterarum thesaurum possis dicere, is est Antonius
Magliabecus Serenissimi Magni Ducis Hetruriæ
Bibliothecarius, qui in litteris ad me datis An-
nium pro illo suo, in quo dixit tempore virum eruditissi-
mum fuisse fatetur. Aliud agebat Criticus, cum
Annium impostorem vocabat, & Mazzam repre-
hendebat.

Parcius ista viris dehinc obijcienda memento.

Fr.

7

Fr. Franciscus Maria Rhini à Politio totius Ord.
Fratrum Minor. Seraph. P. N. S. Francisci
Minister Generalis, & Seruus.

*Dilecto Nobis plurimum Christo R. P. Fratri Francisco à
S. Augustino Macedo Prouincia nostræ Portugalliæ
Regularis Observantiæ Alumno, Doctori eximio,
omni virtutum genere, & scientiarum ornato.
M. Salutem in Domino, qui est vera salus.*

CV M tres ex Ordine nostro Theologi,
quibus commisimus, opus à Te
compositum Responsio ad notas, reuiderint,
& iuxta nostras, & Apostolicas Sanctiones ap-
probauerint: Tenore præsentium cum salu-
tari Obedientiæ merito facultatem Tibi faci-
mus, quatenus, seruatis cæteris de iure seruan-
dis, illud Typis mandare valeas. In cuius rei
testimonium has manu nostra subscriptas,
nostroque maiori Sigillo munitas damus.
Ex Aracœli de Vrbe die 29. Maij 1674.

*Fr. Franciscus Maria Rhini de Politio
Minister Generalis.*

De Mand. Suæ Pat. Reuerendiss.

Fr. Pius à Plac. Ord. Secret.

NOI

NOI REFORMATORI dello Studio di Padoua.

AVENDO per Fede del Padre Inquisitore di Verona. nel Libro intitolato *Responsio ad Notas* Auctore P. M. Fr. Francisco à Sancto Augustino Macedo, non esserui cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente, per attestato del Segretario nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concedemo licenza à Gio: Battista Merlo di poterlo stampare, offeruando gli ordini &c. Dat. 12. Luglio 1674.

} *Andrea Contarini Cau. Proc. Ref.*

} *Angelo Corrarò Cau. Proc. Ref.*

} *Battista Nani Cau. Proc. Ref.*

Angelo Nicolosi Secret.

Præ-

Præfatio ad Lectorem.

M Superiori anno Veronam
edendi in lucem Operis causa ve-
nisssem, ac propterea mihi necessi-
tudo cum Reuerendis. Patre Fr.
Thoma à MaZZa Inquisitore
Dominicani Ordinis propter offi-
cia mihi præstita, & eximias eius virtutes inter-
cessisset, ac inter illius Conuentus Religiosos fa-
miliariter versarer, incidi in Commentarium
manuscriptum auctoris cuiusdam Anonymi No-
bilis eiusdem Urbis Ciuis, inuectiue modo com-
positum aduersus Librum Apologeticum eiusdem
Patris Inquisitoris pro scriptis Annij Viterbien-
sis. Legeram antea hunc Apologeticum vernacu-
la scriptum lingua, qui mihi vehementer placue-
rat,

A

rat,

2 Præfatio ad Lectorem.

rat, tum propter nouitatem Operis, tum propter
styli granditatem, tum propter dictionis elegan-
tiam, tum præcipuè propter copiam eruditionis,
eumque iudicavi numeris omnibus absolutum.
Hac opinione imbutus cum inuectiuam Anonymi
legissem plenam dictæijs, & conuictijs, & in den-
tata charta multorum morsuum vestigia reperis-
sem, non potui non magnoperè commoueri, cum
præsertim notassem signa quædam liuoris in au-
ctorem Apologetici concepti, ex quibus apparebat
non tam studio veritatis adstruendæ, quàm bilis
in auctorem Apologetici euomendæ. Commenta-
rium, & scriptum, & vulgatum ab illo Anony-
mo fuisse. Animaduerti eundem vehementi con-
tentionis æstu abreptum sæpè ab scopo, & veri-
tate aberrare, & multa carpere, & sugillare, quæ
vera esse constabat, nec ulla poterant ratione
impugnari. Et quamquam manuscriptum esset
Opusculum, serpebat tamen inuulgus, & mul-
tiplicatis de industria exemplis, ad multorum
manus peruenerat, & penitus vulgabatur, non
sine magna Patris Inquisitoris infamia, & mu-
neris, quod gerebat, & Religionis, quam profi-
tebatur dedecore, quæ res in publicam perniciem
redun-

Præfatio ad Lectorem.

3

redundabat. His ego rationibus commotus accedente multorum hortatu, Fratrum præsertim illius Ordinis, quos iustus dolor incendebat, suscipi defensionem tum studio tuendi Patris Inquisitoris innocentiam, tum veritatem, quæ mihi semper cordi est, vindicandi. Videbam me conscientia lege teneri ad occurrendum infamiae viri Religiosi, & Officij Sancti, & Ordinis præclari; Itaque huius interuentu Opusculi à me compositi conatus sum calumnias, & iniurias à scriptore Anonymo illatas remouere. Nam si quis, cui sit compertum auferri aliena bona, lege charitatis tenetur auferentem arcere, & bona vindicare. Quanto maiori iure obligabitur is, qui videat proximum infamari, ad infamiam arcendam, & honorem ablatum vindicandum: longè quippè est pretiosior honor fortunis apud homines imprimis pios, & religiosos, qui bonis sponte sua spoliati vnus se virtutis, & religionis studijs addixerunt, quibus nihil superest præter bonam famam, qua & aluntur, & sustentantur, ad decus Religionis, & Ecclesiae ornamentum.

Equidem legens inuectiuam Anonymi male accipientis Mazzam, comperio eum minus agnouisse

A 2

uisse

nisse tantum virum, cuius si præstantiam nosset,
 non dubito quin à conuitijs abstineret. Norit
 ergo illum, & doctrina, & virtute excellentem,
 & ex præclaris muneribus, quibus laudabiliter
 functus est, conijciat, quanti sit faciendus. Ille
 quippè viginti fermè annos Magisterium exer-
 cuit, Philosophiæ, & Theologiæ Principes Ca-
 thedras moderatus in ea Religione, quæ principa-
 tum tenet in tradendis doctrinis. Itaque in An-
 gelica scholaresulfit à Sole illo Sancto Thoma
 sapientiæ radijs illustratus. Audiuit eum Bo-
 nonia palàm docentem, & laureatum inter Prin-
 cipes illius Cænobij Doctores, qui eum tanquam
 in omni genere doctrinarum florentem mirificè co-
 luerunt: inter primarios Prouinciæ Magistros,
 quos appellant, gradum obtinuit, qui summo
 magisterio perfruuntur. Præclarum sæpè singu-
 laris scientiæ specimen præbuit, & adhuc ado-
 lescens Positiones publicas, & solemnes cum
 plausu, & gratulatione communi habuit, & in
 palæstris litterarijs nobili puluere sordidatus
 apparuit: nec tantùm in suggestu docuit, sed
 etiam in pulpito fulminauit. Testis est Ecclesia
 Cathedralis Bononiæ, quæ illum dicentem audi-
 uit,

Præfatio ad Lectorem.

uit, & admiratione prosecuta est. Dicebat eleganter, pronunciabat aptè, agebat venustè, permouebat vehementer, & auditores quocunque vellet mirabili eloquentia pertraherebat.

Adulta ætate ob exquisitam prudentiam, & gravitatem iudicij, administrationem Religiosæ Reipublicæ iussus est à Superioribus suscipere, quare multos, & mobiles Conuentus prudenter rexit, & feliciter administravit. Creuit fama viri aucta virtutum exemplis, & maior visus est, quàm ut deberet domesticis claustris circumscribi. Igitur à supremis Sacrosanctæ Fidei Inquisitoribus euocatus est, & in publicam lucem tractus, ut nouo splendore munus illud Inquisitorium condecoraret. Primùm Crema, deinde Vicentiæ, postea Veronæ Inquisitoriam Prouinciam obiit, tanta dextritate, & prudentia, ut singularem apud omnes laudem sit promeritus. In causis suscipiendis cautus, & circumspectus: in agendis diligens, & industrius: in perficiendis prudens, & accuratus. Id mirabile, quòd eo in munere nemini inuisus, omnibus gratiosus fuit, tum domesticis, tum externis carnis; adeo ut cum ex Prouincia discederet, semper ingens suis
desfr

desiderium relinqueret. Nempè integritatem, cum beneuolentia, seueritatem cum mansuetudine, grauitatem cum humanitate coniungebat. Eius rei argumentum est, quòd modò ob grauissimas causas Verona Genuam transferendus, totam commouit Civitatem desiderio sui, ac nemo sit, qui non ægrè ferat illius recessum, quòd sciant magnam se tanto viro absente passuros esse iacturam: verùm eo se consolantur, quòd vident hunc abscessum ei gloriæ fore, propter grauissimas, quæ interueniunt causas Verona Genuam transmittendi. Quæ de re præclarum testimonium extat Eminentissimi Principis Cardinalis Francisci Albi^{ij} Romanæ Curie oraculi, luminis, & ornamenti, qui in litteris ad me scriptis confirmat Sacris illis Patribus è Christiana Republica visum fuisse, ut Patri Ma^{zzæ} tanquam præcipuo inter eius Ordinis viros, propter singularem prudentiam, eximiam doctrinam, probatam experientiam, incredibilem dexteritatem, præclarasque alias virtutes Genuensis illa Prouincia demandaretur. Quod palmarium testimonium haberi debet, utpote datum ab eo viro, apud quem ius, & veritas

Præfatio ad Lectorem.

7

valet, & qui nunquam ab integritate recedit.
Ut propius ad rem accedamus: multa scripsit,
ediditque in lucem volumina, in quibus elucet
multiplex eius doctrina cum singulari eloquen-
tiae, & eruditionis laude coniuncta. Extat Pa-
negyricus in Sanctum Raymundum: planè mira-
bilis, in quo cum eloquentissimè dicat, & multa
lumina sententiarum, venustissimis tropis ad-
mixta proferat, semper à canina littera abstinet,
ac sine illa servare potuit leges dictionis, & im-
plere numeros eloquentiæ, tanta felicitate, ut qui
legat, litteram illam non desideret, imò ne illa
quidem ad rationem eleganter dicendi quicquam
attinere videatur. Edidit quoque Tractatum
quendam moralem super prohibitione mulierum
ab Ingressu in Monasteria, idoneum fanè, & in
rem appositum, & accommodatum. Præterea
scripsit elegantissimè Claudiani Poetæ vitam,
cum Apologia pro illius Fide Christiana; & ele-
gantem Poetam Ecclesiæ reddere multis, & præ-
claris rationibus contendit. Insuper difficile ag-
gressus est opus, quod Apologiam scripsit pro
Ioanne Annio Viterbiensi, sui Ordinis Fratrem,
magni nominis viro, ut eius fidem indubium à
ple-

plerisque auctoribus vocatam assereret, & ab obiectis calumnijs vindicaret. In quo certè mirum est, quantum studij, & operæ posuerit, quàm se ingeniosum, & eruditum ostendat, ut propè miraculo legentibus videatur, potuisse in re tam spinosa floridè, tam obscura nitidè, tam sterili facundè, tam exili granditer, tam ieiuna cruditè segerere. Quod ego opus cùm legissem magnoperè sum admiratus. Tandem componit ingens Opus de Historia veterum Gothorum, quæ cùm difficilis, & implexa sit, ab eo tamen sic explicatur, ut multis luminibus abundet, & non mediocrem splendorem ab illius calamo accipiat. Hæc Opera Italica lingua scripta magnum ei asserunt eloquentiæ ornamentum. Alia quidem ille posset in lucem edere tum Philosophiæ, tum Theologiæ, quas diù professus est doctrinas, & Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum, quos munus Concionatoris obiens euoluit, ac versauit, quæ manuscripta seruat; essentque magno vsui litteratis hominibus futura, sed non vacat ei propter grauissimas Inquisitorij muneris occupationes emulgare.

Ceterum huic eruditissimo viro testimonium
hono-

Præfatio ad Lectorem.

9

honorificum reddunt Bartholomæus Receptus
in sua Veritate rediuiua, & Vincentius Maria
Fontana in suo Theatro Dominicano. Hæc sunt
scripta, & quidem præclara. Verum illud est
vocale præclarissimum, quod recens Capitulum
Nationale Placentiæ nuper congregatum com-
munibus suffragijs Mazzæ dedit eligens eum
Diffinitorem Generalem, quo nullum est munus
secundum Prouincialem præstantius; eius enim
est ad Capitulum Generale se conferre, & ibi suf-
fragari: quod signum, & prudentiæ, & doctri-
næ, & virtutis, & religionis haberi solet, nec
nisi viris præstantissimis defertur, cum ex eo
magna ex parte pendeat totius Ordinis admini-
stratio. Consonant his virtutibus, & honori-
bus præconia summorum virorum, quorum
pauca nonnulla hic libet attexere.

Panegyricum de S. Raymundo commendauit
Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Albertus
Baduarius Episcopus Cremensis, Vir omnibus
Nobilitatis, & Virtutis ornamentis præditus
huiusmodi Elogio, quod initio eiusdem Panegy-
rici scriptum habetur.

Elucubratum Panegyricum meritò Typis est

B

reim-

reimprimendum, elegancia siquidem verborum, atque præclara eloquentia, illibatae pietati coniuncta, illud omni numero perfectum efficiunt. Et quod impensissimi est Operis, nulla vox auditur concrepans sonitu elementi. *Recognouit nimirum præfatus Antistes librum solemni more, & hoc singulari iudicio approbavit.*

Magnum etiam momentum gloriae Mazzae affert suo grauiissimo calculo Illustrissimus, ac Reuerendissimus D. Sebastianus Pisanus Veronæ vnus è Principibus Veneti Imperij Urbibus Episcopus, splendore sanguinis clarissimus: indole excelsa, animo magno, ingenio præstanti, iudicio summo, exquisita prudentia, eximia doctrina, spectata pietate, præclara munificentia, virtute singulari, moribus suauissimis, priscorum Antistitum effigies, recentium norma, imò idea veri Episcopatus: quem propter singularem erga omnes beneuolentiam, & amorem erga se Ciuium, alterum, sed Christianum, Titum, Delicias humani populi possis appellare, à quo Mazza tanti fieri solitus erat, ut frequenter eum compellaret, ac eius consuetudine
frue-

frueretur, eaque se mirificè oblectari fateretur, propter eruditionem, & elegantiam, candorem animi, grauitatemque iudicij. Cuius beneuolentiæ, & æstimationis specimen dedit in hoc ipso Mazza Verona discessu: eum quippe non sine magno doloris sensu dimisit, qui dolor, & amoris, & pretij pondus habuit, omni præconio excellentius.

Verum illud palmarium, quod ab ipsa Sede Apostolica suæ virtutis testimonium accepit. Nam in eo diplomate, quo ei Prouincia Genuensis Inquisitionis Generalis demandata fuit, hoc Elogio affectus est Mazza à Sanctissimo P. D. N. Clemente X. quod conceptis verbis afferre volo.

CLEMENS PP. X.

Dilecte Fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Volentes pro Nostri Pastoralis Officij solitudine de persona solerti, & idonea Officio Inquisitionis hæreticæ prauitatis in Statu, & Dominio Ianuensi prouidere; sperantesque Te pro

B 2 tua

tua fide, pietate, doctrina, diligentia, & Catholica Religionis zelo illud rectè, & fideliter administraturum, Te in toto Statu, & Dominio prædictis nostrum, & Apostolicæ Sedis hæreticæ prauitatis Inquisitorem Generalem Apostolica auctoritate tenore præsentium facimus, constituimus, & deputamus. *Quo nullumacroama gloriosius excogitari potest, cum editum sit intra cortinam Sedis Apostolicæ, ubi Oracula Sancti Spiritus afflatu Diuino concipiuntur plena dignitatis, plena veritatis, plena auctoritatis.*

Hunc tantum virum tot doctrinis ornatum, tot virtutibus insignem, tot muneribus decoratum, tot officijs functum, tot testimonijs commendatum, dieterijs impetit, contumelijs onerat, conuictijs proscindit, iste Criticus Anonymus Veronensis. Criminatur eum Blasphemæ, Abolitionis librorum Sacrorum, peruerfionis Officij Inquisitorij, ineptiæ, imperitiæ, stoliditatis, inelegantia, barbarismi, prauitatis, insolentiæ, lapsus, absurditatis, insanie; addit alia impropria, quæ teretes; & religiofæ aures ferre non possunt, nec debent.

Poterat Anonymus vir eruditus, & elegans, iurisperitus melius collocare calamum, & imitari Marchiones duos Illustrissimos, & doctissimos viros, suæ Ciuitatis ornamenta, quorum alter à Puteo dictus veritatis imaginem apud se reperit, eamque pulcherrimis coloribus descripsit libris editis ad Politicam administrationem ingeniosè, ac eruditè comparatis. Alter à Pindemonte, qui Veronam amœnissimam in Urbem integrum Pindum montem cum Apolline, & Musarum choro induxit, & auream Cicadam omni Musa suauiore venustè, & doctè, & eleganter garrientem repræsentaui, quæ strepera sua harmonia demulcet aures, titillat sensus, corda rapit, mentes erudit ad doctrinam, animos ad virtutem informat, pergitque alios commentarios suo ingenio dignos in lucem edere, oleo plusquam cedrino perungendos. Maluit Criticus secus agere, & rostro ferire; & lacere, quàm disertè, & eleganter cùm sit benè Latinus, nec Græcè ignarus, dicere, & suauiter cantillare.

Respondebo igitur eo quo Sanctus Augustinus ordine, solitus erat obiectas sibi calumnias refellere,

14 'Præfatio ad Lectorem.

lere, verbis aduersariorum adductis, iisque discrete propositis, & aptè refutatis, ac retortis, ut responsionis vis, & ius appareret. Ita aduersus Faustum, Parmenianum, Petilianum tom. 6., & contra Pelagium, & Iulianum tom. 7. Operum suorum. Afferam primum verba Patris Mazzæ Auctoris; deinde adscribam notam Critici; tandem refutationem meam subijciam.

AV.

AUCTOR.

Conuiciarlo . Pagina 1. linea 2.

CRITICVS.

Quintilianus . Conuictiari aliquando Patrocinij fides cogit .

V I N D E X .

Ria hic desidero ; Primum, fidem in sententia, sic enim Quintilianus lib. 5. c. 2. ybi agit de præiudicijs . Refel- luntur autem raro per contumeliam iu- dicum, nisi fortè manifesta in his culpa erit . Secundum, distinctionem inter contumeliam, & conuicium, qui enim latinè sciunt, norunt aliquid interesse inter contumeliam, & conuicium, nam contumelia, nisi petulans sit, non erit conuicium . Tertium, momen- tum auctoritatis, nam Quintilianus non est Auctor ido- neus, cùm sit impius, itaque lib. 2. instit. cap. 17. dicit, mendacium Sapienti concedi, & lib. 12. cap. 1. viro bono permittit mentiri . Tandem, vt largiamur Cri- tico conuicium seruire fidei, non ideò dandum est ser- uire liuori .

AUCTOR.

A V C T O R.

Violentata Apologia. Pag. 1. lin. 4.

C R I T I C V S.

Mala causa languens in se se habet opus accuratis pharmacis.

V I N D E X.

CVi mala causa? fingitur, non habetur. Qui languens? unde languor? imponitur, non inest. Probetur morbus, ut pharmacis locus sit. Quod si opus esset pharmacis, accuratissima in Apologia adhibet noster Auctor. Verum nec accuratatione, nec curatione opus est, dum languor non probatur. Hic planè Criticus *ἀγχις*.

A V C T O R.

Tanti, e si bei Monumenti. Pag. 1. lin. 6.

C R I T I C V S.

Phy!

V I N D E X.

Terentius *Phy*. Repono cumeodem *Ha Ha He*. Quid miraris? an irrides? Prode causam irrisionis. Postica, & præpostera fanna est, cui non oportet occurrere cum Persio. *Ἰρακία χερσίδωρ*. Hirundo Thracia.

A V C T O R.

AUCTOR.

Sotto infauustissimo Asterismo . Pag. 1. lin. 3.

CRITICVS.

Conscia Fati Sidera. Manilius.

VINDEX.

QVorſus it ? Quid vult hoc hemiſtichio ? Aptius :
Heu durus Fati tenor. Statius : ſiue : *Sors eſt ſua cuiq;*
ferenda. Manilius . Etiam homines fiderantur .
Stellaturam agnoſco *ſubſidere Cancrī Virg. Enchele.*
Νεφελας Ζεινεν . nebulas verberares.

AUCTOR.

Liſor poſt Fata quieſcit .

CRITICVS.

Liſor numquam verſus Annium ſeu viuentem , ſeu mor-
tuum in eruditis fuit : nec cur eſſet cauſa erat . Infrà . cap.
13. hic Auctor dicit inelegantiam hominis , non inuidie illis
ſegetem ſuppeditaſſe , ſed contemptus . Graculus Aefopicus
à Columbis deplumatus ſuo generi redditus , & litteratorum
eruditorum excluſus conſortio , iam pridem liuorem nepotum
reſoluerat . Nunc Annij fallacis , nec arrident , qui nondum
are lauantur .

VINDEX.

Nouit ne viuentem Annium , & coætaneos ? Si non
nouit , qui ait , nemini viuum liuori fuiſſe ? imò
ne omnes quidem poſt eum agnouit , quo iure igitur ne-
gat

gat eos inuidisse, quos nullos agnouit? An omnes eruditosex se æstimat? *Crimine ab uno disce omnes.* Virgilius. Quod ait auctorem cap. 13. dixisse inelegantiam hominis, idest Annij, non inuidiæ illi segetem suppeditasse, sed contemptus: minus est verum: nec enim id auctor affirmat; tantum fatetur eum veritati intentum, ornatum dictionis neglexisse, idque fortasse vitio rudioris sæculi accidisse; An hoc est dicere segetem suppeditasse contemptui, vel, vt latinius loquar, ansam contemptui præbuisse? imò ibi auctor expostulat cum Vossio, quòd eo nomine inelegantia Annium contemnat. Graculus Æfopicus abre est, nam Annius inornatus quidem est, non alienis plumis vestitus, & quamuis colore careat elegantia, retinet tamen nudam veritatem. Nec excuset Criticus locos auctorum, quos adducit; nam hos illi non sibi attribuit, sed ijs, quos laudat auctoribus. Itaque nihil Annio est cum Graculo illò commune. Præterea in nullo est ære alieno. Norunt lippi, & tonsores eum æruscatorem non esse. Ingenuè protulit quæ reperit. Proculhinc *Αἰσὸ' πειὸς νόλορος.*

AUCTOR.

Non mai ne riportò che biasimi. *Pag. 1. lin. 2.*

CRITICVS.

Nec putamus aliud promeritum. Communis consensus, aiunt Iurisconsulti, facit ius.

V I N D E X.

Quasi cenfor Cato: fortè Tertius: nos secus existimamus. *Iam sumus ergo pares.* Communis consensus, non omnis, facit ius. Nam & coniurato-
rum

rum est communis consensus, & facit iniuriam. Bonorum consensus Ciuium facit ius, cum rem publicam sapit. Præterea nomen iuris analogum est, nam Prætor *Ius reddere* dicitur, etiam cum iniquè decernit, de iustitia, & iure II. Paulus.

A V C T O R.

Erano perciò tenuti per legge di giustizia, e carità? Pag. 2. lin. 15.

C R I T I C V S.

An ut fucum facerent, & lectoribus imponerent, ut tandem ipsi iriderentur? Non obtusa adè gestamus pectora Pæni.

V I N D E X.

Fucus ne sit, & fraus, tueri quemquam? Non imponit qui impositam personam calumniæ detrahit, & notas iniustas auferit. Nec irridebitur qui ignoscit, vel erranti. Huc spectat, non illuc. *Non obtusa adè gestamus pectora Pæni.* Pietatis illa vox fuit apud Didonem, immanitatis apud Criticum. Soli Manes nesciunt ignoscere. At hic inhumani præstat Manes. Inuenit modum defensionis auctor; nec fucum fecit; sed profecit, dum fucum arcuit.

A V C T O R.

Pur nell' interuallo. Pag. 2. lin. 8.

C R I T I C V S.

Non absimilis Herostrato, obtinuit, ut eius libri illi famam conseruarent: non ad laudem, sed ad opprobrium.

V I N D E X.

Desideratur hic similitudo. Herostratus ab incendio templi Ephesini quæsiuit famam cum redegit incineres; quid simile molitus est Annius? imò sepultos auctores è cineribus excitauit. Pedestris phrasis; non bene ferunt latinæ aures illam inelegantiam *obtinuit ut eius libri illi famam conseruarent*. Reliqua dictio famosa, & fumosa. Huc tandem recidit, paradigma Herostrati. Stratus heros est hoc in loco Criticus: verè Heros stratus.

A V C T O R.

Sò bene che hò à cimentarmi non con vno, ò pochi.

Pag. 2. lin. 39.

C R I T I C V S.

Hoc ipsam detertere debuit.

V I N D E X.

Numerus non deterret, sed virtus. *Exigui numero, sed bello visida virtus*. Auctores non numerantur: penduntur. Tunc decuit cum Vossium nominabat. *αἴρον* nugas nugaris.

A V C T O R.

E bramarei, e stimarei pur io.

C R I T I C V S.

Non ego.

V I N D E X.

Crediderim. *Impar congressus Achilli*. Troilus Virgil. lib. 1. *Viribus imparibus*. Pallas. Virgil. lib. 10.

A V C T O R.

A V C T O R.

21

Favorito, & in grado di suo Teologo, e Consigliere.

Pag. 6. lin. 38.

C R I T I C V S.

Gradus, & honores non sunt signa virtutis, quia multi immerentes prouehuntur, contra delitescunt merentes iniusta premia sortis reportantes.

V I N D E X.

Inepta sententia, & putida ratio. Infeliciter hic caldulum ponit Criticus Aristot. lib. 4. Eth. cap. 17. τῆς ἀρετῆς γὰρ ἄλλοι τιμῆ καὶ ἀπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς. Cicero de clar. Orat. *Honos est premium virtutis.* Hoc clamat orbis, Leges iubent. Miseri Candidati si honores ita infuscantur. Nemo est quin honores desideret. Lege Fabium I. C. Commentarijs ad Tit. de diuers. Reg. iur. antiq. Iam verò ratio ruit. Non sequitur ex eo quòd honores interdum immerentibus deferantur, eos non esse signa virtutis, quemadmodum nec ex eo, quod sepe supplicia innocentibus inferantur, sequitur ea esse signa virtutis. Afficiuntur aliquando honoribus prauis, & supplicijs boni, sed hoc contingit, non iure decernitur: præter ius fit, non iure. Solem è Mundo tollit, qui negat honores præmia, & signa esse virtutis. Hoc est Εὐ τῆ ἐνταυτῆ τα ἕαρ ἐξείπειν.

A V C T O R.

Prelato Maestro del Sacro Palazzo. Pag. 6. lin. 24.

C R I T I C V S.

Dignum Patella operculum: quantò gloriosius erat ista siluifera.

VIN.

V I N D E X.

I Nuocet hic Plautus Deos suos Patellarios, ne sinant Lectores de hac Patella edere. Rem indignam hanc paræmiam hic iactare. Non nouit Criticus quid sit Prælatūra. Quod munus Magistri Sacri Palatij. Nouus est Romæ. Legat libros ea de re scriptos. Ac imprimis Raymundum Capizucum Dominicanum eius Ordinis decus consulat, & ipsum hodie Magistrum Sacri Palatij, virum insignem nobilitate, virtute, doctrina: hic eum quale sit illud munus splendore iuxta, & personæ dignitate docebit. Splendidissimus honor est, qui propterea Dominicano Ordini tanquam Soli Ecclesiæ orienti à Romano Pontifice delatus fuit. Illud palmare: quod Dominicus Auctor Religionis, & origo lucis, primus fuit Magister Sacri Palatij, cuius facem sunt clarissima virorum lumina consecuta. Sed hæc Criticum latuerunt. Satis esset *αμφαγοσίν*, sed ille maluit *ἀγροσίν*.

A V C T O R.

Alabastro trasparente: perche le lettere erano cangianti, e mobili. Pag. 10. lin. 16.

C R I T I C V S.

Translucidos, pellucidos lapides legi, versicolores, præter hyacinthum, sed qui tantum mutet colores pro aeris mutatione, non legi. Mirabilis profectò iste lapis, & miraculo propior. An a seruat ur modo? An cum vulgantis fide abiit?

V I N D E X.

Primum imponit auctori dictum. Non dixit mutari litteras pro aeris mutatione. Non enim de Chamæleon-

123
leonte cogitabat, tantum dixit moueri, & mutari, id
autem posituræ, & situi attribui potest, non aeri, qui ne
admitti quidem intra lapidem potuit. Deinde ut id
quodcunque tandem esset, minus sit incredibile, faciunt
ea, quæ de lapidibus narrat Plinius lib. 36. c. 17. 18. 22.
& lib. 37. c. 5. Διπλὸν ποῦσας Rete inflas.

A U C T O R.

Scritte in caratteri Greci. Pag. 10. lin. 12.

C R I T I C V S.

*Hetruscorum litteræ haud Græcæ erant, sed propriæ: si verè
erant tales, quæ pro talibus nobis suppositæ sunt.*

V I N D E X.

SVmit liberè quod non dedit auctor. Litteras esse He-
trufas, quas Græcas affirmat auctor. Græcæ ergo eo
auctore erant non Hetruscæ. Qui ergo, & quorsum indu-
cit Criticus Hetruscas? Antiquas, & antiquatas Græcas
proponit auctor. Criticus alias supponit. Fugientes
ne an caducas? certius seruiles. Litteratus vir litterator
hic esse maluit.

A U C T O R.

E veniamo alla quinta Longobardica. Pag. 10. lin. 9.

C R I T I C V S.

*Hanc tabulam habet fol. 220. quam Cluverius lib. 2. Ita-
lie cap. 3. fol. 564. adsentitur, non vanis documentis haberi
posse pro adulterina, quia Verulonia Vrbs remotissimo hinc
fuerit situ apud Populonium Oppidum, & quia prima Italia
ab Italo Herulorum Rege dicta, non in Herruria, sed in Latio,
Sabinoque Agro constitit, tum quia difficilis est disquisitio,
quamam*

quænam fuerint hæc quatuor Oppida, quæ in unius Urbis muros coierint, nisi per multorum milliarium ambitum Urbem fingas, cuius magnitudinis nulla umquam memorata Urbs sit in Hetruria memorata. Reliquas inscriptiones non vidi, quare super illis nihil dico. Ad eas forte, an alias Anniani Commentari. Vide Cluu. loco citato.

V I N D E X.

HÆc rem non continent. Auctor hic nihil de Vetulonia, nec de Populonia tradit. Qui scire velit quænam, & cuius Regionis Urbes fuerint, consulat Ptolomæum, Melam, Plinium, & Commentatores Virgilij lib. 10. versu 172.

Sexcentos illi dederat Populonia mater.

Id constat: in Hetruria sitas. Quod iacit: non potuisse quatuor Oppida in vnam Urbem coire, refutamur multarum exemplo: quæ integræ penè Prouinciæ fuerunt. Roma 300. aliquando imò & 400. milliaria impleuit. Pequinum, & Nanninum apud Sinas stupendæ sunt magnitudinis. Macaum in Iaponia, Themistitanum in America, & huiusmodi pares numerare possem. Excutiat vetera Sacra Monumenta inueniet Niniuës Ciuitatem magnam itinere dierum trium. Hic obriguit *πίλας ἀπὸ ἐπίου*. Pilos pro lana &c.

A V C T O R.

Maiores nostri. Sic Annius. *Pag. 11. lin. 18.*

C R I T I C V S.

Maiores nostri non tantum qui ætate præcesserunt: sed qui in dignitate, aut Magistratu fuerunt. Horat. Sat. 6. lib. 1. & ad eum locum.

VIN-

Nodum in Scirpo quærit. Maiores proprie dicuntur priores, superiores ætate, antiqui, quos *ancestres* dicunt Galli, *προαικότες* Græci cum respectu ad ætatem, quæ *ἡλικία*. Hoc sensu loquitur Cicero quoties dicit *maiores*. *A maioribus nostris accepimus*, & cæteri Latinitatis Principes: quibus opponuntur *minores*, idest posteriores, siue nepotes, & *qui nascentur ab illis*. Sic Virgilius lib. 6. *utcumque ferent ea fata minores*. A contrario patet germana significatio maiorum. *Ego meis maioribus virtute mea preluxi*, Cicero in Sallustium, aut quæ eo nomine gaudet auctor. Hic proprius sensus: pugnat cum ea significatione maiorum, quam affert Criticus. Rectè igitur, & Annius dixit *maiores nostri* pro superioribus ætate, & optimè vertit auctor *λι' antenati, li' antichi*. De his cogitabat Annius: non de dignitatibus, aut honestatibus; quod si vox *maiores* interdum aliter vsurpatur, & pro ijs, qui in dignitate, aut magistratu fuerunt, ut in loco, quem producit Horatij, id raro fit. Quamquam Horatius ibi loquitur de ijs maioribus, qui fuerant nobiles, quales ipse non habuit, ac proinde nihil detraxit germanæ significationi vocabuli, sed eam coniunxit cum alia tanquam accita, non innata, & propria, quemadmodum apparet in ultimo carmine.

Ac si

Quæstor avus, pater atque meus, patruusque fuissent. retinet quippè maiores ætate, quibus addit honestates. *Utrumque sit; germanus sensus Anni est, quem repræsentat auctor antenati, antichi.* Quid illud est nisi *Ἄστροπα τοξένου*?

D

AUCTOR.

AUCTOR.

Non li feruiua à lui intento, anzi più tosto gli ostaua.

Pag. 11. lin. 41.

CRITICVS.

Fallacis hominis inconstantia propria est (apponit Græcam sententiam, sed eam litura corrumpit, non capio. Vertit ille tamen) *falsitas enim non solum veritati, sed etiam sibi contraria est; nominat verò Theodoretum 5. de curat.*

VINDE X.

VBi fallacia? imo recta ratio argumentandi in Anno, homine Theologo affueto scholis; vbi inconstantia? adheret suæ sententiæ tanquam Polypus lapidi: non sibi contrarius, sed similis, & tenax sui. Vertat aliò stylum Criticus, non nos fallet obiecta ista persona fallaciæ. Scopum collimauit Annus. Rem acutetigit auctor. Quid hoc est nisi *αὐτοματία*?

AUCTOR.

Mà erano questi superbi maledici così pertinaci.

Pag. 12. lin. 14.

CRITICVS.

Nimis iracundè bone vir; frustra debuerat in re nota, & manifesta aliorum sententiam exquirere. Latinius ingenuus homo, & qui in eruditorum numero non postremum locum sortitus, quem Concius etiam lenitatis pudoret. An debuerat inscriptionem pro vera habere, quæ veritati repugnaret? Et quia impellor, ut prius inquiram, dico litteris quadratis. Osirim nunquam fuisse in Italia. Tuumerit probare.

VIN-

V I N D E X.

PRO alio pugnanti si ardentius agat ignoscendum. *Te-
lam ira facit, & torquet.* Cum Latinio expostulat
auctor vbi ille calumniatur Annium. *Fratrem ne desere
Frater.* Non negat magnum virum esse Latinium. *Sed
quandoque bonus dormitat Homerus.* Tunc fuit vehementius
accipiendus, & cum allatrabat alium, allatrandus. An
Osiris fuerit in Italia? aliena quæstio est. Ianum vö-
lunt Annius, & auctor in Italia, non Osirim. *Agamus
de tribus capellis.* Martial.

A V C T O R.

Di saperne il netto, e poi cianciare, Pag. 12. lin. 27.

C R I T I C V S.

*Desperata causa in aduersarij maledicentiam inquiri,
Bona causa sibi ipsi sufficit, & quò aduersarij propteruiores,
eò facilius emergit. Mirum Vinis, Volaterrani, & Sabellici
inuidiam viuere adhuc tot lustris decursis, & neminem, Maz-
za excepto, simplicitatem hominis agnouisse, quinimo suf-
fragia contra eum magis, magisque exasperasse. Diuersum
contigisse video in Homero aduersus Homeromastyges suos:
Hieronymo aduersus Ruffinum. Et ne omnes namerem Scali-
gero, Lipsio, & alijs, qui contrariorum inuidiam in auctio-
rem splendorem sibi commutarunt. Nec illud venit dà al
Canè. Dagli, dagli.*

V I N D E X.

CAUSA bona sub iniquo Iudice laborat. Bona causa
Socratis, & Aristidis Athenis. Optima Ciceronis Ro-
mæ, at illi damnati sunt. Causa Pompeij nihil boni habuit
præter causam, ait Cicero ad Atticum. Probauit Cato:

Dij non probarunt. Vines, Volaterranus, Sabellicus homines erant, potuerunt habere aliquid humanum, imo & inhumanum; debuerunt mittere sanguinem inuidiæ sine dolore. Non deerit patronus causæ Annianæ, & quidem præclarus Mazza. Serus defensor, sed serius, ac solidus. Hoc in rem facit. Alterius Annij causa, vel Cicerone patrono, cecidit. Quid quæris? Homeri exemplum petitem longius, nec minus Hieronymi. Scaliger, & Lipsius non carent næuis. Sunt qui eorum luminibus obstruxerunt. Iam verò illud rectè cadit *dà al Cane*, dum Mazza non interuenit: nunc eius interuentu euanescit parèmia. Non destitui Patronis Annium satis in Proemio multis, & idoneis productis ostendimus. *Ὅτις τὰς ὁδὸς ἀποπρὲς ἐφυγεν Εὐκράτης*. Nouit vias, quibus effugit Eucrates.

A V C T O R.

Del Volaterrano, Pag. 13. lin. 1.

C R I T I C V S.

Quid Volaterrano successerit nescio: scio quantum veritati machinatus sit iste litterator Annius.

V I N D E X.

S Cit Auctor, & narrat. Litigator litteratorem vocat, quem litteratum nos dicimus. Quid sit contra veritatem machinatus nescio. Scio Criticum in Annium machinas commoliri, machinosum scriptum hoc esse, comperio. *Lancem in libra.*

A V C T O R.

Fù de' migliori Scrittori del suo tempo, Pag. 14. lin. 17.

CRI-

C R I T I C V S .

Pace vestraliceat dixisse Primi : omnium pudorem perdidistis .

V I N D E X .

Hoc est, ut ait Ovidius, *fines transire pudoris . Pudeat dicti, imò & pigeat necesse est . Vltimus perdit pudorem .* Non potest accipi hoc dictum sine pudore Critici, nam si hoc est perdere pudorem, quod est laudare Annium, multi ante Mazzam pudorem perdiderunt; inter quos numerandus est Leander Alberti, & non impar Vossio (ut clauus clauo trudam) Michrelius . Quin vir litteratissimus, & qui numeros omnes auctoritatis tenet propter infinitam Scriptorum Lectionem, Antonius Magliabechus, mens, & anima Florentinæ Bibliothecæ, pudorem amisit . In litteris quippe ad me datis, ait Annium profuæ ætatis conditione doctissimum fuisse : quem si Criticus virum nosset eius dictum oraculum putaret . Ut minus doctus esset Annius : *Nemo est negligendus, in quo aliqua virtutis significatio appareat, auctore Cicerone, lib. 1. Off.*

A V C T O R .

La morte poi, che per compassione lo sottrasse .

Pag. 15. lin. 16.

C R I T I C V S .

De prima quantum velit Crinitum, aut qui Ioannis Annij imperitam imposturam arguunt . Semper Ioannes Annius Viterbiensis erit, & nunquam locum amissum recuperabit : nequidem si Baulus cum Aristophane enitatur .

VIN-

V I N D I C E X.

ELeuat auctoritatem Criniti, ne obruat Annium, & producit auctores eleuantes: ac veniam modestè petit reprehensionis, non vt deprimat Crinitum, sed vt excuset defensionem sodalis, quem si Crinitus non laceraret minimè à Mazza lacefferetur. Commodum Mazza Criniti crines cepit in Annium crinientis. Annius non desinet esse Annius; perennabit: benè feret annos hoc patrono, imò æternabit: nec nubes Aristophanis timebit. Rhodi Solem inueniet. *Απαρξεδὶ τελχίνας.*

A V C T O R.

L'antichità basta à rendergli fospetti. *pag. 15. lin. 3.*

C R I T I C V S.

Nouum acumen. Damnat antiquitatem, quam alij omnes requirunt in librorum commendationem. O bone! Contra, idè damnat libros ab Annio protrusos, quia nihil habent antiquitatis vera, sed omnia sunt nouitia, & insubida commenta. At (quæ blasphemia ab ore Inquisitoris!) Antiquitas, inquit, potuit abolere Librorum Sacrorum auctoritatem. Ita ne? in hoc sum Catechumenus. Doceat si potest qui Sacra Scriptura Libri sunt recepti esse nouitios, & ob id in pretio esse, aut contra, quia sunt antiqui non esse alicuius auctoritatis. O impudentia! Pergit Inquisitor Hæretica prauitatis inter Canonicos Libros Enoch ponere, at vereor ne in Annio totus obriuerit in Sanctis Patribus. Audi Hieronymum Epist. ad Lattam de Libris Enoch, Elie, & aliorum è Patriarchis. Sciendum non eorum esse, quorum titulis prenotantur, multaque his admista vitiosa, & grandis esse prudentiæ aurum in luto quærere. Thadæus autem, siue Iudas non in Libris Enoch facit auctoritatem, sed eos aduocat, perinde ac si Musæ iratæ in
Annio

*Annio aurum in luto quærent. Hieronymus autem in Scrip-
torum Ecclesiasticorum Catalogo Iudæ Epistolam ab istud so-
lum, quod de Enoch Libris mentionem fecerit, in dubio posi-
tum asserit. Porro nisi in sententia, quam elicit è versibus
Horatii, qui mecum simul ridere vult eius begat interpretes.*

V I N D E X.

Pensulatiùs hæc examinanda sunt cum sint grauiissi-
ma, & auctor à Critico Inquisitor appelletur, &
Cristis in tanti Officij dedecus redundet.

Primum illa manifesta calumnia est. *Damnat Antiqui-
tatem, quam alij omnes requirunt in Librorum commendatio-
nem.* Non damnat Antiquitatem, sed nimiam Antiqui-
tatem. Lege titulum huius capituli octavi: huiusmodi est.

Troppa antichità pregiudica all' autenticità de' Libri.

Nota *troppa*: non igitur damnat antiquitatem, sed ni-
mium in antiquitate. Ne quid nimis, vel in iure. Nam
summum ius summa iniuria. Ita apud Inferos Rhada-
mantus, *Vera nimis poscens* in Statio. Poscere vera iu-
stum: nimis vera iniustum. De hac postea idem auctor:
Questa è la più corrosua tarma de' Libri, namque nimis an-
tiqua sunt abolenda, sunt & antiquanda; quemadmo-
dum etiam vocabula nimis prisca obsolescunt, & obso-
leta oblitterantur; antiquitas nimia suspectam fidem fa-
cit: temporis, & loci distantia licentiam præbet fingendi.
Sic capio Virgilium lib. 7.

Fama est obscurior annis, obscuratur tempore, &
obtunditur.

Rem continet illa præclara Liuij sententia lib. primo de-
cade I. initio. *Quæ ante conditam, condendamue Urbem
Poeticis magis decora fabulis, quàm incorruptis rerum gesta-
rum monumentis traduntur, ea nec affirmare, nec refellere
in animo est.* Datur hæc venia antiquitati, ut miscendo hu-
mana

mane diuinis primordia Urbium angustiora faciat. Ecce
 mistio rerum humanarum cum fabulis Deorum ab anti-
 quitate. Aptè in locum auctor: nocuit, inquit, libris,
 quos extudit, & produxit nimia vetustas, quæ eos sus-
 pectos mendacij reddidit. Quid hic Criticus? Ne Mo-
 mus quidem carpat. De Libris Annij agit auctor, &
 quanquam generatim loquatur cautè dicit. *Libri di Auc-
 tori si vecchi.* Nota particula *si*, idest tantæ vetustatis.
 Haftenus de libris profanis. Cur igitur de blasphemia
 Criticus hominem accusat? Verùm respondebit se appel-
 lare blasphemiam sequentem auctoris sententiam. *Hà
 potuto questa antichità troppa per sino de' Libri Santi abo-
 lire l'autentichezza, e farli estrahere de' Canonì l'autore-
 uoli, e legitimi: de' qual fosse certa, & indubitabile la sine-
 rità della scrittura, e condannarli trà l'apocrifi, e dubiosi.
 Come fà del Libro di Enoeo giusto, del quale giudicò S. Agosti-
 no nel cap. 38. della Città spirituale, che Nimia fecit anti-
 quitas, ut apud nos in auctoritate non esset. Eppure questo
 era un Libro Santo, composto da un Santo Autore, cioè da quell'
 Enoeo, la cui innocenza.* Et rursus: *Vn Libro autorizzato,
 etiam diò dall' Apostolo Tadeo nella sua Canonica, fu nondi-
 meno tratto in sospetto di non sincera verità, quanto ad ogni
 sua parte preualendo la souerchia antichità; Et postea hanc
 antiquitatem cum improbat, ait: Monstruosa antiquitas
 ab Scaligero.* Sentit, & loquitur cum Augustino auctor
 noster: non igitur blasphemat, imò Criticus deblate-
 rat. Non dicit Mazza, quod ei imponit Criticus. *An-
 tiquitas potuit abolere Librorum Sacrorum auctoritatem.*
 Vnde Criticus infert: *doceat si potest qui Sacra Scripturae
 Libri recepti sunt esse nouitios, & ob id in pretio esse,
 aut contra, quia sunt antiqui non esse alicuius auctori-
 tatis. Falsa est illa prima propositio, & falsissima hæc
 confectio, & apparet Critici calumnia.* Dicit auctor:

Vide

Vide quantum noceat nimia ista antiquitas, ut potuerit etiam Librorum Sanctorum auctoritatem abolere, & à Canone Sacrorum excludere: qualis fuit Liber Enoch. Non dicit Sacrorum, qui iam erant legitimi, & in Canone, quod fingit Criticus, & in consecutione ponit, sed Sanctorum, qui cum tales essent, & apti aliunde ut venirent in Canonem, propter nimiam antiquitatem à Canone sunt exclusi. Audiamus Augustinum idem docentem, à quo auctor didicit lib. 15. de Ciui. c. 23. Omittamus, inquit, earum scripturarum fabulas, quæ apocrypha nuncupantur, eo quod earum origo non claruit Patribus, à quibus usque ad nos auctoritas veracium scripturarum certissima, & notissima successione peruenit. In his autem apocryphis, & si inuenitur aliqua veritas, tamen propter multa falsa nulla est Canonica auctoritas. Scripsisse quidem nonnulla diuina Enoch illum septimum ab Adamo negare non possumus, cum hoc in Epistola Canonica Iudas Apostolus dicat. Sed non frustra non sunt in eo Canone scripturarum, qui seruabatur in Templo Hebræi Populi succedentium diligentia Sacerdotum. Cur autem hoc nisi ob antiquitatem suspectæ Fidei indicata sunt: nec verum hæc essent, quæ ille scripsisset, poterat inueniri non talibus proferentibus, qui eaper seriem successionis reperirentur ritè seruasse. Hunc locum Augustini habebat præ oculis Mazza cum illa scribebat; & patet ex verbis Augustini, quæ ibi adducit pag. 16. lin. 4. Eat nunc Criticus, & expostulet cum Augustino, quod dicat scripturarum quasdam continere fabulas, & apocryphas esse: quasdam narrare diuina, & apocryphas non esse, quales sunt legitimæ, & Canonice. Atque huius discriminis causam antiquitatem esse, sicut accidit Libro Enoch. Obseruandum verò est neque Augustinum, neque auctorem dixisse antiquitatem nocuisse libris Canonicis, sed Libris Sanctis, & quædam diuina continentibus, nam Ca-

nonici iam erant legitimi, & semel redacti in Canonem
 non poterant vlla ratione aboleri, cum aboleri possent
 hi, qui & si Sancti, non erant tamen Canonici. Ex quo
 apparet iniquitas censuræ Critici loquentis de Canoni-
 cis, & hoc imponentis auctori. Pudeat eum illius dicti
*docere si potest qui Sacra Scriptura Libri recepti sunt esse no-
 uitios.* Non loquitur auctor de Libris iam receptis, sed
 de ijs, qui non erant recepti, nec ait Libros in pretio esse,
 quod sint nouitij: nec id sequitur ex eo, quod dixerat
 quibusdam Libris nocuisse antiquitatem, non enim ideo
 laudauit nouitatem receptorum cum sint antiqui, ut po-
 tē à Moyse scripti, qui satis est antiquus, quod prorsus
 constat. Cui enim veniat in mentem Libros Canonicos
 esse nouitios? Aut quis tam desipiat, ut dicat, quod in-
 fert Criticus, eos Libros receptos, & Canonicos, quia
 sunt antiqui non esse alicuius auctoritatis? Vnde hoc
 deducit Criticus, & quomodo id deductum imponit au-
 ctori? Parcius ista hominibus cordato, & Augustinum so-
 nanti. Poterat quidem dicere, ut ego dico, illos Libros
 Moyse, & reliquos Sacros Canonicos, minus esse quam
 illum Enochi antiquos, cui nimia antiquitas nocuit quod
 ante diluuium scriptus erat, ac ob id suspectus: cum
 alij debitam, & iustam antiquitatem habuerint. Non
 monstrosam, neque nimiam, de qua loquitur Augusti-
 nus, & auctor. Vnde non verebimur dicere eos Libros,
 qui sunt in Canone recentiores esse quam illum Enochi,
 ac respectu illius *noniores*, ut ita dicam: non ideo tamen
 esse nouitios, & nullius auctoritatis, cum sint antiquis-
 simi, & Canonici. Imò quo tempore erant nouitij, &
 recens scripti ab auctoribus iam, tum erant legitimi, &
 diuinæ auctoritatis, quia constabat inspiratos esse à Deo
 iam tum Diuinæ Scripturas Sanctis Hominibus dictan-
 te: quod non constabat de illo prisco tempore ante dilu-
 uium,

35

uium, imò & ante Moysem, qui primus videtur Librorum Sacrorum, & legitimorum auctor. Quòd si Iob illum scribendo antecessit, quemadmodum tradunt hi, qui Iob Libri sui faciunt auctorem, certè illa antiquitas longè post diluuium fuit, atque adeò idonea fuit. Verum maior pars Scriptorum antiquorum attribuit illum Librum, aut Moyfi, qualis est Origenes, Rabbini, & Beda; aut Salomoni, qualis est Nazianzenus, & Nice-tas, de quo nostom. de Clauibus Petri lib. 2. de Clauibus Sacrarum Scripturarum cap. 1. accuratè discernimus, & illum Librum à Iobo compositum esse affirmamus cum Alberto Magno, & Hugone Cardinali, & recentioribus, animaduertentes tamen scriptum fuisse idiomate Syriaco, & Chaldaico, & à Moyse in Hebraicum traductum, & inde fortasse Cònomicum fieri cœptum, vt Moy-ses sit princeps auctor Librorum Sacrorum. Vtcunque res hæc se habeat, antiquitas Iobo non nocuit, quòd non nimia, nec monstruosa erat, vt loquar cum Scaligero, quia infra diluuium: nocuit autem Libro Enoch, qui fuerat scriptus ante diluuium. Liquet ergo defensio auctoris, & apparet calumnia Critici, quam oportet ob-litterari. Nec dubito quin ille pro sua conscientia de-beat, cum præsertim, & redundet in Augustinum, quem nefas esset incusare. Iam verò illa exclamatio *ò impu-dentia! Inquisitor Hæretica prauitatis pergit inter Canonicos Libros Enoch ponere*; indigna est Critico proferente. Glos-sèma cuiuspiam amanuensis puto: nec enim illa verba sonant Christianam modestiam, nec sapiunt Verbanita-tem: cadunt in rem omnino falsam. Nec enim Mazza pergit Librum Enoch ponere inter Canonicos cum ex-cludat: vt patet ex illius verbis, & ratione ducta à ni-mia, & obsoleta vetustate. Nouit optimè grauis au-ctor, & Inquisitor Mazza eum Librum rejici à Magno

Augustino, & Gelasio Papa in suo Decreto relato cap:
Romana Ecclesia d. 25. Quomodo autem, & quatenus
 eum allegavit Iudas, nos perspicue diximus tom. de
 Clauibus lib. 2. cap. 4. post medium. Hoc autem doce-
 re alterius est loci, & otij. Nostri nunc est Mazzam
 vindicare à calumnia, quemadmodum opinor iustè, &
 manifestè vindicauimus.

Nescio quid sibi voluerit Criticus fatendo se Cate-
 chumentum, non enim videtur nosse quid Catechume-
 nus significet, nam mens illius est se non credere Mazzæ,
 quasi Catechumeni non credant; hoc autem secus est,
 nam Catechumenus credit, quamquam non sit baptiza-
 tus. Vnde egregiè Augustinus *Catechumenus credit Chris-
 sto, sed Christus non se credit ei.* Non igitur rem attingit Cri-
 ticus, cum vt neget se credere, Catechumentum se profi-
 tetur. Quid notius, quàm de simbolo ad Catechumentos?

Superest illa particula: *Porrò risi in sententia, quam
 elicit è versibus Horatij: qui mecum simul vult ridere eius
 legat interpretes.* Amo interdum risum, sed non irrisionem,
 hic risus suspectus est. Criticus ridendo irridet,
 ac arridet irridere Mazzam. Non patior. Nam ego,
 qui interpretes Horatij legi, & hunc locum de Codro, de
 Inacho, & ilio interpretatus sum comperi eum sensum
 esse. Horatium inuitare amicum Telephum ad cutem
 curandam, & genio indulgendum, reuocando illum à
 seueris studijs. Et quo id faciliùs obtineat, inducit pris-
 cas, & obsoletas fabulas, seu malis historias Codri, &
 Inachi, & Regum, & temporum inter ipsos seriem, & bel-
 lum Troianum tot commentis inuolutum, quasi illarum
 rerum commemoratio antiquitate nimia oblitteratarum
 inutilis esset ad hominem occupandum. Nam cur non
 attulit alia exempla, & recentiora, & nitidiora? nisi
 quia hæc digniora erant studio, & occupatione littera-

ria,

ria, a quibus homo doctus difficile, & inuitè reuocare-
tur. Vnde apparet mentem Horatij fuisse prisca etiam,
& vetustate corrupta monumenta vituperare, vt faciliùs
Telephum ad saginam traduceret. Igitur nihil hic ri-
dendum inuenitur, cum interpretatio sit serua, & apta,
remque antiquitatis contineat. Οὐτῷ ἑτέρῳ ληπτέον; ὁ νεβριω-
τὸν λέοντα...

A V C T O R.

Hic non trouo ancora esser fatto da niuno.

Pag. 16. lin. 13.

C R I T I C V S.

Tamen infra plurimi sunt qui fecerint. Videbimus fol. 17.

V I N D E X.

HAud stetit, promissis. Nihil ibi in rem. *λεμονύ*, Nunc
oblita mihi. Virgil. Memoriela vacillare. Cic. Att.

A V C T O R.

Hauete pur voi ripresi. Pag. 18. lin. 22.

C R I T I C V S.

Aliud est iudicare, & censuram agere cum iudicio; aliud
insulse, insubide, fatue, & infruue.

V I N D E X.

IMò scio aliud esse iudicare, aliud censuram agere:
cum hoc sit Magistratum gerere, siue exercere munus
censorium, quod ad mores pertinebat corrigendos, & vix
trahatur ad dicta, & sententias Scriptorum examinan-
das, & corrigendas, nisi me latinitas fallit; sed vulgus,
& Criticus aliud vult. Iudicare latius se extendit, & com-

pre-

hendit iudicium publicum, & priuatum de re qualibet, & quolibet scripto. Præterea illa aduerbia *in subidè, infrunitè* obsoleta sunt. Scio ea à Gellio, & Macrobio usurpari: sed non propterea probo, assuetus Terentio, Ciceroni, & Liuiio, & aureæ ætati. Verum non multum de his contendo. Sensum inquirò. Quid sibi vult Criticus? Damnare Annium, quod *insulsè, insubidè, fatuè, infrunitè* iud. cauit de Tito Liuiio? An Voluum, quod de alijs ita censuit? Nihil enim distinguit: quoquo sit modo probare id debet. Dum non probat *Lupum auribus tener, nec proficit hilum*. Perspicuè, ac eruditè ostendit Mazza haud temere iudicasse Annium tot productis, qui cum eo sentiunt auctoribus. *ἄλλος ὢν κόμῳ ἔχει.*

A V C T O R.

Quinto Fabio Pittore Historico. Pag. 18. lin. 31.

C R I T I C V S.

Fabij Pittoris, Marci Catonis, Sempronij utriusque utinam ut notitiam habemus, ita eorum copia nobis esset. Non est cur polyhistor noster laboret eorum notitia. Satis fuisset si fragmenta eorum legitima ab Riccobono collecta contulisset cum Spurijs Antonianis. Forsan si aliquod iudicium in litteris habet, abstineret hac Apologia. Sed respondet fol. 124. nolle se Annij Libros pro legitimis illorum auctorum, quorum nomine pratitulati sunt, vlla ratione defendere: sed illud contendere, Annium suum, quem ante fol. 18. 16. vocauerat Honorato Religioso planum non fuisse, nec impostorem: quæ si conceditur pro maiori parte causam vicimus, & iam benè speramus de reliquo. De Antonino dicemus peculiari capite infra.

Accipio hanc confessionem Critici, & in usum verto. Si hæc fragmenta extant, cur non extabunt plura, & in his non erunt illa Anniana? Probet hoc, *αδυνδρον* esse Criticus? An sola erunt legitima, quæ Riccobonus collegit? qui confirmet? Nemo existimabat esse alia Petronij Arbitri fragmenta, quàm quæ hæcenus habebamus: inuentum est nuper, & productum vnum satis longum, & fuit Alexandro Septimo erudito Pontifici si minus receptum, certè non reiectum. Vereor vt si Annius reperisset repudiaretur. Ea est hominis fortuna. Quotidie prodeunt è Bibliothecis manuscripta vetustate corrofa, & cum plausu excipi solent: sola Anniana, expenduntur, exhibantur. Quare? quia *sic voluere priores* quidam æmulatione fortasse, & inuidia ducti, minus æqui rerum æstimatores. Illa non est ferenda particula, quam Criticus inserit, *Si aliquod iudicium in litteris habet*. Supra se dixerat Catechumenum: hic tanquam non baptizatus loquitur. Siccine agitur cum homine Theologo, Scholæ Angelicæ Magistro præclaro, eius loci, officij, auctoritatis, eruditionis, qui à Supremo Sancti Officij Senatu dignus est habitus, qui de grauissimis causis, & scriptis iudicium ferret? O iniuriam! Quantum ille valeat in litteris satis apparet ex hac sua pro Annij scriptis Apologia, quam qui legat reconditam eruditionem mirabitur ex plurium Scriptorum monumentis collectam. Verum Vespis, etaraneis insutum est vbi flos, & mel est, inde fel, & virus extrahere. Rectè ille non omnia in Annio probat: medium quippe tenet, & iure agit, non iudicium præcipitat, & torrentis more cuncta secum voluit. Aliud est defendere, aliud approbare: excusantur multa, quæ
non

non approbantur. *Ἐκ τούτων ἴδιον μὲν ἔστι δὲ τῶν ἀκριβέστερα δεικνύει.*
 Quo nunc Hector abis? Sequeris namque irrita cursu.

AUCTOR.

Mà io in contraddittione di loro. *Pag. 20. lin. 16.*

CRITICVS.

Eadem est ratio aientis, & negantis.

VINDEX.

Igitur tam est probabile ea fragmenta esse vera, quam
 falsa, & supposititia. Cur ergo assentitur neganti
 Volio, non aienti Mazzæ esse vera? Si eadem ratio in
 vtramque partem valet. Criticus inter Aexones Atticos
 numerandus.

AUCTOR.

Schedolati Libri. *Ibidem lin. 4.*

CRITICVS.

Pulcrum verbum nunquam imitandum.

VINDEX.

Ironicè dicit pulcrum. Cur non liceat vocabulum
 illud formare homini Italo eloquenti, & vulgari ser-
 mone retento? Licuit Plauto, licuit Horatio, imò li-
 cuit Tullio Latinæ linguæ parenti augere latinam lin-
 guam. Hoc auctore non solum licuit, sed etiam decuit,
 & debuit quod ipse docuit cum dixit *Philosophiam Mo-
 ralem*. Paulim hoc fit ab Hispanis, Germanis, Italis,
 Gallis. Constat mihi harum non imperito linguarum.
 Si latinum innouaret vocabulum non ferrem: Italo Ita-
 lice loquenti condono. Non videmus tamen manticæ,
 quod in tergo est: ipse Criticus supra *prætitulatus* latinè
 non dixit;

41
dixit; In quibus thesauris latinitalis hoc vocabulum
reperit? *Ve tibi tam nigra.* Sic loquitur quasi *Δεός* *Ἰηφός*
Iouis suffragium.

A V C T O R.

Intorno à questo Guilielmo Colletore. *Ibidem lin. ult.*

C R I T I C V S.

*Hunc Guilielmum fuisse talem, qualem Mazzæ credit, ma-
luissem alijs argumentis persuadere: rem expendamus.*

Vitiata est hæc pars scripturæ, in exemplo mihi oblato.
In summam redigo, & sensum Critici propono. Ar-
guit leuitatis Annum, quod crediderit hisce Guilielmi
collectionibus, quas fictas esse contendit Criticus, ac
propè est vt neget ipsum, etiam Guilielmum fuisse. Ita-
que affirmat illa fragmenta commenta esse.

V I N D E X.

N Vllum fuisse istum Guilielmum adduci non possum
vt credam; quis enim audeat nouum hominem fin-
gere, & qui nunquam fuit eum in rerum naturam indu-
cere? Ego certè minimè auferem, nec puto quemquam,
dummodo sit, aufurum. Fuit ergo. Cur non potue-
rit eam collectionem facere non video: nec possum non
penitus acquiescere erudito auctori rem studiosè, ac dili-
genter probanti. Idque apto exemplo confirmo. In
Lusitania nostra Nobilis quidam fuit Regum Chronolo-
gus Monachus Cisterciensis, S. Bernardi vocant Ordini-
nis, dictus Bernardus à Britto. Hic multa in suis libris
retulit cuiusdam Scriptoris antiquissimi, Laymundum
appellabat, quæ quia inaudita antea fuerant, & auctor
ignotus, putabantur vulgò commenta, idq; Britto multi-
cum fanna exprobrabant, quasi ille auctorem illum con-

F fin-

finxisset. Quin etiam contra scripserunt nonnulli eruditi. Pupugit hoc doctum quendam eiusdem instituti Monachum, qui honorem, & fidem Britti scripta quadam Apologia vendicauit, probauitque Laymundum inueniri manuscriptum in Regia Bibliotheca insigni Conuentus Alcobazæ, vbi eum ego ipsemet vidi, quem etiam reddiderant ambiguum illæ cauillationes Criticorum. Ac exinde didici minus temerè de Scriptoribus iudicare.

AUCTOR.

Ecco Leandro Alberti Scrittore. *Pag. 21. lin. 19.*

CRITICVS.

Leander Albertus non dicit rem ponderare, sed chartas detritas. astu. Annij, ut ei antiquitatis titulum compararet. Quid autem concludat Mazza Lector viderit. Mitto ab vnius iudicio reliquos in re litteraria non debere esse pendentes. Nam Cardinalis testimonium nihil moror. Qui quidem si in viuis esset forsam interrogatus. vltro proderet furtum Annij, & contestis esset Sabellio, Volaterrano, & alijs.

VINDEX.

Leandro habenda omninò est fides. Affirmanti se iuuenem vidisse autographa, non antigrapha. Num ipse Annij etiam finxit autographa? Sic memini quosdam malè animatos in Bernardum Brittum dixisse totum illum auctorem Laymundum finxisse. Quid his hominibus faciemus, qui vt sustineant quæ sibi semel persuaserunt, pergunt hæc adynata affirmare, & putant se proficere. Equidem propè sum vt credam, quemadmodum Laymundus verus est auctor, ita & illos, quos producit Annij veros fuisse. Nam cur fidem habeam Critico, qui etiam de fide Cardinalis dubitat? Superest eum mortuum

tuum

43
tuum consulere: illé non credet nisi vocem sepulti au-
diat. Omnia ne finxit Annius? Credat Iudæus Apel-
la. Non puto hominem Religiosum, & g. auem tam gna-
uiter fuisse impudentem. Leander *avtoris* fuit testis,
vt ait Plautus, oculatus.

A V C T O R.

Sono reliquie di quei gran corpi, e come Schedole dellí
integri volumi. Pag. 21. lin. 25.

I T E R V M A V C T O R.

La seconda che i Protografi di detti Scrittori. Lin. 36.

R V R S V S.

Original fonte di essi annali. Cicerone. *Ibid.* lin. 48.

C R I T I C V S.

*Paulatim defensor Mazza de robore suo remittit: non vult
defendere veritatem Librorum editorum ab Annio: nunc augez
antagonistæ gloriam. Concedit Libros ab Annio editos non esse
integros nominatorum auctorum: sed esse fragmenta eo-
randem.*

V I N D E X.

STat in gradu Mazza, & Clauam torquet Herculea
manu. Addit Clauæ Arcum intensum, non remissum.
Vbi, vbi ille, quæso, asseruit Libros illorum auctorum
integros ab Annio editos esse? Aut integros extare vs-
piam? Numquam hoc dixit Mazza: nusquam posuit:
Semper, ac vbique tenuit esse fragmenta, & reliquias ap-
pellauit. O inanem antagonistæ gloriam! Lauream in
mustaceo quærit Criticus, qui non videtur legisse Maz-
zam, sed in Mazza somniasse. Pergit Criticus.

C R I T I C V S.
Talia collegere doctissimi viri, & unde sumpserunt indicarunt ingenuitate sincera: monstrarunt unde hauserint, fontem reuerendo, cuiusuis fidei capacem. At Anniius prouidit è schedis non adseruatis à Guilielmo à tinearum abstinentia, & temporis iniurijs, sed ab eo collectis, quod quid est nisi manus eius descriptis? Sic ludimus in re litteraria, & ceteros fungos habemus.

V I N D E X.

Idem præstitit Anniius. Sumpsit ex Guilielmo, & prouidit auctorem, & fontem digito suo ostendit. Quid ergo reprehenditur? Ingenuè fecit: fassus est, per quem profecerit. At non profecit. Hoc est probandum. Bona fide fecit. Protulit quod habuit, & suum prodidit auctorem, penes quem fides futura erat. At non erat dignus fide. Non apparebat ratio cur non esset. Quod ait Criticus: *Non adseruatis à tinearum abstinentia, & temporis iniurijs* minus probo, nam ego à tinearum edacitate, siue corrosione dicerem. Viderit ille. Homo est perspicax. Scio amphibologiam in verbis esse posse. Verum illa abstinentia cum iniurijs temporum non coheret. Quod asseruatur ab iniurijs temporum à corrosione, siue edacitate seruari debet ne noceat. Abstinentia tinearum non nocet, parcit. Non luditur in re litteraria quoties producitur fragmentum, & auctor indicatur. Nec fungos ceteros habet, qui iure suo fungitur. Quod si protulit fungos, hos inuenit, & cum fide obtulit. Forte de fungino est genere, qui fungos putat. Alij boletos credunt Claudio dignos. Prosequitur

Stolidum Pecus. cur aliena asseruatis vera, & legitima horum auctorum non vidistis? An omnia fugerunt quæ vera? Dicam: neque caput, neque mens. Bonus vir non distinxit inter breuiarium, & excerpta, dum dixit in secundo antecedentis folij argumento. I Protographi di detti Scrittori erano molto maggiori. Quis vidit? Aut si visa fuerunt quis pro certo affirmat ab yisdem non esse recusa, immutata apographa saltem dixisset: at homo eruditus non curauit in doctis figere cruces supra: Reliquie di quei gran corpi, e come Schedole dell'interi volumi.

V I N D E X.

O *ἵβρις*! Intoleranter doleo Pecus appellari homines doctos. Malo cum his in Pecuarijs esse, quam cum Critico in exedris. Satis erat Pecus. Cur stolidum addit? Pœnas pendit iniuriæ. Eo Pecus esse negat, si Latinus est, & latinè loquitur. Vide intemperiem? Vnde constat vera hæc non esse? De eo quæritur. Sumit quod libet, ac lubet. Omnia illos fugisse quæ vera. Qui probet? Dicat neque caput, neque pes. Maluit mens. Cerebrosus. Bonus vir malè intellexit Mazzam: Protographum hic dixit, non Breuiarium, aliud est ab illo. Protographum est scriptum primum: exemplar aliàs, & charta virgo; vnde petuntur exempla. Breuiarium est compendium. Non de hoc loquitur Mazza, sed de illo, cuius fragmenta extrabant. Patet eius mens. An oportuit videre exemplar, vbi nullum erat, sed particulæ illius. O bellam rem? Qui videt partes dissecti bouis, oportet vt videat integrum bouem. In crucem agimur cum hæc legimus. Mazzam cum audimus beamur, eleganter omnia. Sunt quidam ἀσπονδοὶ ἔχθροι.

CRI-

C R I T I C V S.

Putabam primò hac legens respuisse Mazzam, & sicut Epicurus dicitur de grege porci, ita Schedole ponendo errasse Typographum. Schedole, nam corpi, & Schedole veluti reciprocabantur, & facile esset decipi, & sicut ex ungue Leo, ita & setis dignosceretur Annius, tandem reductus sum, & vidi quid vellet Mazza.

V I N D E X.

Nimis in Pecuarijs versatur auctor. Nouit Pecudes, & numerat. Vellem in Scholis esset, & auctores promeret. Quid hic Epicurus? An hic dicitur de grege? Contrà, hic pastor est, idest subulcus. De huius grege sunt porci, non ille de grege. Ne rectè quidem grunire hic Criticus potuit. Sed ille est de genere volucrum. Volat. De Porcis non est, quamquam de Porcis loquatur, & in ijs cæspitet. Viri acumen noui ni eo abutere-tur. Satis distinctè scribit Mazza. Schedulas semper, & fragmenta illas scripturas Annianas appellauit. Non egit de integris libris, quos non extare sciebat. Aqua hæret Criticus, dum haram hic fingit, & Annium Suem comminiscitur, dum ei setas attribuit. Meminerit & Leonem setas habere. Redigat se in meliorem frugem, & prope Leonem norit esse Herculem cum claua.

C R I T I C V S.

Præterea parallogismus est. Fabius Pictor scripsit, scripsit Cato Sempronius, Aelio Tuditanus scripsere, ergo que incurrauit Annius eorundem auctorum esse acent: Quis non mireretur ineptias? Cicero consolatus est se de morte filie, ergo

con-

47
consolatio eius legitima est. *Quantum abimus.* Non satis
est habere nasum Rhinocerotis, sed nasum oportet habere,
quem habere negat *Marialis* cuique datum esse.

V I N D E X.

Sophisma hic obtendit Criticus. Fallit, & fallitur, dum interponit verbum debent. Non ita argumentatur Mazza, sed sic: Potuerunt inueniri hæc fragmenta, & particulae, quoniam erant auctorum non fictorum, sed verorum; nam calumnia intenta erat huiusmodi. Hæc fragmenta sunt nulla, quia sunt commenta. Negabat *Annius*. Essent quidem commenta si nullo auctore inducerentur. At sunt auctores, igitur possunt esse eorum fragmenta. Rectè quidem. Vtrum probabiles essent? quæstio erat. Si nulli essent auctores, omninò erant improbables illæ particulae. At si essent, probabiles euadebant. De possibilitate, vt ita dicam, agitur, non de necessitate: non quasi deducat ex eo, quod fuerint illi auctores, necesse est, vt illa fragmenta sint eorundem, quod fingit Criticus iniuria; sed ex eo, quod fuerint illi auctores fieri potest, vt hæc fragmenta particulae eorum sint. Hæc est recta argumentatio, qua vtitur Mazza, & quisquis *Annium* defendit. Quod attinet consolationem *Ciceronis* alia quæstio est, satis inter viros doctissimos agitata, de qua non vacat, nec lubet dicere. Noui dissertationes, ac epistolas de ea vtrò, citròque missas à *Sigonio*, & *Riccobono*. Sumo id, quod proderit. Ex eo, quod *Cicero* consolationem scripsit haud temerè fecisse, qui hanc, quæ circumfertur, ei attribuit, quòd phrasis, & stylus *Ciceronem* redoleret. Confirmatur nostra argumentatio adducto auctorum, qui affirmant *Ciceronis* esse exemplo, quique iudicant *Ciceronis* elegantiam sapere. Quod spectat ad nasum:
hic

hic ego in Critico nasuto nasum desidero. Cùm enim ait: *Non satis est habere nasum Rhinocerotis, sed nasum oportet habere, quem habere negat Martialis cuique datum esse.* Minuit virtutem nasi Rhinocerotis, quasi apud Martialem sit minor, quàm alia, quam requirit: cùm contrà sit, nam nasus Rhinocerotis est symbolum summae sagacitatis, & qua nulla maior sit, & hoc sensu dixit Martialis, vel pueros Romanos habere nasum Rhinocerotis, idest sagacissimos, & feueritimos esse: patetque inde quòd exaggerando nimiam Romanorum sagacitatem, & feueritatem, ait

Vbi nimium Martia turba sapit.

Et addit *Maiores nusquam ronchi: iuuenesque, senesque, Et pueri nasum Rhinocerotis habent.*

Per hyperbolem, per exaggerationem, quòd nullus sit maior nasus, quàm Rhinocerotis, quem propterea tribuit Romanis, tum senibus, tum adolescentibus, tum pueris. Quomodo ergo Criticus nasutissimus, & solertissimus deceptus est in iudicando de naso? Ait non satis est habere nasum Rhinocerotis, sed nasum, quasi minor esset nasus Rhinocerotis quocunque naso. Debit dicere, non opus est habere nasum Rhinocerotis, qui maior est, sed sufficit habere nasum cùm minor sufficiat ad iudicandum. En quomodo nasutus Criticus pœnas dedit suæ acerbitalis? *αυτοσφαιής.*

C R I T I C V S.

An hic velit suadere, qui aliqua ex notis aliunde Historijs inserta sint in istis subreptiis libris idèd vera esse? Sed qui illi Operi falsas manus admonit, facile potuit interserere quæ ipse voluit. An quia adamas plumbo colligatur? Idèd plumbum est. An quia in pariete lapis inscriptus Romane Reipublica tempore, idèd recens erectus paries, quem nostris

cre-

49
*crescentem oculis vidimus persuaderi, patiemur a quindecim,
aut viginti seculis creatum? Nuge. At summa impudentia
sit asserere Ciceronem, Lium, Plinum, ab istis canosis
fontibus hausisse. Sed longam digressionem locus non patitur.*

V I N D E X.

IVre quidem. Si quæ narrat vera sunt, cur alia erunt
fabulamenta? A vero argumentamur ad verum: ex
mendacio deducimus mendacium. Si fabulas afferret
Annius, rectè argumentaremur ad fabulas. Libros vo-
cat Criticus subreptitios: non sunt libri, sunt fragmen-
ta. Quoties hoc nobis repetendum? Hominem suspi-
ciosum. Suspiciatur omnia esse conficta. Et illa vera,
esse assuta, & effœta commenta. Deum immortalem!
nihil patitur in Annio carere mendo. Quid quæris Le-
ctor? Minus proficit in adamante, ac plumbo. Probet
inesse plumbum. Non probabit ne plumbeus sit. In
plumbo Leuculus inuenitur. Jam verò paries iste, quem
inducit cum lapide inserto nihil habet fundamenti præ-
ter fictionem: ruet igitur cum argumento ex eo sumpto.
Oportebat monstrare scriptiones istas esse falsas, qui est
scopus disputationis. Ille affirmat, nos negamus. Quid
ergo pergit obtrudere quod refutamus? Quæ intempe-
ries est impudentiæ tribuere quod verum esse potest? An
non extant illa exempla Ciceronis, Liiij, & Plinij?
Non apparent fontes? Cur ergo non ex ijs haurire exem-
pla potuerunt? *At sunt, inquit, Canosi fontes.* Fiunt
à Critico, non sunt. Clamet cum Poeta Annius

Floribus Austrum

Perditus, & liquidis immisi fontibus apros.
Habuit tamen Annius, quem opponeret labi illi, atque
cæno purum Mazzæ scriptum. *O fons Blundusia splen-
didior visro!* Horatius.

G

AVCTOR.

A V C T O R.

Prole legitima della Romana elocutione. *Pag. 23. lin. 6.*
 Si che dunque vuole questo Vossio. *Lin. 25.*
 Se usata da esso Fabio era abietta, e basta. *Lin. 30.*

C R I T I C V S.

*Qui captum habet in litteris, facile discernit inter stylum,
 & stylum. Lucilius dicitur primus condidisse styli nasum:
 ut ante illum parum, aut nihil in stylo observatum credi possit.*

V I N D E X.

EGo aliter sentio, qui de differentijs styli olim scripsi.
 Quid? quod hoc ipsum probo exemplo hoc adducto
 Lucilij, & Criticum eo refuto. Adsit, quæso, & audiât.
 Si Lucilius primus condidit styli nasum, hoc est eodem
 auctore Critico, docuit odorari, & olfacere differentias
 styli, easque callere, quod id ante eum pauci possent;
 quomodo tam est facile discernere inter stylum, & sty-
 lum? Magna exercitatione opus est ad id deprehenden-
 dum. Non igitur qui captum habet in litteris, sed qui
 multum in ijs sit versatus, nouit quid inter hunc, & illum
 stylum intersit; sunt enim multi similes dictione, &
 stylo, inter quos difficile est iudicare. Verum hic aurem
 vello, & admoneo Criticum suæ incogitantia. Capit
 hunc locum Lucilij de naso, contra quam debuit. Nasus
 hic non ad peritiam styli, sed ad reprehensionem, & sa-
 tyricam acerbicatem pertinet, quo sensu dixit Plinius:
 non quod ille primus docuerit discernere stylum à stylo,
 sed quod primus irriferit styli ineptias, & fugillauerit:
 nam id sonat nasus, idest acrimonia, & vis pungendi,
 qualis est Satyræ, quam primus condidit Lucilius, qui
 alios *naso suspendit adunco*, quod erat Satyricus.

CRI-

C R I T I C V S .

Omnia secula peculiare, & scribendi modos ita adamarunt, ut Macrobio teste secula etas Anniano stylo assuesc laborauerit diu, ut meliori Virgiliano acqiesceret.

V I N D E X .

Quid audio? *Omnia secula.* Expectabam *seculorum,* & pergebam dicere *amen.* Non omnia, opinor, secula Urbis Romanæ variabant stylum, sed superiora secula, quæ antecesserunt seculum Crassi, & Antonij, & auream Ciceronis ætatem eam dictionis rudem, & minus politam styli faciem adamarunt, quæ aurea ætas post Augustum infusa peregrinitate deformari cæpta est.

C R I T I C V S .

Diuersum est stylum esse tenuem, seu pusillum, & accuratum, seu ornatum. Accuratum oratio est qua sententijs &c.

V I N D E X .

Equis negat diuersa esse styli genera? Hoc ipsum docuit auctor, & quidem apte, ac erudite. Largior illud, sed non permitto *pusillum* vocem ineptam stylo aptari. Tenuem, exilem, demissum, humilem latinè dixerim, pusillum certè non dixerim. Quemadmodum neque summum, & elegantem stylum *magnum*, siue *procerum* appellarim. *Grandem* admiserim in summo, & elegantem exilem, & abiectum in demisso. *Magnum*, & pusillum non probarim.

C R I T I C V S.

Cicero hic relatus Catonis Orationes iactat, quod praeferant
 quandam formam ingenij, sed admodum impolitam, & ru-
 dem. Modus iste impolitus, & rudis habebat formam ingenij,
 qua diffundebatur per totam scriptiorem, ut membra membris
 inuicem responderent, ne humano capiti ceruix Equina appo-
 sita videretur. Qui autem assueti scriptis Catonis, Fabij, &
 aliorum, quorum licet solum fragmenta degustare an putas
 coniecturos eodem seculo nata fragmenta Anniana, an Virgi-
 liana, an Asiniana? Nam aliud est stylum esse inconcinnum,
 dehitescens barbariem, aliud Romanum, quamuis exilem.

V I N D E X.

Marcus Tullius cum laudat ingenij vim in Catone,
 laudat aptum, & subtilem dicendi modum ac-
 commodatum ad persuadendum, non autem remouet il-
 lam formam impolitam, & rudem, quae sanè exigua
 laus esset. An id satis est ad commendationem, absurda
 remouere? Laudat ergo ingenium hominis subtilem, &
 acutos sensus, idest rem verbis inuolutam, improbat
 verò modum dicendi incultum, inornatum, incomptum,
 qui in ipsa dictione consistit, quod contendit Mazza, ut
 ita non in re, sed in stylo solo vitium esset. Et quidem
 iure. Nam illius temporis auctores dictione horridius-
 cula, & duriuscula utebantur, & quiddam Oscum sa-
 piebant; idque redolent hodie illa fragmenta, quae ex-
 tant, tum horum, tum Ennij, & Lucilij, quorum ille
 faulentus, & sordidus, hic luculentus, & turpis audi-
 nit. Certè ob stylum. Quod si secus esset non diceret
 Virgilius se colligere aurum ex stercore Ennij, nec Hora-
 tius *luculentum fluere Lucilium* pronunciaret. Aurum,
 igitur,

igitur, & aqua erat in sententijs, sordes, & lutum in-
dictione. Rectè Mazza. 53

AUCTOR.

Mà accioche. Pag. 25. lin. 3.

CRITICVS.

Hic euidenter vitubas Mazza.

VINDEX.

IMò contra stat in gradu. Cæspitat Criticus.

AUCTOR.

Dital sorte erano gl' Hirini sagri. Ibid. li. 22.

CRITICVS.

Audiamus Magistrum.

VINDEX.

CEdo manum ferulæ. Inuenisti Orbilium.

AUCTOR.

Mà però i barbarismi. Pag. 25. lin. 20.

CRITICVS.

*Hic Magister docendus, nam longè patienter culimus scho-
lam. Audiatur, ex excerptis Cornelij Frontonij, Barbarismus
fit in sermonis latini locutione, ut desinas blaterare.*

VIN-

V I N D E X.

Quid hoc homine faciemus, qui quod laudare debuit, id vituperat? Nihil aptius potuit dicere Mazza: nihil ineptius dicere Criticus. Mazza loquitur de corruptela Latinæ linguæ ex infusa colluue barbararum gentium, quæ Romam influxerunt, & Latinam linguam deturparunt: & hanc corruptelam barbaricam *barbarismum* etiam appellauit; & quidem aptissime. Criticus vertit ad orationis priuatæ vitium, barbarismum, quem pueri committunt, dum Latinas sunt uerba periodos. O ineptias! Audiamus Mazzam. *Mà il Barbarismo de posteri Latini è vitio della corrupcella, & infectione pullulata dalla meschianza de linguaggi stranieri.* Perspicue agit de infectione totius linguæ posterorum infusa barbarie, & hanc pestem *barbarismo* appellat, quæ octingentos ferme, & eo amplius post Augusti ætatem durauit annos. Non autem loquitur de illo orationis priuatæ Latinæ vitio, qui *barbarismus* vulgo dicitur, & cum solæcismo in structuram thematis irrepit, quæ errata negligentes pueri verberibus luunt. Hæc dico ut desinat Criticus ineptire.

A V C T O R.

Sodisfatto per questo mi porto. Pag. 27. lin. 25.

C R I T I C V S.

Io triumpho.

V I N D E X.

Sarcasmos.

A V C T O R.

AVCTOR.

All'itinerario . Pag. 27.

CRITICVS.

De isto itinerario vide Cluuerium lib. 2. fol. 4. 37. 40. 493.
54. rationibus convenientem puridissimos istos illius itinerarij
errores, qui alius esse non poterat, quam Annij ipsius, talia
enim verò huic, & suorum temporum auctori non successissent,
sicut contingere potuerunt commentitio, & alterius cui supe-
rioris ignoratione. Longum esset transferre hic, qua ille cam-
ponderè examinavit. Locus id non patitur.

VINDEX.

Occupavit hoc Mazza, & hoc idem argumentum ac-
curatè versavit, vt nullum prorsus reliquerit lo-
cum reprehensionì cuiusquam qui legere volet sua scri-
pta. Cluuerius, qui solus adducitur à Critico produci-
tur à Mazza, simul cum aliorum plurimorum testimo-
nijs. Itaque eruditè, & copiosè, quòd indoctè, & ieiu-
nè egit Criticus pertractavit. Et in hoc itinerario viam
rectè iudicandi inuenit, & tenuit. Qui legat verum hoc
esse comperiet.

AVCTOR.

Itinerario così diuulgato v'è tronco, e come senza capo.
Pag. 28. lin. 3.

CRITICVS.

Vtinam in isto itinerario omnem deperderemus operam,
omnes querelæ conquiescerent; Quæ quantaque acaphala
habemus, qua non reijciuntur vt spuria. Senecæ aliquot li-
bri

56
bri, Dionis Historiarum aliquid, Liuij, Taciti iam à medio corpore dimidiatus Annianus, & alij.

V I N D E X.

TElephi hastam habemus: ferit, & sanat. Gratias agimus, imò & habemus Critico. Concedit nobis multos libros aliorum esse truncos, & mutilatos, quorum tamen partes extant germanæ. Fauet hoc causæ Annianæ. Potuit ergo ille afferre vera fragmenta eorum, qui non extant librorum: quemadmodum reperimus multa fragmenta Ciceronis ex libris de Republica. Sallustij, Liuij ex Historijs. Imò & Sanctorum Patrum non pauca desiderantur Hieronymi, & Augustini, quæ vel ex integro, vel ex parte perierunt. Hæc omnia rem continent Annianam, vel Critico auctore. Quod si neget eandem esse rationem de fragmentis Annianis, imputando eis falsitatem, hoc non est huius loci. Eoque seruo probandum, vbi opportunum erit. Nunc id sumo quod satis est ad redarguendum.

A V C T O R.

La quarta finalmente sua ragione. *Ibid.*

C R I T I C V S.

Monitum Luitprandi ad cap. 31. itinerarium Antonini Augustei nomine circumfertur mirè corruptum esse additis, & subtractis mansionibus non paucis. Prius captum sub Caio Cesare, productum sub Augusto, positis tantum nominibus locorum sine miliarium numero. Post addita sunt miliaria ab Antonino, & idè illi tributus est liber, qui aliorum plurimum fuit. Addita nomina vt Constantinopolis, Diocletianopolis, quod est signum ultimam manum fuisse superadditam.

VIN-

AUCTOR.

MInus hic vidit Criticus: nam si hoc est verum exiguum certè partem habet in hoc itinerario Antoninus. Nam si cœptum est sub Caio, & productum sub Augusto opus debuit esse iustum, & cum milliaribus eius ætatis. Si postea addita sunt nomina illarum Ciuitatum diu fuit truncum. quod credi nequit, cum expectanda essent nomina Ciuitatum, quæ tantò post Antonini ætatem extiterunt. Quid ergo est in eo itinerario Antonini? Deinde quid sibi vult illa præpostera nominatio Constantinopolis, & Diocletianopolis; cum hac illa fuerit posterior. Erratum in referendo itinerario mendoso indicat illud esse incertum, & tamen ait Criticus: fidenter corruere Annij itinerarium, & omnia Mazzæ argumenta.

Absolues hominem, & rursus damnabis eundem:

Diuinare tibi magnus non donat Apollo. Horat.

A V C T O R.

Gioseffo Ebreo trasportata molti longhi fragmenti.

Pag. 29. lin. 4.

C R I T I C V S.

Iosephus in libris contra Appionem ostendit Manethonem scurrilia scripsisse, quæ ipse ibidem redarguit. Anno fuit facile sub hac licentia fingere, refingere cuncta. Sed Dñi boni saltem spurys legitima conglutinasset, ut speciem aliquam veritatis præferret, Quæ sunt Euseby collegit, quæ sunt Iosephi spreuit, reliquæ è Calo venerunt in sinum Guiltelmi Mantuani. Hinc elicias manifestè non esse Annianum Manethonem verum, sed spurium. Si se posse putauit eos libros

H

com-

commentarijs illustrare, eum non se posse putavit inter eos iudicare, & clara face praeire lectoribus non picea, & turbida.

V I N D E X.

Quorsum illa pars, quae Iosephum attingit? Iam Mazza dixerat illum Manethonem, cuius meminit Iosephus non pertinere ad Manethonem Annij. Quid ergo ad salebras deflectit Criticus? Omitat istum: Veniat ad Eusebium; negetne hunc? minime ait. De hoc igitur loquamur. Suntne aliqua fragmenta huiusce legitima apud Annium? Plane. Quid ergo mussat? Quid stridet contra Mazzam? Ille doctè, & cautè, ac prudenter inducit hæc fragmenta, aiens esse istius Manethonis Eusebiani, aut alterius Iulij Africanij, quo controuersiam sustulit, & suspicionem remouit, & viam muniuit ad veritatem Annij. Quid rursus impugnat Guilielmum, perinde, ac iste Guilielmus Chimera fit? Talem putabamus in Lusitania esse Laymundum: postea tamen inuenimus extare in Bibliotheca illa Monasterij Alcobassæ, & oculos cornicibus confiximus. Trahat hoc exemplum Criticus vir doctus, & eruditus in suum usum, deponat maleuolentiam, & æquum, & iustum teneat, quod aliàs facere solet. *Εἰς μελίστας ἐκάρσασα.* In Apes irruisti.

A V C T O R.

Onde non che immediatamente de i libri historiali Manethoniani, mà de Cronologici Eusebiani. *Pag. 30. lin. 8.*

C R I T I C V S.

Paulatim respiscit Mazza. Te laudo. Ergo Manethonis venerandum nomen, & nouitia collectanea esse fateris, ut cum laude sint, conferenda erunt cum fontibus; vnde sunt hausta.

VIN-

V I N D E X.

NON commisit Mazza vnde respisceret. Num fatetur Manethonis fragmenta esse nouitia, cum dicat ea contineri in libris Eusebij? An nouitius hic est auctor? Sanè vt esset, antiquiora sunt eo fragmenta, quæ adducit. Hæc verò, quòd sint in collectaneo Guilielmi, non propterea sunt Guilielmi. Non poterant redire ad fontes, nec cum ijs coniungi qui non extant, cum opera omnia præter illa fragmenta nusquam appareant. An ea, quæ sunt fragmenta Sallustij, & Ciceronis, & ex libris de Historia, & Republica deprompta, non erant propria eorundem, quia non sunt fontes vnde manauerunt? Absurda consecutio. *κακίον Βάβυς δὲ καὶ*. Peius Babys tibia cantat.

A V C T O R.

Che gran peccato hauerebbe mai commesso.

Pagina 30. linea 28.

C R I T I C V S.

Quam culpam? Commentum. O quam te indignum bonæ mentis prodis?

V I N D E X.

Quo iure huiusmodi conuicium? Quid commisit hic Mazza? id ego certe non video. Criticus sibi somnia, siue iurgia fingit. Quàm ignominiosum illud, & absurdum indignum bonæ mentis te prodis! Bona verbo quæso. Indignè cum tanto viro agitur.

tur, Hoc est illius, & Lectorum abuti patientia. Hoc-
cine audet? & nos ferimus? nec querimus? exclamem.
O iniuriam! o insolentiam! Grauius quiddam vellem
dicere, sed malo tacere, & ipso silentio monere homi-
nem suæ licentiæ. Nempè *Αεβιαστος ἰπποκρίτους*. Vbi vbi es

μεταμέλει?
A V C T O R.

Everamente sono tutti ben congionti, e tanto conformi
de frase. *Ibid. lin. 37.*

C R I T I C V S.

*Stylum illum Manethonis, & Chronicorum, quos vocas
consimilem ais, utro idiomate ais Græco, an Latino? Si de La-
tino idiomate intelligis, inscitè facis, quia Manethon Græcus
fuit, & Græcè scripsit, neque mirum in Latino non convenire.
Prodierunt enim omnia ab eodem falsa manu. Si de Græco,
cur suppressis, nec euulgas?*

V I N D E X.

VIm dilematis desidero. Si verum est: numquam ex
versione Latina stylus Græci Scriptoris cognosce-
tur. An non qui Græcos Scriptores interpretantur La-
tini, eorum stylum imitantur? Ergo Marcus Tullius
frustrà scripsit *de optimo genere interpretandi*, & falsò re-
præsentavit in suis versionibus Orationum Demosthe-
nis, & Æschinis de Corona diuersitatem vtriusq; styli.
Accommodat se prudens interpret Latinus stylo Græco:
si pressus pressè, si copiosus copiosè: Certe alia est ver-
sio Platonis, alia Aristotelis, & ex eis, si idoneæ sunt,
intelligimus quales fuerint in scriptione Græca. Nimi-
rum Aristotelis pressus, & tenuis. Plato copiosus, &
gran-

grandis. Scio nonnullos esse interpretes, qui omnes
versiones Græcorum auctorum adamussim Tullianam,
reuocant, & Aristotelem, & Platonem eodem modo
vertunt: quos ego semper improbauī. Quomodo pote-
runt ea scripta Græca produci si non extant? Quæ, &
quomodo extant, proferuntur. *Abi Morboniam.*

A V C T O R.

Trattasi dell'Archiloco. Pag. 30. lin. 31.

C R I T I C V S.

*Archilochum hunc nullus vidit præter Annium. Ergo nihil
restat quàm Vossij iudicio assentiri.*

V I N D E X.

Habet pro oraculo Vossium. Illi credit iurato, in-
iurato. Nos eum minoris facimus, nec peccamus:
non enim eius auctoritas præiudicata. Labitur sæpiculè,
quemadmodum nos aliàs in Vincentio Lirinensi à nobis
vindicato obseruauimus, De Archilochò rectè Mazza.
Non potuit aptius, nec probabilius dici. Vir est emun-
ctæ naris, nec publici saporis. *Rumpatur quisquis rum-
patur inuidia.*

A V C T O R.

Per il Senofonte Anniano. Pag. 31. lin. 20.

C R I T I C V S.

*Iosephus Scaliger Chronologiae fol. 33. Ioannes Annus Vi-
terbiensis, ut doctior videatur mendacia sua auctoritate Pris-
corum Auctorum firmare conatur. Propterea commentus est
Myrtillos, Xenophontes, Metasthenes, & alios nescio quos,
qui aut necnon fuerunt, aut ea non scripserunt, qua planus ille
scrip-*

*scripsisse mentitur. Hoc Scaligeri in re litteraria principis
iudicium fuit.*

V I N D E X.

SI Pythagoræ effemus, & Scaliger Pythagoras, ferre-
mus dictum dixit Pythagoras. At neque Scaliger Py-
thagoras, nec nos Pythagoræ. Non tanti est Scaliger
vt persuaderi ab eo velimus. Id bellum. Hominibus Ca-
tholicis, & Religiosis, ac in primis Mazzæ Thomistæ, &
Inquisitori non alios obijcit Auctores quàm Voium, &
Scaligerum nothæ professionis homines: qui reprehen-
dunt Catholicos, & Religiosos, & in eos debacchari so-
lent. Nota est quanta Lupis, & Agnis, (Annius penè
Agnus) Lupi hos insectantur. Optima ratio. Com-
mentus est Auctores, quia nulli sunt. Nullos autem
fuisse constat, quia nos non nouimus. Estisne omnes, &
nostis omnes? Potuerunt videre alij præter vos, & alios
præter eos à vobis visos. Vnde vnde illa laus Scaligeri
princeps in re litteraria? Hoc verè commentum est. Vbi
Dionysius Thomas? vbi Scotus? vbi Albertus? vbi Alexan-
der? vbi Abulensis? At loquitur de profana litteratura,
vbi Budæus? vbi Picus? vbi Tiraquellus? vbi Lipsius?
vbi Lambinus? vbi Erasmus? vbi Grotius? vbi Salmasius,
& innumeri Scaligero vel pares, vel superiores? Peta-
uium ei vnum Religiosum obijcio, qui eum exercuit, vt
ille Cardanum. Cæterum opponimus Scaligero Godo-
fredum, & Micrelum, & quotquot in Prologo lauda-
uimus Annij Patronos.

C R I T I C V S.

*Mazzæa indicis rationes requirit, sed eadem est scriptoris
in stylo ratio, quæ pictoris in manu: qui eius artis peritus est
artificem ex opere nouit. Protogenes ex linea Apellem depre-
hendit.*

hendit, qui nasum habet in litteris, nouit proculdubio que scripta huius seculi, qua alterius, qua istius auctoris, qua illius. Ineptias porro velle doctissimis viris affingere deplorata dementia est. An nulla videtur damnandi causa in istis Latinis Annianis aliena locutio, rudis, barbarici puris plena? In Gracis pariter, & Latinis exemplarium veterum vnde asferuntur defectus perpetua ineptia, & aduersantia veris etiam auctorum reliquijs, qua collegere viri docti.

V I N D E X.

MAzza iure exigit rationes, & ego exigo. Nam hic de stylo non constat, nego enim id esse facile, & iam superius negavi, cum multi stylo similes sint. Quot fideliter, & feliciter imitantur Ciceronem, legat qui volet Manutium, & Perpinianum. Imò & vnus idem Auctor diuersa cum scribit, diuersum styli genus sequitur. Vnus Cicero exemplo sit. Aliter in Rhetoricis, aliter in Philosophicis, aliter in Epistolis scribit. Pictorum exempla non sunt idonea, cum pingendi ars vna sit, & solis oculis seruiat. Præterea retorqueo in Criticum argumentum. Auctores integri æstimandi ne sunt ex autographo, an exemplis? Autographa non extant, fragmenta quæ extant sunt trunca, nec sunt in eodem idiomate, qui ergo dijudicari possunt? Criticus negarat ex versione posse cognosci. Igitur neganti assentiamur, & vincimus. *Epi Anstodpiv maxy.* In Lipsydrio pugnas.

C R I T I C V S.

Putasne nihil? *Darium Medum morientem Persarum Regnum Cyro reliquisse, vt asserunt Anniana ista commenta. Cum contrà, Cyrum, vt ei succederet interemerit?*

VIN-

V I N D E X.

P Ace tanti viri . Fallitur in Historia . Ista prorsus est ,
 vt est in monumentis Annij . Darius Socer Cyri ,
 ipse Medus , quem sic appellat Scriptura , moriens Re-
 gnum integrum Cyro genero reliquit . Audiatur Salianum
 Olympiade IX . Anno ab Vrbe condita 215 . in Epitome
 Anno Climacterico Darius abiit e viuis , & vni Cyro vni-
 uersum Imperium reliquit . Cyrum autem Darius non
 potuit interimere , quem saluum , & sibi superstitem
 reliquit , quemque postea Regina Thomiris interfecit .
 Quid in Historijs decantatius ? Nec nos insultamus Cri-
 tico , vt ille facere solet Mazzæ , & Annio . Veritatis ,
 & moderationis rationem habemus . Id tantum facete
 dicimus *Bis interimitur qui suis armis perit .*

C R I T I C V S .

*Putasne nihil duos Asueros , de quibus in Sacris Litteris , &
 obseruat Scaliger , vnum , & eundem facere ?*

V I N D E X .

V T vt sit , mirum non est minus in hoc vidisse illos
 Auctores à Sacris Historijs alienos . Id mirum ,
 vnum adhibuisse testem Scaligerum , cum id nos Scrip-
 tura perspicue doceat lib . I . Esdræ cap . 4 . & Esther cap .
 I . & omnes Catholici obseruant . Sacriatius nos agimus .
 Non tuemur vt i vera , quæ narrant ; sed tantum sustine-
 mus non esse ficta fragmenta , in quibus illa narrantur .

C R I T I C V S .

Putasne nihil Dariura pro Cyro Cambysis Patrem facere ?

V I N D E X .

Fatemur Cambysem Cyri, non Darij filium fuisse. Sed non de nihilo secus existimarunt ij, quos taxat scriptores, cum nonnullis aliter visum fuerit, & ipsemet Criticus fateatur, Theodoreti tempore eum errorem inualuisse. Demum quid hæc attinent Mazzam? Is prudenter ab his quæstionibus abstinet, nec opiniones Auctorum, quos adducit Annius, omnes approbat. Est in officio. Vindicat scripta, nec fidem ijs, quæ continent habet, aut facit. Homo in sustinendo iudicio miræ prudentiæ, quæ laus Augustino tribuitur. *τό μηλικόν πλοῖον.*

A V C T O R .

Siasi ancora di certi Auctori non è però d'incerta verità .

Pag. 32. lin. 5.

C R I T I C V S .

Fama incerta nullius fidei.

V I N D E X .

Bellè. Agitur de incerto Auctore, ille vertit ad incertam famam. Quasi perinde sit incertus Auctor, & incerta fama, atque adeò nulla fides. Sic calculum ponit. Atrum, non album, vel Talpa viderit. Multa sunt Opera nomine incerti Auctoris in Hieronymo, Augustino, Cypriano, & alijs. Ergo & incertæ famæ, ac proinde nullius fidei. Ita colligit Criticus: non me quidem Auctore. In suo hæsitat luto. Terentius.

A V C T O R .

Che pone che Cambise nominato da lui Artaserse .

Pagina 33. lin. 20.

I

CRI-

C R I T I C V S .

Theodoretus tempore etiam hic error inualuerat quare eum redarguens ad cap. 9. Danielis, & citatis verbis Danielis ait.

V I N D E X .

EXtra chorum. Aliud agit Mazza, & aliud muginatur Criticus. Aberrat hic ab scopo. Agit de fide Annij laudantis Scriptores, non de fide Scriptorum narrantium. Quamuisne hoc quidem prætermisimus procul esse ab errore, de quo tempore Theodoretus dubitatum. Non mirum non esse fidei indubitatae id, quod tradit Metasthenes peregrinatus in Persicis, cum Criticus peregrinatus sit in chartis. Lubet hæc *εὐ γέλωτε ποιείτω.*

A V C T O R .

Appariscono contrarie alle notizie comuni &c.

Pagina 33. linea 27.

C R I T I C V S .

Pergis asserere æstimanda ista magis, quia non protrita, nec in manibus multorum versata, Hierophantis tantum asseruata. Pape! eruditissime Μαζζα, peregrinitatem ingenij tui laudo, teque ad veritatem Historiarum librorum Luciani relego, ut nihil aliud nisi quæ in discretissimi, politissimi, & simplicissimi styli illius Scriptoris libris contenta credas, quæ sunt noua, peregrina, & admiranda.

V I N D E X .

VNde hoc dicterium? An qui oderunt ipsi sibi somnia fingunt? Hocne protulit Mazza, æstimanda magis esse (pluris debuit dicere Criticus) quia non protrita,

trita, nec vulgaria, quàm quæ communia? Impostura hæc est Critici, qui vmbra, quam reddit, insultat. Dixit Mazza perspicuè: Annum non ea de suo penu protulisse, quæ tam essent insolentia, & hinc constare scripta, quæ producit Annij non esse, sed aliena, quæ ipsemet Annius non auderet asserere. Peregrinatus est legendo Criticus, & quam peregrinitatem hausit, eam affingit Mazza, qui habitabat in Annio, quem tuebatur. Quorsum Lucianus? Poterat asserere Apuleium, aut Heliodorum. Dum in hierophantas incidimus, vereor ne in scycophantas incurramus. Criticus cum suo illo *Papa* in pappos abeat, & consulat pappas Syracusis.

AUCTOR.

Questo pure contenghi vero, contenghi falso.

Pagina 33. lin. 14.

CRITICVS.

Pater Inquisitor, & forsan Confessor, qui peccata absoluit non discernit inter verum, & falsum, & auctoritate sua Annum vicunque promeritum communioni fidelium redonat, licet falsa prodiderit. Pientissime Pater, nonne est in eadem culpa qui falsum comminiscitur, & qui data opera falsum vulgat? Præterea leuitatis est ab vnius testimonio Guilielmi, quem nec credo fuisse, voluisse hos Auctores in Orbem disseminare. Vbi erat tua eruditio Anni? Vt in istos commentaria doctissima scriberes? Quid hinc est commentaria scribere? an peritura tantum chartas fœdare, an Auctorum sententias eruere, Lectores docere, & fallere? Peccat qui nos diuersum facere docuit.

V I N D E X

Pater Mazza, & Inquisitor est, & inquit de iniurijs Anno factis super impostura Auctorum, quam deprecatur, & Vindicem reperit Qualificatorem Sancti Officij Romani, & quidem iure; agitur enim de fide hominis Religiosi eruditi Dominicanus, Magistri Sacri Palatii, quem non decuit fictos libros intrudere, qui non est temerè damnandus. Hanc temeritatem corrigimus Inquisitor, & Qualificator. Hæc est *πράξις καὶ πρῶν*. Remouemus suspiciones maleuolorum, quærimus rationes idoneas asserendi Annium non finxisse Auctores. Confessor est Mazza, verum non absoluit peccata, sed homines à peccatis, ac eorum pœnitentes. Utinam Criticum suæ acerbicatis pœniteret: cuius & me certe puderet. Mazza tam discernit inter verum, & falsum, ut videat, & ostendat aliud esse fingere Auctores, aliud res fictas ab ijs inducere. Ait Auctores non esse fictos, quamuis ficta scripserint. Ficta scripsit Ouidius. Ergo est fictus Auctor: quis inferat? Rursum qui probat Auctorem esse, is consequenter probat vera esse, quæ tradit? Quid absurdius? Vulgare falsa, uti falsa non est mendacium. Alioquin non licebit in lucem Poetas edere. Quid ergo, calumniatur Criticus, cuius illa est infelix dictio *Communione fidelium redonat*. An excidit à Fide Catholica Annius, & cum restitutus est loco vnde ceciderat, redonatur? Peccat Criticus & phrasi, & sensu, & ego hic Inquisitorem appello. Non credit Guilielmum fuisse. Quid tum? Publicamne facit fidem? Ego fuisse Guilielmum, opinor, doctus fuisse Laymundum, nec ausim leuitatis dampnare Annium. Equidem non aude- rem Guilielmum fingere. De me alios æstimo. Nec probo illud *diuersum nos facere docuit* non est ad meum

pa-

palatumi . Si credebat Anniius eos Auctores veros esse ,
cur non pergeret commentari? Imò ex eo colligo non esse
commentitios , quos ille est commentatus . *Vespa Cicada*
abstrepuit.

AUCTOR.

Fosse stata la Commare di questo allieuo , idest Vossius
Pagina 34. linea 3.

C R I T I C V S.

*Platonicus Cyrenensis . Defunt nonnulla . Sed in hunc cen-
sum non veniunt qua ab alijs composita ab eorum scriptis de-
scripta essent , qua Anniius monitus est in suo Myrtillo licet
descripserit à Dionysio , sed semeritati Annij . Minus hæc
constant Ananuenis culpa , non Critici .*

V I N D E X.

Quid hic moliatur Criticus non video . Mazza in-
rem bellè ! Inuenias fragmenta Myrtilli in Dio-
nyfio . Cur ergo negas esse Myrtillum , aut
descripta esse Myrtilli ? Quid sibi vult ratiocinatio Cri-
tici ? An est adynaton vnum Auctorem ab altero quid-
quam mutuari ? At nullus fuit Myrtillus ? Probet . Certè
fuisse Mazza probauit . Legat qui volet . *Κύμινον ἐσπερπε.*
Cuminum feuit .

AUCTOR.

Adonque già che noi ci siamo eletto questo Berofò
per nostro Duce . *Pag. 36. lin. 24.*

CRI-

CRITICVS.

Cacus cacum ducit.

VINDIX.

REpono; rabida, & cacata vox cum Tullio. Cæcum hic est in Mazza, sed vallum, & validum. Quod non diruat Criticus. Caueat sibi à baculo cæci huius, quem fingit: mihi quidem Argus is est, qui oculus totus fuit. Ætria. Athon. Anfer ex Phalerno.

AVCTOR.

Il Vossio che vuole aderire à questa opinione.

Ibidem linea 20.

CRITICVS.

Inaudito Vossio hanc litem non compono. Si à Tatiano recedimus, qui ait Berosum dicere Historiarum suarum libros Antiocho & in nullam opinionem propendeam magis, quam eum vixisse circa illa tempora in quo Historiam suam terminavit. Incepit autem, teste Iosepho lib. 1. contra Appionem, à Noe vsque ad Nabolasarem. Videtur in hoc tantum contra morem suum Mazzæ bonam mentem habuisse.

VINDIX.

OHe. Fatetur demum Criticus etiam inaudito Vossio bonam mentem Mazzæ habuisse! Si hanc Criticus in illum habuisset nunquam increpuisset. Vitium non erat in mente Mazzæ, sed in mente Critici. Quod ait *contra morem* more suo facit, idest fugillando eum, cui debuit morigerari *zinc ayora.*

AVCTOR.

AUCTOR.

E se il Vossio come valente Grammatico, e litigioso.

Pagina 39. linea 5.

CRITICVS.

Anne litigiosus est qui veritatem detegendo mendacia impugnat? An qui mendacia mali ingenij fiducia vult longis paralogismis defendere?

VINDEX.

T Vscum iurgium (apud Augustinum parcemia) quadrat in hoc scomma. Litigiosus homo est, qui quærit lites, & ferit. Mendacia fingit, nec probat. Detegitur veritas cum apparet, & cum palam exponitur. Probet Criticus id agere Vossium, & à paralogismis eum liberet, quos affingit Mazzæ, qui syllogismos format, & demonstrationes ex Angelica Schola, vbi tornantur, & intorquentur. *αμπελός, καὶ χράμβη.*

AUCTOR.

Libro della defloratione Caldaica. Pag. 43. lin. 1.

CRITICVS.

Defloratio. Ipse titulus prodit Auctorem: nam sapit Claustra Monastica. In hoc tantum *ἀνθολογίαν* fecit Planudes vltimis seculis: sed non flores Poetarum compegit in vnum corpus: è diuersa planta, sed quiddam deest in rebus Chaldaicis ab eodem, quem asserit Auctore sub titulo deflorationum Chaldaicarum qui potest? Defloratio potius esse debuit rerum Chaldaicarum è diuersis Auctoribus, quam Berosi defloratio rerum Chaldaicarum, dum ipse Berosus Auctor esset.

VIN-

V I N D E X.

NON miror qui chartam toties deflorauit spurcis
 dictarijs, turpiter in hanc deflorationem incurrisse.
 Cur hæc vox Monastica prodat ipse? Ego noui Claustra
 confita floribus, non deflorata. Primum apud Mazzam
 non inuenitur hæc inscriptio ita concepta, sed tantum
Defloratione Chaldaica. Ut foret, loqueretur cum vulgo,
 cui quid sit permittendum prudenter, animaduertit
 Cicero. Præstaret dicere Florilegium verum *Defloratio*
 placuit vulgo. Petrus Tolofanus vir doctus in suo iuris
 Syntagmate lib. I. cap. 6. ad finem allegat Berosum in
 Defloratione; nec tamen est Auctor vulgaris. Non pu-
 deat Criticum cum eo sentire. An dictio exhibenda?
 Iam verò quod carpit, florilegium debuisse ex diuersis,
 non ex vno tantum fieri Auctoribus: ineptum videtur;
 nam cur non ex vno? Cum vnus multos suppeditat flo-
 res, idest, ingentem materiam. An non licebit flores ex
 Cicerone, Liuioque colligere? Certe inuenimus Mille-
 loquium Ambrosij: Milleloquium Augustini. Cur non
 Florilegium? *Αἴμα ἀπὸ τῶν*.

A V C T O R.

De suoi commentarij Berosiani circa il principio del ter-
 zo libro scriue. *Pag. 43. lin. 26.*

C R I T I C V S.

*Quæ de Guilielmo Mantuano diximus, eadem de hoc Patre
 Georgio Armeno dicta, & repetita putat.*

V I N D E X.

EXistimat ergo Patrem Georgium nullum fuisse, Ni-
 mia incredulitas: ne personas quidem fuisse credit.
 Itaque

Itaque commentus est homines Annius, & Deucalionis
 more ex saxis homines fecit extra diluuium. Patrem ne
 Georgium, & socium eius Armenos Dominicanos Fra-
 tres finxit Annius, affirmando eos vidisse, & vidisse Ge-
 nuæ, cum ibi habitaret? Ecquis hoc credat homo cor-
 datus? Aut quis nisi maleuolus audiat imponere Annio?
 Latet Criticum in Armenia iampridem Patres Dominica-
 nos eam Ecclesiam excolere, & multum in ea vinea ope-
 ræ collocare summa cum laude, & vberimos in ea fru-
 ctus ad Ecclesiæ vtilitatem colligere. Me non latet
 qui hoc noui dum fui Romæ, & vidi Armenos tum Fra-
 tres Dominicanos Magistros, tum externos discipulos,
 à quibus didici. Εἰκὴ τῶ ἡρακλεῖ. Huic certè Armeno
 narranti fidem habet Micrelius, notus doctis, sed igno-
 tus, opinor, Critico, quamuis non indocto, Auctor.

A V C T O R.

In oltre se l'Annio hauesse hauuto à comporsi il suo
 Berofo era ben à bastanza accorto. *Ibi.lin.37.*

C R I T I C V S.

*Istud imputandum est aut inscitia, aut fraudi: nam ista
 fallendi viae sunt artes, & lenocinia, fraudes.*

V I N D E X.

PRobet inscitiam, fraudemue: neutra apparet. Can-
 dor eminet in viro Religioso proferente ingenuè,
 nominato Auctore, quæ habuit, sine litura, sine dolo,
 sine impostura. Dicit cuius fide id egerit, eam exami-
 nandam proponit. Quid candidius? Quæ hinc sunt le-
 nocinia fraudis? Imò terriculamenta, si illa tam sunt
 absurda, vti comminiscitur Criticus. Ζαμιδικὸς τρόπος.

K

AUCTOR.

A V C T O R.

Notitie, le quali s'hanno anco nell' Anniano, non però sono prese da questo. *Pag. 44. lin. 38.*

C R I T I C V S.

Hoc facile tibi credo.

V I N D E X.

CVR non cetera? Crederet si æquo legeret animo. Intus est ratio, cur hæc accipiat, illa respuat. *Hic nigra succus loliginis. Horat. Cerite Cera dignus. Idem.*

A V C T O R.

Che questo Iddio sà se mai vidde luce Italiana.

Pag. 44. lin. 6.

C R I T I C V S.

Modestissimè credit Mazza Berosum suum nuspiars visum nedum Plinio, qui quidem cum Berosi auctoritatem in suum opus transtulerit bis, serue, huius ductum non accepit in productione gentium. Optimè arguit Mazza, quia non viderit. At si verum amamus eum non poterat videre. Non erat munus hoc de Cælo delapsum mortalibus ex Euangeliographo Ioanne Anno Viterbiensi Monacho Dominicano omnis contemptus, atque irrisionis digno.

V I N D E X.

PVdet me ista legere, quæ non puduit Criticum scribere. Cum *Dominicanum* dixisti, debuisses venerari nomen, & recordari grauitimæ, doctissimæ, & sanctissimæ Religionis, quæ tot Chamauris, Purpuris, Tiaris fulsit, quæ Mundi magistra est, quæ omnia lumina, &
orna-

75
ornamenta collegit, quæ tot Altaribus numerum Sancto-
rum auxit, quæ Romæ ter geminos plusquam curules
honores gerit, Magistri Sacri Palatii, Commissarij San-
cti Officij, Secretarij Congregationis Indicis; quos Sum-
mi Pontifices propter singularia huius Religionis de-
vniuersali Ecclesia merita in eandem effusilima volunta-
te contulerunt. Vt non coleres alios, certè horrere de-
buiſti Commissarij Sancti Officij nomen ob iniuriam fa-
ctam Anno, appellans eum omnis contemptus, atque
irrisionis dignum. Reuoca huiusmodi iudicium, cane
palinodiam. Verùm qui Monachos facis Dominicanos
Monomachiam tecum instituis, & tecum pugnas. Mo-
nachus est solitarius: Familia Dominicanorum vltra
Monachos est, quæ in luce omnium versatur, ad publi-
cam salutem instituta, docet in suggestis, tonat in pul-
pitis, in omni genere doctrinarum dominatur, omnia
lumina in se colligit, vt Orbem illuminet. Ecce Fax in
Dominico, Sol in Thoma, stellæ, & radij in Raymun-
do. Spargit flores eloquentiæ: nam in Hyacintho sunt
flores, in Rosa Rosæ: imò is, qui Ferrerius est, aureus
fluit; Petrus Martyr pyropus; Catharina gemma; Bel-
trandus Bellusthronus; Pius Quintus, vt aiunt, quinta
essentia sanctitatis. Suspice, venerare, & tace. Tibi
tamen condono Monachi vocem, si, quod solum sonat,
velis interpretari Phœnicem, & hunc esse Ordinem Do-
minicum fatearis. Cæterum de Beroſo aliàs diximus, &
iterum dicemus. Incaſſum nos tentat *Ἐὶ ἀρκυὴ ἐμβαλλεῖν*.
In caſſes iniicere.

A V C T O R.

Prouasi del Beroſo eſſer vera, e legitima prole dell' Histo-
rico Beroſo Chaldeo. Pag. 46. lin. 33.

K 2

CRI-

C R I T I C V S.

Tua opinio, praestantissime Mazza, non tantum librata ingenio tuo acutissimo, sed etiam deliberata, & prolata tanto animi candore Te Auctore deberet recipi, & cur non Patris Magistri Sacrae Theologiae, & Auctoris Historiae Gotticae desumpta à fundamentis Berosi Anniani. Sapis.

V I N D E X.

Delicias facit Criticus, & ironice agit cum viro docto, & graui, qui certe hac in re cautè admòdum, & prudenter se gessit: nihil non mature, & serio considerauit, suam dubitationem exposuit, & quidquid contrà afferri poterat occupauit: adeo ut mihi admirationem iniecerit. Lege illa, amabo, quicumque mea haec legis. Comperies nihil hoc homine esse vel confideratius, vel candidius. Eum tamen Criticus contumeliosè accipit, & irridendo laudat, & laudando irridet. Sappit rem suam Mazza, eique cor suum sapit, & nos eum non publici saporis Auctorem existimamus. Cur quæso, te auctore, opinionem suam reijceret, quam alijs facit probabilem, & mihi, si alicuius sum numeri, idoneus Auctor est. Historiam Gotticam delibauit, & ex vngue Leonem Mazzam æstimauit. Probabitur illa, me Auctore, omnibus eruditis. At tu Critice tantum virum per fucum traducis, & officijs illitum irrides. Hic ego illius nomine tibi repono *τὸ δῖονος γρῦ.*

C R I T I C V S.

Idem nomen est Berosi relati à Vitruuio, Plinio, Iosepho, Plutarcho, Stobaeo, ac illius, quem edidit Annianus; ergo sub vno, eodemque nomine edita debent credi eiusdem Auctoris. Sapis.

V I N D E X.

ITane argumentatur Mazza? Sic imponit Criticus. Vbi hoc Mazza? Persona Mazzæ ipsi imposita à Critico ita loquitur in Scena. Fucum nobis facit, non decipiet. Aptè, & probabiliter vtitur Mazza tribus coniecturis. Ab inscriptione libri, ab Auctore vnico, qui duplex esse non potuit, à materia de qua scripsit. Vbi hoc nomen commune cum illis Auctoribus, quorum nullos, si Iosephum excipias, nominauit? O iniuriam! Nam non puto esse hominis oscitantiam, quem acutum, & solertem video, sed nimium in obiurgando, & increpando. Vtinam melius collocaret ingenium. Nescio quæ intemperies in transuersum egit. Doleo. Eo me conforlor. *Ἀσραπίει ἐν πύλων.*

C R I T I C V S.

Ista opinio quæ Mazza singularis modo est, posset esse communis, si homines vellent persuaderi. Sapis.

V I N D E X.

NAuseat hic animus. Si rationes quæ mihi persuadent, inquit Mazza, alijs rem persuaserint, mea priuata opinio poterit communis euadere. Quid prudentius? In rationibus momentum ponit Mazza, quæ persuadeant, non in voluntatibus. Quid quæris? Criticus causas quærit rixandi. Audi. Mihi fanè persuasit: vnus sum; verùm non sum assuetus frigidis ratiunculis moueri. Spero fore alios similes mei. At sunt obtusi. Malo esse obtusus, quàm liuidus. Hinc illæ lacrymæ. Scribit Criticus, sed *Ἀνμίδι χερσὶ.*

CRI-

C R I T I C V S.

Librum deflorationis Chaldaica scriptum à Beroso testari à Metasthene Persa, Manethone Aegyptio in operibus, quae bono genio edidit Annius, hunc repertum non debere repudiari. Sapis.

V I N D E X.

AN hoc probat Mazza horum tantum auctoritate? Mirum quidem. Numerat eos fateor, sed obiter, & suspensogradu, donec pergat ire ad argumentum nixum auctoritate Iosephi. Itaque non spernit alios, quorum suspectos esse plerosque nouerat, sed ijs adductis ne videretur auctoritatem negligere, addit maius pondus, quo moueat Lectores infensos Anno. Prudenter, vigilanter. Scaperdam trahit Criticus.

C R I T I C V S.

Iosephum antiquitatum lib. 1. cap. 8. disertè asserere Berosum Chaldaica deflorasse, & licet Gelenius versionem istam non seruet, tamen Ruffinus, qui accuratiùs Graca expressit ea habet, quod potissimum concludit istos Chaldaicarum deflorationum libros legitimos esse. Io Sapis. Persapis.

V I N D E X.

CAutus, & circumspectus Mazza. Nihil non videt: suam proposuit dubitationem ex diuersitate versionum, & fatetur ingenuè nutasse se in sententia, donec incidit in versionem Ruffinianam, fortassè quia perstitit immotus omni formidine abiecta. Quam versionem Ruffini probat ex Freculpho, cui illa Ruffini probatur. Sapis ergo Mazza; qui eum improbat, desipit. Cur occulta-

cultavit Criticus Freculphum ? Quam vocem *Io* cum *Sa-*
pis coniunxit, eam cum triumpho coniungere debuisset.
Etenim Mazza de Critico triumphat. Audi in hunc
τίσις τῶν μέλιτων συγκρίσις.

C R I T I C V S.

Vis paucis, & ingenuè dicam, mi Μαζζα, in omnibus despis:
nam omnia reliqua corruunt per se.

V I N D E X.

Avdacter, & insolenter. O puerum ingenuum, quem
non puduit hoc effutire: *in omnibus despis*. Adeo
in nullo sapit? Palato tuo non sapit liuore prorsus cor-
rupto, alijs incorruptis sapit. *Per se corruunt*. Stant po-
tius inconcussa, nec ea tuis arietibus, & machinamentis
conuellis. Verum hæc sunt parerga: veniamus ad insti-
tutum. Sed prius iaciamus illud Epicharmi *ἀυλέγειν δεινός,*
ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατος.

C R I T I C V S.

Iosephi, quem somniculosè citas cap. 8. cum sit cap. 4. lib. 1.
quandoquidem ad Græca recurris, talia sunt τῆς βηρωσσοῦ ὅσα
χαιδαϊκά συναγαγῶν, quia in unum collegit, qui scripsit Chal-
daica, ut desinas tantùm Ruffino deferre, ut ab eius versione
verba Iosephi velis pendere. Hinc emicat eruditio tua, qui
omnes præ te fungos habes.

V I N D E X.

Apparet malevolentia Critici in eo, quod ait somni-
culosè citari cap. 8. cum sit 4. Noris Lector in
Græco, vbi capita sunt longiora, poni cap. 4. at verò in
versione Latina, vbi sunt breuiora poni cap. 8. vti citat
Mazza, qui Latinam versionem sequitur: itaque citare
debue-

debuerat vti inuenerat; vigilabat cum legebat Latinam
 versionem. Quod attinet sensum, non nego verbum
 Græcum συναγαγών significare in vnum colligere, & col-
 lectionem facere: sed si Ruffinus istam collectionem
Deflorationem vertit, & in hoc sensu verba accepit, & ita
 Latinis Typis scriptum est, in quo peccauit Mazza?
 Oportet damnare versionem Ruffini, & communem La-
 tinam editionem, quod nemo ausit præter Criticum.
 Ego quidem, qui Græca lego, & intelligo, improbare
 non audeo Ruffini versionem, quam supra Petrus Tolo-
 sanus probauit; etenim cur illa *collectio rerum* non possit
 appellari *collectio florum*, hoc est rerum collectarum fa-
 sciculus, atque adeò appellari *Defloratio* non video.
 Contendat cum Ruffino Criticus tanquam cum Achille
 Troilus, nec insultet Mazzæ ironico more, quasi homi-
 ni inerudito. Certè si is error esset Ruffini, tacitum non
 ferret S. Hieronymus, qui cum eo solet super leuioribus
 expostulare. ἀνὴρ διαλέγη. Venio loqueris.

A V C T O R.

Il secondo fù perche contando. Pag. 47. lin. 22.

C R I T I C V S.

*Pater Magister an tantum à studio Logices recessisti, ut
 oblitus sis quod docet Aristoteles. Pudet me hoc tibi suggere-
 re: tamen te ipso nolente, audi quid dicat omniscius Magister
 Aristoteles, dicam latinè. Sed & hi, qui ex eo ducuntur, quod
 sumitur qualicumque initio propositum, & qui ex eo, quod ponitur
 non causam pro causa per Elenchi definitionem sunt manifesti:
 oportet enim conclusionem euenire eo quod illa sunt, quod certè
 non est in non causis.*

VIN-

V I N D E X.

Vbi errare putat Mazzam, ibi Magistrum appellat, ut geminet iniuriam. Sed fallit, & fallitur. Quasi verò Aristoteles hanc vnam in suis Analyticis argumentandi rationem proponat, quæ ex causis, & principijs procedit, & penè sola sit demonstratione utendum, & ad hanc cogere tentat Criticus Magistrum Mazzam, qui sanè, uti doctus, optimè nouit, & alias ab Aristotele propositas esse formas argumentandi, & verum colligendi, nec opus esse à causis argumentari, nec enim ex solis causis, & principijs argumentari docuit Aristoteles, ut sit in demonstratione *propter quid*, sed etiam ex effectibus ad causas, quæ dicitur Demonstratio *Quia*, deinde ex auctoritate, quæ humanam fidem parit, & ex probabilibus quæ gignunt opinionem, præterea ex inductione quæ generat certitudinem experientia, & omnes hi modi sunt apti ad argumentandum. Imò si quis vellet ex causis, & principijs semper argumentari quiddam adynaton moliretur; multa enim sunt, quorum causæ, & principia ignorantur. Legat qui volet libros Institutionum Dialecticarum, quæ summulæ nuncupantur. *Ο' καρπάδιος τον λαγόν.* Carpathius Leporem.

A V C T O R.

Ne mi sia detto per infirmare. Pag. 48. lin. 30.

C R I T I C V S.

Imò ita dico, sed amplius: tam socordem fuisse Anniam, ut non omnia rectè componeret, sed aliqua contraria illis, quæ scripserat Berosus. Verùm vide adnotata ad fol. 108. aliud enim est dissidere à libris sacris, aliud dissidere à se ipso, quod visus est Μαζζα non distinxisse.

L

VIN-

V I N D E X.

Dicis, sed non aptè, vt dicam mollius. Agitur hic de coniectura circa vera, & noua inserta, quæ idonea est ad colligendum Berosum Annianum non esse suppositum; nam vt vellet Annius ad fidem suo foetui faciendam momenta adijcere, non ea peteret ex adiuuentis veris, sed etiam ex aliunde quæsitis: non fecit ergo astutè vt imponeret, sed ingenuè vt germanum foetum proderet. Quod autem Criticus addit de nonnullis falsis immixtis, alia quæstio est, nempe ad suam notam quò ille Mazzam vadatur, & nos pro eo litigabimus.

A V C T O R.

Di questa accommunanza del nome di Dio ai Principi, e Potentati del Mondo. Pag. 108. Pag. 62. lin. 40.

C R I T I C V S.

Nomen Dei in usu profano apud Priscos commune fuisse, prout vult docere Mazza homo exiguae lectionis, non vidi, si memini. Id esse potuisse cur minus credam Mazza faciunt auctoritates, quas è libris sacris adducit, quos locos interpretatur Theodoretus, non quod propriè Iudices Dÿ dicerentur, sed quia ad imitationem Dei eis sit delegatum iudicandi munus. Verba Exodi cap. 7. Ego dedi Te in Deum Pharaonis, id est meam Diuinam Potestatem in Te supra nomen statui, posui eum in tua potestate. Scio quidem Ethnicos pro eorum leuitate promiscuè homines de se benè meritos adseruisse Dÿs: sed inter homines in usu promiscuo nomen Dei usurpatum non vidi. Sed hanc longam digressionem ad excusandum Berosum, quod Noe vocauerit Padre de Dei commodè poterat Mazza omisisse, quandoquidem Ethnicos in istis tam castigata locutione obnoxios non esse, omnes sciunt.

An

An voluit tanta doctrinæ, quantam hic protrudit se promum
condum? Maſte.

V I N D E X.

Hic ab re vaſtæ eruditionis homo, exiguæ eruditio-
nis Mazzam appellat, vbi ille contra exiguæ ſe-
eruditionis hominem eſſe oſtendit. Mihi ſecus viſum,
nimirum Mazzam hoc in loco vaſtæ eruditionis homi-
nem eſſe. Si tam Criticus eſſet eruditus non negaret no-
men Dei tam eſſe commune non ſolum in profanis, ſed
etiam in ſacris litteris. Satis erat legere Auguſtinum,
lib. 19. de Ciuitate Dei cap. 23. & Commentaria Iudo-
uici Viues, & totum lib. 4. eiufdem. Sanctus Hierony-
mus tomo 5. in quaſt. Hebra. cap. 6. *Verbum*, inquit,
Hebraicum אלהים *Elohim* vtriuſque numeri eſt. Deum enim,
& Deos ſignificat. Ideò Aquila filios Deorum dicere auſus eſt
Deos, Sanctos, vel Angelos intelligens: quem ſequens Syma-
chus ait: *Videntes filij potentum, filias hominum*. Strabo au-
tem ſic in cap. 6. Genef. *Videntes filij Dei: filij Seth intelli-
gantur*. En Deus Seth. Lyra ibi. *Dæmones dicuntur filij
Dei propter naturam ſpiritualem*. Rabbi Salomon in cap.
Genef. *Elohim aliquando accipitur pro Deo, aliquando pro
Dys in plurali, aliquando pro Iudicibus, vnde Exodi 22. Filij
Dei filij Iudicum, vel potentum*. Confirmat Lyra, & loco
Exodi 22. *Dominus Deus applicabitur ad Deos, ideſt ad Iu-
dices*. Et ruruſus, *filij Dei filij Iudicum, & potentum*. Idem
tradit Abulentiſ in cap. 6. Genef. quaſt. 7. & 8. & 9. &
in Exodum p. 1. pag. 45. colum. 3. Si hæc in ſacris, quid
in profanis? Memini cum puer eſſem legere me in Po-
lyanthæa verbo *Deus, & Angelos, & Magiſtratus* Angelos
tum bonos, tum malos ratione ſpirituſalis naturæ, &
Principes in Republica homines *Deos* appellari. Atque,
vt magnum Auctorem afferam; Cicero, Platonem Phi-

lofophorum Deum appellavit. Quid? quod *Manes* etiam *Dij* vocantur, non solum in profanis litteris, sed etiam in sacris I. Reg. 28, Pythonissa *Deos*, inquit, *video ascendentes de terra*, quando suscitavit Samuelem. Adeo hoc nomen *Deus* commune sit & Cælo, & Terræ, & Inferis, non tamen eadem ratione. agitur enim non de re, sed de nomine. Hæc ego homo alicuius eruditionis, minus tamen vastæ, quàm Criticus, ei responsa remitto: ille quidem eruditione sua vasta eruditionem vastavit. Contenti simus hoc Catone. Ille τῶν σοφῶν βῆτα.

AUCTOR.

Noe inteso per il Chaos. Pag. 23.

CRITICVS.

Noe quis pro Chaos intellexerit præter Mazzam, & insulsissimum Annium, & eius Symmistas non vidi. Chaos Hiatus est, & tenebra à verbo χάω, quod in libris sacris exprimitur, & hoc saniori sensu Ovidius est interpretandus. Si Noe dicamus Chaos, perinde eum decorabimus, ac si noctem nominare præmalimus, quàm diem, tenebras potius, quàm lucem. Non sunt sapientis, sed desipientis ista vitia, quæ nolim doceri ab Inquisitore Verone, sub cuius iudicio tot Scriptorum scripta ut censeri debent, ita nolim tam præpostera sententia, &c.

VINDIX.

VNnus ego horum Symmistarum sum, & mecum plures Auctores habeo. Criticus quærat sibi congerones, quos puto me audito nullos habiturum. Chaos igitur Græcè χάω, vel ex Lexico Græco collecto ex Budæo, Erasmo, Cælio in primis celebri aliud, quàm quod existimat Criticus, significare constat, vbi sic χάω Chaos Miscella Regio vocatur omnis rerum confusa, &

in-

indistincta materia, qua omnium rerum fuit principium.
 Hiat hic Criticus, & stupet hianti ore. Quod Mazza
 occludit obiecto Calepino Chaos, inquit, *confusione*. He-
 siodus in Theogonia, *omnium rerum initium* vocat, quod
 ante omnes Deos, Deasque natum sit, de quo Orpheus initio
 Argonaut. Abij appellant materiam Cæli, & Terra confusam,
 atque informem, qua primum ex nihilo facta est. Addit
 contra Criticum deducentem à verbo *χαλω* dictum Chaos
 à *χλω* fundo, quod fuerit fusio, idest confusio Elementorum
 omnium. De hac confusione Ovidius, quem adducit
 Mazza, & antè adduxerat Abulensis in cap. I. Genes.

*Ante Mare, & Terras, & quod regit omnia Cælum
 Vnus erat toto natura vultus in Orbe,
 Quem dixere Chaos, rudis, indigeſtaque moles.*

Et Lucanus lib. 2. Pharf.

*Sive parens rerum cum primum informia Regna,
 Materiamque rudem flamma cedente recepit,
 Fixit in aeternum causas.*

Chaos, illa erat Abyssus, Genes. I. Super faciem Abyssu,
 vt exponunt ibi Abulensis, & Lyra. Hic Abyssus, inquit,
 vorago Latine, & importat immensam aquarum profundita-
 tem. Importat etiam confusionem quandam, & commixtio-
 nem. Et iterum: Confusio, & commixtio erat in Elementis,
 & ideò vocabatur Abyssus. Ille autem quæst. 9. Dicitur,
 inquit, Abyssus tota materia indistincta, vel informis conge-
 ries: & laudat Ovidium vocantem Chaos. Hoc sensu ac-
 cipiunt communiter Interpretes, secuti Augustinum,
 qui materiam informem appellauit. Quid hic Criticus?
 Expauit. Chaos illi Chaos visus est; sed velim adsit, &
 audiat. Chaos deducitur à *χλω*, quod est fundo, non verò
 à *χαλω*. Vt cumque autem sit non significat tenebras, siue
 noctem, vt ille comminiscitur: quid enim tenebris, quæ
εὐχότος, vel nox, quæ vñ cum Chao. Non sunt igitur ista
 Mazza

Mazzæ desipientis, sed sapientis initia, & rectè docet Inquisitor Veronæ, cuius iudicio tot Scriptorum scripta meritò censenda committuntur. Nota Critici castiganda est. Retineat sensum suum Ovidius, vt sanus sit, quem Mazza tenuit, & nos tenemus cum Interpretibus Sacræ Scripturæ germanis, quibus adhærere malo, cum ille *premaluerit* discrepare, quod verbum nullum est in Latina lingua, sed eò ille appositè vsus est, vt suæ sententiæ insolentiam aptè significaret. Ei iure *Decernetur Aqua Thesalica*. Επιχρυσίται ἰσππος Θεσσαλική.

AUCTOR.

In Cratere meo Thetis est coniuncta Lyæo.

CRITICVS.

Ridiculus est interpres in huius distichi interpretatione. Caue putes istud tanquam à monitore profectum, sed à querente: immixtum nimium sibi vinum fuisse existimo in sodalium symposio.

V I N D E X.

FRustrà pro deridiculo habet interpretationem Mazzæ: quæ iusta, & venusta est. Largior ei quod vult, nimirum sensum vulgarem esse in eo Cratere contineri vinum aqua dilutum, adeout maior esset aquæ copia, quàm vini; quam interpretationem Mazza non negat. Inficior tamen non posse illo modo intelligi quo Mazza vult, vt essent in eo Cratere cælata illa duo signa Tethidis, & Bacchi, alterius aquæ, alterius vini symboli, & Numinis, imò & hunc duplicem sensum habere, carmen affirmo, eoque augeri venustatem sententiæ. Itaque intus erant sigilla duo inclusa ob locum, & exclusâ ob artem, & significabant liquores duos aquam, &

& vinum mixtos; Nec id est insolens: cum in poculis si-
miles effigies soleant & hodie videri, & olim visæ fue-
rint, quemadmodum tradidit Virg. lib. 5. Aeneid.

Cymbiaque argento perfecta, atque aspera signis.

Et in rem aptius Ecloga 3. apud eundem in contentione
Pastorum. Ponit vnus

Pocula calatum diuini opus Alcimedontis:

In medio duo signa Conon, & quis fuit alter?

Descripsit radio totum qui gentibus Orbem?

En duobus illis figillis Mazzanis respondeant duo illa
Virgiliana. Lege Interpretes, & in primis Cerdam, qui
omnes Mazzam ab hac nota, & irrisione vindicabunt.

Αφθας σοι λελάληεν. Vulcanus tibi vaticinatus est. Bellè

Mazza.

A U C T O R.

Macrobio. *Pag. 77. lin. 1.*

C R I T I C V S.

Macrobius non est huic classis.

V I N D E X.

Non ponitur Macrobius tanquam æqualis, aut sup-
par tempore, sed tanquam Auctor eiusdem origi-
nis vocabuli, quemadmodum animaduertit Mazza, dum
ait citati à Macrobio. *In armis accissat.*

A U C T O R.

Loco proprio doue la Naue Noemica posò.

Pagina 78. lin. 21.

C R I T I C V S.

*In Sacris Litteris est quoque in editione vulgata in Arme-
nia,*

nia, pro quo in editione septuaginta Interpretum est
 Defideratur, nempe pars pro toto Ararat. Berosi Gordicum idem esse putare facit, quod
 Deest: ascendit in Montem Gordi, & aspexit locum Arca.

V I N D E X.

Nihil hic opinor, dissentit Criticus à Mazzā obrutus eruditione hominis, quæ mira est: turbare tamen instituit machinis verborum Græcorum, quas admouet, non ut concutiat, sed ut excitet puluerem, & nube inducta splendorem eruditum obscuret. Nihil est hoc loco exquisitius, nihil accuratius, nihil explanatius. Mihi legenti & voluptati, & admirationi fuit. Legi hic doctissimum Abulensem. Illud obseruo de loco designato nomine *Ararat* discordare Criticum à Nicolao Lyra, & ab Hebræis. Rem in medio relinquo. Non respondet opinioni calculus. οὐδὲ λεκάδι δελφίνα Χορσί. Non capit Delphinum lanx escaria.

A V C T O R.

E non solo al tempo di Beroso. Pag. 80. lin. 3.

C R I T I C V S.

Si Beniamino de Omat credendum est, credenda sunt etiam alia insulsa commenta, quæ de suæ gentis magnitudine prodit. Hac si quoque defendere Mazzā poteris, poteris etiam defendere eiusdem de Romuli, & Davidis falso Synchronismo. Nicolaus Damascenus apud Iosephum dixerat reliquias lignorum longo durasse tempore, sed suo tempore durasse non prodit.

VIN-

V I N D E X.

PRæclaram argumentandi rationem! Ab vno ad ple-
 raque alia! Credit vni, ergo alijs. Contrà oportet
 erat: Alijs, ergo & vni. Haberet locum argumenta-
 tio si de Fidei mysterijs loqueremur: in qua omninò ca-
 pitale est quidquam non credere propter vnam, & indi-
 uisam Dei auctoritatem. An tu, quod est proprium Dei
 vis commune fieri Historicis hominibus? Deinde, quod
 genus colligendi est: Habeo fidem Liuius in ijs, quæ nar-
 rat gestis, ergo & in prodigijs, quæ commemorat? Tu
 Critice docte, & sapiens, qui de gestis non dubitas, ne
 de prodigijs quidem ambiges, si rectè deducis. Sta in ve-
 stigio. Tene Arcæ fragmenta: his adhære. De his agi-
 tur. Cur ad synchronismum Romuli, & Davidis diuer-
 tis? Quid fragmentis Arcæ cum Annis Davidis, & Ro-
 muli? Manet illa, hi fluunt. Firma, & fluxa pugnant.
 Præterea, ille synchronismus non tam fuit olim explo-
 ratus, ac existimas, in quo nonnulli hæserunt, propiùs
 Dauidem Romulum ponentes. Lege Viues, Torniel-
 lum, & Salianum, diuersa opinantes plures inuenies.
 Non ijs assentior, qui sciam Dauidem antecessisse Olym-
 piadas, intra quas natus est Romulus, sed ostendo non
 tam esse absurdum, quàm putat Criticus synchronis-
 mum, præsertim cum de origine Urbis Romæ varient
 Auctorum sententiæ. Hinc excusatio Didonis Virgi-
 lianæ. Quod adscribit de Iosepho, quasi Mazza dicat
 fateri eum suo tempore durasse Arcam, incongruum est.
 Nam id Mazza non dixit, sed solum: *Forse anche al tem-
 po di Gioseffo si vedevano*. Susplicando, & probabiliter in-
 ferendo, non adducto testimonio Iosephi, sed sua pro-
 ducta coniectura, quæ omninò est idonea, cum multis
 post seculis Beniaminus, auctore Maluenda, scribat suo

M

tem-

tempore extare. De quo minus Criticus ambigeret, si Maluendam melius nosset, virum, & grauissimum, & doctissimum. Patribus Dominicanis, qui ibi Euangelij causa versantur, & multis nobilibus curiositatis causa peregrinantibus, & ea loca inuisentibus facile est credere, quæ de Arca ad eos Montes appulsi, & fragmentis ibi repertis, seruatilque memorantur, idque nonnulli eorum in suis itinerarijs scripserunt. Hæc tamen Mazza, & ego, homines exiguæ lectionis nouimus: Criticus vastæ, & copiosæ non nouit. *ἡ παρτησατο το χειρονομα*

AUCTOR.

Tzeze addotto dal Padre Maluenda. *Pag. 80. lin. 6. b*

CRITICVS.

Locus Tzeze est Chil. 5. ii. num. 10.

VINDEX.

QVasi Mazzam vellet monere de omisso loco, & ofkitantiæ arguere. Rem magnam. Non attinebat indicare locum, quem Maluenda adduxerat; hoc producto appositè Mazza: Tzezes adductus à Maluenda. Actum ageret si citaret Tzezis locum citatum à Maluenda, apud quem erat in commentarijs super 6. cap. Genes. vti supra laudauerat. *Isa. nosti.*

AUCTOR.

Settimo argomento del Cano. Risposta. Semiramide non prima fondatrice, mà ingranditrice di Babilonia. *Ad cap. 54. Pag. 108.*

CRITICVS.

Non est cur laboret Mazza, nam est error inexcusabilis in Anno.

*Anno. Berofus, apud Iosephum contra Appianum lib. 4,
 1045. negat Semiramidem fundasse Babylonem, & opera mi-
 rabilia, quae predicantur ab ea fuisse constructa. Annianus
 suppositivus Berofus asserit Urbem maximam ex Oppido fe-
 cisse, ut magis possit dici illam aedificasse. Totis viribus enixus
 fuerat, ut negaret ab ea aedificatam: nunc repugnantia irre-
 conciliabili asserit ita se circa eam gessisse, ut possit dici aedi-
 ficasse. Sed nota apud Iosephum non tantum negare à Semira-
 mide κτιδῶναι τὴν Βαβυλῶνα: sed etiam τα θαυμάσια διῶναι περὶ
 αὐτῆς ὡς ἐκείνης ἔργα constructa. Impudentis temeritatis erit
 ista ab eadem manu venisse contendere. Ego, qui parum La-
 tine scio, stupeo Mazzam à Beroso Iosephi contendere à Semi-
 ramide mira opera, & aedificia Babylonis facta fuisse, cum
 Iosephi Graeca verso Latina, & quam citat ipse Μαζζα con-
 trarium prorsus dicat. Stuporem leua Mazza. Quid gaudia
 nostra moraris?*

V I N D E X.

NON videtur legisse Criticus Mazzam, ne dicam
 corrupisse. Mazza producit utrumque locum &
 Annianum, & Flavianum, & utrumque concordare Le-
 ctor comperiet: ita ut constet ipsam Semiramidem non
 condidisse Babylonem, sed auxisse, condecorasse, mu-
 niuisse, vno verbo amplificasse. Confer testimonia. An-
 nianum hoc est. *Ipsa hanc Urbem maximam ex Oppido fecit;*
 Ergo iam erat Babylon aedificata cum Oppidum esset,
 quod nomen commune est etiam Urbibus. Addere verò
 ut illam magis dici possit aedificasse, quàm ampliassè,
 exaggerando magnifica opera, quibus auxit Babylonem
 iam aedificatam, non significat fundasse Semiramim Ba-
 bylonem, sed fundatam auxisse. Flavianum est illud:
*Culpat Scriptores Gracos quasi vanè arbitratos à Semiramide
 Babylonem aedificatam, & mira opera ab illa circa eam fuisse*

constructa. Quod testimonium non discrepat ab Anniano, dum negat Græcis vtrumque præstitisse Semiramim, & condere, & ampliare; non quod neget ampliassè, & ornasse, sed quòd inficietur condidisse simul, & ampliassè. Est in Græco coniunctio τῶν Βαβυλωνίων, καὶ τὰ θαυμάσια vt super vtrumque cadat propositio. Fefellit Criticum copulata oratio credidit vtrumque negasse Berosum Flavianum, nimirum & ædificasse, & ornasse. At ille partem negavit, partem concessit: negavit ædificasse, non negavit ampliassè: quod aliud testimonium Annianum dixerat. Nulla ergo est in Beroso contradictio, imò concordia. Vtrobique negatur condidisse, conceditur auxisse; Et quanquam Semiramis solos muros ædificauerit, verè tamen ijs auxit, & ampliavit Urbem, cùm n. ij abundarent turribus, & ædificijs aptis ad habitandum, & circumcercà multæ domus deinceps ædificatæ fuerint, & ipsa Vrbs munitior facta plures habitatores acceperit, quorum augmento crevit mirum in modum Babylon, & tanquam noua Vrbs ex Oppido facta est, quemadmodum dicit Berosus Annianus, nihil discrepans à Flauiano. Errorem igitur finxit Criticus, & affinxit Anniano Beroso. Illud in ipsum conuerto. Non est excusabilis lapsus Critici. Lege Chronicon Alexandrinum, Diodorum, Iustinum ex antiquis, Tornællum, Salianum ex nouis ad annum Mundi 1932. & sequentibus, qui Beroso Anniano consentiunt. Ab ijs accipe quæ Semiramis Babiloniæ ornamenta, & munimenta addiderit, & ex ijs collige sensum Berosi Flauiani in propositione copulata. Stupeat Criticus in Mazza, vt olim Pallas in Turno, *ne gaudia nostra moretar*: Vicit Mazza.

A V C T O R.

Ancora c' habbia scritto come cosa notissima alli Egizzij.
Pag. 109. lin. 14. CRI-

CRITICVS.

Imò ut Aegyptium magis erat aptum cum exotico testimonio convincere, quàm neutrius gentis. Acumina Mazza.

VINDE X.

Notæ anfam sustulit Mazza, dum ait *in re notissima* superuacaneos esse testes. Obserua illud *Cosa notissima*, qui ergo molietur probare quæ Sole sunt clario-
ra? Constat ratio Mazzae, cuius claua Hydræ maleuolæ capita tunduntur. At Hydra non est enecta claua, sed igne. Sanè verum hic claua, & luce opus est, quàm claua ictu extundit. Verum prius canum à conuexo disun-
xeris, quàm à liuore Criticum.

AUCTOR.

Dipoi premesso questo asserto. Pag. 112. lin. 3.

CRITICVS.

*Megasthenem scripsisse ante Berosum annis circiter quin-
quaginta, prodit Scaliger ad fragmenta vera Megasthenis fol.
19. cuius argumenta vide lib. 1. de emendat. temp. fol. 392.
vide quàm bene Annianis conueniat. Vide supra ad fol. 37.*

VINDE X.

Quorsum hæc? Mazza demonstrat pag. 32. duos, ac diuersos esse Scriptores Metasthenem, & Megasthenem, siue vtrumque dicere velis Megasthenem, ut Voissio assentiariis neganti nomen esse germanum Metasthenem. Quid ergo Criticus arguit vnum ex his esse maiorem annis quinquaginta Beroso? De vtroque debuisset, si id referret. Ut ut sit Auctore Iosepho Scaligero nihil concludit. Hoc est argumentari, an argu-
tare?

tare? Legere Auctores, an peregrinari? Quid? Quod vnus Scaliger non tanti est vt nobis sit præiudicata eius auctoritas, quàm tot modis frangit Petauius, alijque nobiles Chronologi. Iam verò quàm ineptum est prouocare ad locum Mazzæ fol. 32. quo Critici ratiocinatio labefactatur? Negat quippe ibi vnum tantum esse Megasthenem, quo prorsus corruit machina argumenti.

Megasthenis unguis.

A V C T O R.

Libro, ò Berosiano, ò Anniano, ò di chi si sia l'Auttore.

Pagina 113. lin. 35. & 36.

C R I T I C V S.

In suos ipse decidit casses.

V I N D E X.

Cassculus hic est Araneæ. Qui sunt hi casses, in quos decidit Mazza? Cassis hæc est, quàm Criticus frangere non potuit. Affirmare librum cuiuscunque demum Auctoris sit eum esse idoneæ auctoritatis, hoc est in casses decidere. O bellum, ò pulchrum! sic texit Araneæ casses; quærat muscas Criticus, non Mazzas. Non ille noscùm Græcis ἐμπερικὸς vocabit, nec cum Ouidio canet

Decidit in casses prada petita meos.

A V C T O R.

Del nostro anticario antiquitatum studiosissimus.

Pagina 117.

C R I T I C V S.

Duo ista epitheta mirè Annio conueniunt, qui cum anti-
qui-

95
quitatem lederet, omnem lapidem mouebat nouitium, ut à
retroactis seculis vellet videri scientissimus. Bene utpotè
qui aliquibus persuasit ista.

V I N D I E X.

L Apides hic loquitur Criticus, dum ad lapides recur-
rit, ut lapidet Annium, eique assentientes. Qui
sunt hi lapides nouitij? Nouitius in his videtur Criticus
nouus Annij calumniator. Eritne qui neget eum anti-
quitatis studiosum? vel lapides ipsi clamabunt. Certè
Gottofredus eos libros, quos citat Annius, probauit.
Audiant Criticus suum Scaligerum adnotationes, quas
ille in pretio habet Euseb. *Tam Chaldaica Berosi, quam
Aegyptiaca Manethonis non solum retinenda sunt, sed etiam
in pretio habenda propter reuerentiam vetustatis.* At oppo-
net Criticus Chaldaica Berosi esse Flauiana, non Annia-
na. Repono etiam hæc probari Gottofredo, & Micro-
lio, nec improbari à Saliano etiam commemorante Ti-
tanas Berosi Anniani ad annum Mundi 1657. num. 13.
*τάλλα βλέπον ὀφθαλμὸς αὐτὸν ἔβλεπεν. Oculus videns alia, se-
ipsum non videt.*

A V C T O R.

Annales Volusi cacata charta. pag. 129. lin. 28.

C R I T I C V S.

*Absit ut de tuis istis quid dicat hos versus Catulli: nam tunc
esset obscenus, vel te indice Maxxa.*

V I N D I E X.

HOC deerat: ista conforire. Abi cum tuis forijs.
Conducis forias Iuuenalis, quia obscæna sordidis
immusces. Procul hinc cum tua *disidia.*

A V C T O R.

A V C T O R.

Così pur anche dalli istessi Romani. Pag. 132. lin. 6.

C R I T I C U S.

Dionysius à Romanis Etruscos dictos fuisse ait: A Regione, quam olim coluerant nomine Etruria 431. Quid esset χώρα, quid esset πόλις, non distinguit eruditissimus vir pro captu suo.

V I N D E X.

Mazza pro sua ingenuitate credidit versione Latinæ Dionysij, quæ huiusmodi est Romani quoque eos appellarunt Etruscos ab Etruria, quam Ciuitatem ipsi aliquando habitauerunt. Igitur caret reprehensione, nec oportebat textum Græcum consulere. Quod si interpres non Regionem, sed Ciuitatem transtulit, non temerè fecisse existimandus est, quòd credidit Regionem à Ciuitate dictam, ac perinde esse Regionem, & Ciuitatem. Quot enim Regiones à Principe Vrbe nomen acceperunt? Docet hic eruditè Mazza pro captu suo capaci omnium doctrinarum. Lege sequentia. Ταῦτα κατὰ ἄραν μένει. Addo pro meo captu χώραν Ciuitatem etiam significare. Ita Lexicon Budæi, Erasmi, & Cælij. En bolus ereptus è faucibus.

A V C T O R.

E così deuesi credere di questa Etruria.

Nihil hic Criticus. Nihil Vindex.

A V C T O R

Cioè dice che i Voltureni. Pag. 133. lin. 11.

CRI-

Volturna Fanum fuit in Hetruscis. Volturnum in Campania. Quantum distent videant Geographia periti. Hetruriam Ciuitatem vidit solus Annius, & eius discipuli.

V I N D E X.

Persuasum sibi habet vnam tantum Ciuitatem Volturnum esse potuisse. Non debuit. Fatemur Volturnum esse in Campania. Cur non potuit in Hetruria? Reuoco ad Liuium lib. 4. decad. 1. *Vulturnum Etruscorum Urbem, quae nunc Capua est à Samnitibus captam, Capuamque ab Duce eorum Capuae, vel quod propius verò est à campestri Agro appellatam: cepere autem prius bello fatigatis Etruscis.* Exhibet Liuius Vulturnum Urbem opus Etruscorum. Cur ergo si Etruscorum, non ab alia Hetruria Vrbe appellatam? Potuerunt Vulturnum à Volturmo dicere, cum praesertim & Volterrae, & Volterrani Populi in Hetruria fuerint, teste Plinio lib. 3. cap. 5. vnde quadrat deductio nominis. *Verum, vt inquit idem, situs, origineque persequi difficile est.* Suspicio id nomen inditum Vrbi ab Etruscis, desumptum à propria Vrbe Hetruriae, vt nomen gentis conseruarent. Propterea Samnites eiusdem potitos Capuam nuncupasse, ne illud externae gentis monumentum in Campania esset. Quid hic noster Criticus? Illudet ne suspicanti? Coniectura idonea est, nec debet improbari. *Ἀρχινοχον πατῆς.*

A V C T O R.

Adonque la moderna Viterbo, secondo il nome, fu l'antica Etruria. Pag. 133. lin. 17.

N

CRI-

C R I T I C I V S .

Conclusio absurda. Parum memor inscriptionis, de qua mentio in hoc fol. 10. in qua ex quatuor Ciuitatibus vna sit Viterbum.

V I N D E X .

CVR absurda? Eo inficias; nec video quid suo iudicio concludat Criticus: è quatuor Ciuitatibus constitit Viterbum: igitur non potuit esse illa Ciuitas. Imò quia tantæ molis erat potuit conseruari, & perennare: Maximæ Vrbes, quemadmodum lentius, & laboriosius ædificantur, ita difficilius, aut intereunt, aut euertuntur. Testis Roma. Quid hic incurrerit obliuionis Mazza non video: sui semper est memor. Immemor verò Criticus, qui citat fol. 10. in Mazza, vbi nulla est eius rei, quam inducit mentio.

A V C T O R .

Perche il suo famoso Tempio detto di Volturna, ò come si legge in Tito Liuiio, mà con errore di Stampa, di Voltumna era la Curia di tutta la Toscana.

Pagina 133. lin. 20.

C R I T I C I V S .

Stulti Editores Liuij omnes. Quò magis expurgatam editionem dare curauerunt, ed negligentiores fuerunt in corrigendo hoc errore Typographico Voltumna. Mirum Annium à nullis adhibicum inconsilium. Gyraldus pendebat vt mutaret in Vertumnam, nec Volturnæ in mentem venit. Mazza ex Annio tanta auctoritatis Scriptore correctionis modum monstrat. Correctionis, an deprauationis? Dic sodes.

VIN-

V I N D E X.

Verè Aristarchus. Nemini: parcat stultos: vocat Editores: Liuij. Quos viros? Nemine excepto *Omnes*, vt hæc iniuria æquius sit ferenda Annio, & Mazzæ. Agendum: corrige Critice, quod ij neglexerunt, vel non potuerunt. Qui legis? *Volturna?* Minimè. Errorem esse ais: *Vertumna* non probas, & si Gyraldi suspicio sit. Sanè Vertumnum nouimus, Vertumnam minimè. Quid ergo muginaris? Profus nihil. Cur igitur improbas *Volturnæ?* Quo iure deprauationem dicis? *Volturnum* extat in Etruria: ergo & *Volturna* poterit consistere. Sed illi iuratum est *Mazzæ*, & *Annio* refragari. *αὐαγύρον χίρεις*. Aufonius: *Hic est ille Theon Poeta falsus.*

A V C T O R.

Qui dunque depongo la colera, e la penna.

C R I T I C V S.

Assume ingenium, si aliunde potes, & sanam mentem. Ad hoc te hortor. Nam ira, & stylus in pumilione risum facit, non metum.

V I N D E X.

Magna patientia opus est ei, qui cum huiusmodi conflictatur ingenijs. Ades Ferenti, ades Mene-crates. Redit ad ingenium Criticus. Imò nunquam deposuit mordacitatem. Ingenium acutum, & acre inest *Mazzæ*, non opus est aliunde petere. Sanam mentem, tam perspicuum est habere *Mazzam*, vt qui id neget, eum ego (vt cum Cicerone dicam) *haud sana mentis esse existimem*: *Dij meliora Critice*: Haud nosti quis sit *Mazza*. acutus Philosophus, maturus Theologus, præclarus in

Sacris Orator, Quæsitō generalis Fidei, Splendor Ordinis splendidissimi Dominici, vbi lucere clarissimi est luminis, cum à tot radijs non hebetetur. Hoc accipe. In hac Annij Apologia mirè collucet; vt qui hæc litteras profitemur, eius eruditionem suspiciamus, & admiremur. Abitu nunc, & hunc Titana pumilionem appella. Quem te Herculem putas? Nos illum ex *Mazza*, idest *Claua*, Herculem agnoscimus. Væ tibi si ille contra insurgeret! Scires tuo periculo. Virg. *Quantus* *In clypeum assurgat, quo turbine torqueat hastam.* *Cave tibi à Cane muto, & aqua silente.* Ex Iunio.

Appendix ad quædam à Critico de nouo addita.

A V C T O R.

Lo stesso Solone, cioè il primo de' loro Sapienti.

Pagina 49. lin. 8.

PRO CRITICO VINDEX.

Nota Lector. Affert hoc loco fragmentum quoddam Gallicæ lingua scriptum, quod quia peruersum omnino, & corruptum est ab amanuensi non possum transferre, & loco inserere. Scio Gallicè, & sepè, ac diù Parisijs fui: non potui tamen efficere vt sensum redderem: tam sunt omnia perturbata. Video eò tendere, vt reprehendantur ij, qui absurdis, & fabulosis habent fidem, & videtur negare veram esse, quæ hic continetur de Solone narrationem. Incipit *Mais qui est celui, qui lisant, ce discours.*

V I N D E X.

Verè parergon, quod eò pertinet: *Cupressum scis simulare.* Solonis peregrinatio in Ægyptum nota est, vel mediocriter doctis. Exprobratio illa ei facta no-
uitatis

uitatis celebris. Quomodo ei narrationi accommodet Gallicam istam ratiocinationem viderit ipse. Certè quæ hic dicuntur de antiquitate gentis Aegyptiæ, & litterarum Aegyptiarum, & de illarum in Græcia inuentione sunt verissima, & eruditissima, & consona Plinio lib. 6. c. 56. à Cadmo è Fenicia in Græciam aduectas affirmanti, cui planè Iosephus, Suidas, & cæteri consentiunt. Quid hic absurdum, quid creditu difficile? Cur ergo illud assumentum Gallicum, nisi vt vnus, & alter pannus assuatur. Eat ille, & gallam bibat. Sunt hæc hyeme Gallica frigidiora. Verum hoc est ingenium Critici: nihil alienum probare: delectari suis. Repono Gallicè.

*Ce qui poulain prent en ieunesse
Il le continue en veillesse
E ce qu' il prent in donture
Il le maintient tant qu' il dure.*

A V C T O R.

Nam multo post sunt elementa reperta. Ex Lucret. lib. 5. in fine. *Pag. 49. lin. 8.*

C R I T I C V S.

In meo Codice legitur: Nam multo prius sunt elementa reperta. Hinc illa Pliniana, aternus litterarum usus, lib. 7. c. 65. lege Lucretiana que sequuntur.

V I N D E X.

Variat Lectio. Illa Mazzæ cum opinione Iosephi de Homeri Hiade mirè consentit, & melius currit carmen. Sensus Lucretij videtur constare retenta Lectione Mazzæ, hoc est. Primùm, olim, idest ante inuentas litteras, Poetæ cantu, & gestu res gestas celebrabant nihil omninò scribentes, quòd notis destituerentur, quæ longè

gè post repertæ sunt. Versio Critici contraria est, non tamen insolens. Verùm ea videtur esse minus idonea, & in editione Danielis Parei aliter legitur.

Nec multo prius sunt elementa reperta.
Vnde apparet lectionem Critici non benè concordare cum mente Poetæ. Lege Lucretiana, quæ antecedunt, inuenies id agere Lucretium, vt monstret, & laudet prioris æui simplicitatem, & posterioris luxum, vnde sequitur voluisse significare ante litteras inuentas, & ex-cultas Poemata pangi, & cani solita; sic mihi attentè locum consideranti visum fuit. Lege quicumque voles mentem Poetæ assequi, mihi, opinor, assentieris. Nec lectio Parei quidquam obstat, nam refertur non ad carmina, & versus, sed ad alia, de quibus Lucretius egerat litteris posteriora. Præterea illud *nec multo prius sunt elementa reperta* indicat litteras non fuisse vetustas, cui contradicit lectio Critici, dum ait

Nam multo prius sunt elementa reperta,

quæ verba indicant vetustatem litterarum, contra quam Poeta sentiebat. Itaque rem tetigit Mazza. Iam verò quòd Criticus interferit *æternus litterarum usus* non est ad rem. Nam Plinius loquitur de vsu litterarum per se antiquissimo, nempe apud gentes siue has, siue illas, non autem de vsu litterarum apud gentem Græcam, de quo erat sermo, quem constat ante Cadmum nullum fuisse. Legat Plinium, cui vacat *βέλῆται βαλῶν*. *Iciens ictus est.*

Ecco lo schermitor vinto è di schermo. Tassus.

A V C T O R.

Gioseffo Scaligero sù così rigido censore.

C R I T I C V S.

Giulio Cesare Scaligero. In indice erratorum inducitur

Giulio

Giulio Cesare, & reponitur ut debet Gioseffo Scaligero, qui quidem plenis buccis fragmenta à se collecta Berosi laudat, & ut inueni te Mazza etiam commentarijs illustrauit, quæ forsàn non uidiſti: sed ut ſcias nihil eſt ad Berosum Annianum, quem ne hoc nomine dignatus quidem.

V I N D E X.

SI iam inductum erat nomen Iulij, & repositum Iosephi, cur modò inducit mentionem mendii? Certè apparet liuor Critici; ne errori quidem correcto parcit. Quod ait Iosephum Scaligerum commentarijs illustrasse Berosi fragmenta, & ambigit an Mazza uiderit, non miror, cum se laudare soleat, & Mazzam vituperare. Sit sua ei laus; nam ego doctum, & eruditum hominem puto; sed cur Mazzæ detrahit? Nobis uidetur Mazza uir doctissimustum in domesticis, tum in exoticis doctrinis. Id omnes libri huius paginæ clamant. Si autem Iosephus Scaliger laudat fragmenta Berosi, necesse est ut Anniana commendet, cum magnam in eo partem similia inueniantur. Abstinuissè uerò calamum à nominando Anno nihil continet iniuriosum, cum silentium nemini noceat. Quòd si consultò, ceu negligeret prætermisit, id fortè inuidiæ tribuendum: noluit quippe laudem suam cum alio participare homo gloriosus, & auræ popularis auidissimus. Fuerunt alij, de quibus supra commemorauimus, qui honorificam de Anno mentionem fecerunt. ὅπου τὸ ἀλλοτὸν κείσε ἰστὸν χεῖρ' ἐκκῆ, ubi quis dolet ibi, & manum nomen habet.

A V C T O R.

Che Noe procreasse i figlioli anche dopo il diluuio.

Pagina 53. ad c. 34.

CRI-

CRITICVS.

Demus nugas Annianas non aduersari Scripturis Sacris : at non possumus excusare quin sibi ipsis repugnent. En post diluuium genuit Noe filios cum Cham magicis artibus infra fol. 57. genitalia patris infecit, in quibus aut Cham voluit infecundum patrem reddere, nec fecit, & tunc culpa erit in historia maxima, quod infectum pro facto crediderit: aut Noe prolem suscepit ante hanc filij iniuriam, & Cham tam impie ausus in extrema Noe senecta, & tum frustra dicendus erit voluisse patrem impotem reddere generationis, ultima senectute affectum iam coeundi impotentia condemnatum. Si medijs temporibus, idest post susceptos filios ante extremam Noe senectutem ista Cham molitus est, ut pietas Sem, & Iaphet in Scripturis Sacris eluceret, & ceteri fratres eam non prestiteret, quamuis nullis diris appetiti, aut si fuit merita gloria fraudantur. Nam purum commentum puto diuersas fratris fecisse ante diluuianorum; & post diluuianorum filiorum.

V I N D E X.

NON potuit Criticus impugnare doctrinam Mazæ aptissimè, & eruditissimè sustinentis contra Canum, & Pererium Noe etiam post diluuium filios generasse, quemadmodum Berofus Annianus, auctore Salliano, qui Berofum nominat, tradiderat, & Caietanus, & Toriellus approbarunt, nec Abulensis, & Salianus nimis contradicunt: igitur aliud molitur scilicet ostendere Anniani Berosi secum in dictis pugnantiam, quasi pugnent inter se, genuisse filios post diluuium, & infectum esse à Cham filio ne generaret. Quod quidem frivolum est. Nam accepto, sideratum fuisse Noe, adhuc non sequitur repugnantia: primo, quia potuit ante ebrietatem gignere, cum non statim à diluio potuerit vinum bibere,

bibere, præcedere quippè debuit plantatio vineæ, & fructificatio, & ipsius vini confectio, quæ nisi interuallo temporis idoneo, fieri non potuit. Deinde non est necessaria connexio inter infectionem, & infirmationem virilium. Quot enim veneficia effectum non sortiuntur. Itaque concedo infecisse, nego effecisse vt impotens redderetur. Iam verò, quod ait de fratrum illorum pietate, modestia erga patrem, & benedictione Sem, & Iaphet, quasi nulli essent, qui ab opere virtutis, & mercede præmij essent exclusi, facile rejicitur, cum illi filij possent esse paruuli eodem tempore, & illius operis incapaces, vel post illum euentum nasci potuerint. Tandem, quod addit istas fratrias ante diluuiianorum, & postdiluuiianorum filiorum commentum esse, sibi habeat: alijs aliter visum, nec visum commentum: oportet monstrare fabulam esse, quod non efficiet Criticus, cum in eo nulla sit repugnantia, nedum contradictio. *Non respondet opinioni calculus.* Monitum est Iustiniani in Instituta lib. I. tit. 6. *quibus ex causis manu mittere non licet.* Consulat Balduinum.

A D O P T I O N E S.

Inserti per addozione. pag. 55. lin. 22.

C R I T I C V S.

Absurda subtilitas. Fratres adoptare fratres in filios, vt scilicet discordia suboritura conquiescerent, qua oriri poterant si post diluuiiani sibi renascentis Mundi originem quoque asseruissent contra fratres maiores Sem, Cham, & Iaphet, qui soli (neque mirum cum ceteri non essent adhuc) Principatum adeò habuerant isto proloquio Replete terram. Conquesturi non erant post diluuiiani si è fratribus filij, & è gradu in fratrum potestatem subderentur. At conquesturi si vocati fratres

*fratres non participes dicerentur Principatus renouati Mundi
Cum nullo modo principium primum vocari possent tempore
loco, & ordine à Patre, & fratribus preoccupati. Explicet
Mazza, & qui peregrinitati Anniana assuetus est.*

V I N D E X.

ET si obscura sit periodus propter exesas quasdam
dictiones, tamen constat quid velit Criticus. Non
probat, imò & absurdum putat dicere fratres illos post
diluuium natos, quos probabiliter ponit Caietanus, &
Torniellus, & Berosus Annianus, venire potuisse in
partem occupationis Orbis. Quæro ex Critico ratio-
nem. Cur non potuit fieri huiusmodi communicatio, si
fratres vellent ius suum cum ijs participare, non dico
per veram adoptionem, quæ proprie est ius Romanum,
sed per substitutionem in locum suum, communicato eis
priuilegio propagandi Orbem? Licuit in eo populo fra-
tri superstiti suscitare semen mortui fratris ex vxore
fraterna ad propagandam familiam, non licuisset fra-
trem ab alio fratre substitui communicata cum eo præ-
rogatiua propagationis Orbis terrarum? Licuit etiam
adoptare fœminas, sicuti Mardocheo, qui Estherem
adoptauit, vti legitur Esther 2. Illi primi tres filij Sem,
Cham, & Iaphet nati ante diluuium erant tanquam pa-
rentes quidam generis humani, & ad id seruari à Deo,
& destinati. Ius contraxerant, & secum ad suos trahe-
bant, poterant tamen cum alijs fratribus, si postea nar-
scerentur, ius illud partiri, itaut alieno beneficio pos-
sent humanum genus propagare. *Ὁν πρὸς πάντας ἀπὸ τοῦ
καλῶς.* Non est cuiusuis rectè condire.

A V C T O R.

Nè questa si fatta addoazione, ò inserimenti de figli alie-
ni. Pag. 55. lin. 12.

CRI-

C. R I T I C V S.
*Afferunt Iurisconsulti. Qui ex te, & uxore tua nascitur
 in tua potestate est. Item qui ex filio tuo, & uxore eius nasci-
 tur, ut diuersum appareat inter adoptionem aui, & fratris.
 Si Iacob Ephraim, & Manasse non adoptasset, Iacobo non
 successuri erant in Herem, sed in capita, hoc est uterque in
 vacuam sortem Ioseph. Vide Paral. 10. c. 5.*

V I N D E X.

S Copum semper quò tendant Critici spicula mihi ob
 oculos propono, vt an collineet, vel deflectat, ob-
 seruem, ac deprehendo sapius non collineare. Quor-
 sum hoc de patria potestate in filium, & aui in nepotem
 Hic agitur de communicatione priuilegij propagandi
 Orbem alijs fratribus, non verò de iure patrie potestatis,
 neque de adoptione propria, quæ iuris Romani erat: &
 sanè miror Criticum adoptionem admittere in principio
 Mundi, quando ea nota non erat. Quòd si Auctor adop-
 tionem vocat loquitur de adoptione impropria, non au-
 tem de illa, quæ in iure Romano continetur: probare
 debuerat eam participationem priuilegij fieri non posse
 propter aliquam iniustitiam interuenientem, quam cer-
 tè afferre non potest. Remittit autem nos ad lib. 1. Paral.
 c. 5. vt ostendat eruditionem: ibi tamen id solum habe-
 tur Ruben spoliatum iure primogenituræ propter iniu-
 riam paterni thalami violati, cessisse primogenita filijs
 Ioseph: & principatum filijs Iudæ. Hoc autem non con-
 tinet rem Critici, sed Mazzæ. Patet enim posse fieri
 communicationem vnius prærogatiuæ, non alterius.
 Itaque potuerunt communicare filij primi Noe filijs se-
 cundis post diluuium fratribus suis vsum priuilegij, re-
 tento sibi iure, quemadmodum filij Ioseph abstulerunt à

Rubeno primogenita sine Principatu, filij verò Iuda
Principatum sine primogenitis. Ἄλλο γένος καὶ πνε. Aliud
genus Remi.

A U C T O R.

È quello che è ammirabile viene questa Anniana opinio-
ne confermata dal Vossio. Pag. 65. lin. 8.

C R I T I C U S.

*Videndus est hic Vossius, sed contradicentem habes Cluue-
rium in Italia fol. 5.*

V I N D E X.

IN hoc biuio Lupum auribus tenet Criticus: inter sa-
crum, & saxum constitutus, quò se vertat nescit.
Vtri assentiatur anxius; sed ad Cluuerium, vt à Mazza
dissentiat: inclinabit. Nos interim nostro functi officio
calamum deponamus, & Mazzæ de erudita huiusmodi
Apologia gratulemur, & ad alia maiora edenda in pu-
blicam Scholarum utilitatem adhortemur.

I. Deus, ò nostrum, felicibus utere Fatia.

Ἀρχὴς καλῆς κέλυσαν εἶναι καὶ τέλος
Ὅρῶνς δοκοῦσιν οἱ ὄροι τῶν πραγμάτων.

*Captis bonis bonum finem succedere
Negotiorum ritè monstrat exitus.*

Hæc

HÆ C ego Critico repono, ac eum amice moneo. ne deinceps velit irritare crabrones. Volucer est ingeniosus, rostrum auertat, colligat unguis, euolet, alas explicet, & in summa nitatur: altiora meditetur; & quoniam Nobilis est, nobiliores curas suscipiat. Excellit Iurisprudencia, consulat Reipublicæ. Callet humaniores litteras, iuuet Academias: valet eloquentia Itala, Latina, nec caret Græca, concinat Philarmonicis, & suauem cum eis concentum efficiat. Ornet Patriam, quam nactus est clarissimam, vbi claros natales habuit. Immisceat se Principibus illis Viris, qui suis eam scriptis nobilitarunt. Antiquioribus Catullo, Nepoti, Plinio: recentioribus Fracastorio, Scaligero, Paulo Aemilio, Onuphrio Panuino, & qui nuper decessit Nouarino, viro piè erudito, & Sacrarum Litterarum peritissimo, & præclaris in lucem editis Operibus clarissimo. Addat seuius: Marchioni Pindemontio, animato litterarum Oraculo, in cuius domo Cortina est, è qua Sibyllina omnigenæ doctrinæ folia recitantur: Marchioni à Puteo Scientiarum thesauro, vnde gemmæ litterariæ petuntur: Comitè Moscardo Nobili antiquitatis indagatori, & nouo luminis sapientiæ illustranti Urbem eruditæ monumentis. Intueatur inter Patres Somaschos Franciscum Carum acutum Philosophum, eximium Concionatorem, elegantem Rhetorem, egregium Poetam, floridissimo ingenio, amænum Athesim coronantem. Inspiciat inter Patres Augustinianos Patrem Henricum Noris in Scholis Theologicis, & Ecclesiasticis spatijs versatissimum, qui spes Ordinis altera, & Urbis magno succedit Onuphrio, & nuper insigni edito de Historia Pelagiana volumine ingentem sibi gloriam comparauit. Splendeat

inter ipfos: Spargat sua lumina, non officiat alienis.
 Vertat in publicum vsum priuatas Opes doctrinarum,
 quibus abundat. Famam nominis sui scriptis innocuis
 extendat: litet æternitati: consulat posteritati: proficiat
 Reipublicæ, cuius bono natus est; & præclaras
 animi dotes, quibus eum præditum esse agnoscimus, in
 commune conferat, & bene merendo de Patria efficiat,
 vt omnium tum Ciuium, tum externorum plausum, &
 gratiam consequatur.

inter

○ 3

AP-

APPENDIX.

ATVS ad proprias iniurias ferendas, & alienas propulsandas, postquam vindicaui Mazzam à calumnijs alienorum, pergo liberare Fratrem meum Antonium Macedum Iesuitam ab iniurijs suorum.

Ecquis crederet scriptores Iesuitas, qui maximè concordés sunt, & arcto amoris vinculo continentur, discordés ex contentione fieri, & dum alijs alios tentant præponere, inter se discordare, & suos lædere? Puto autem lædi eos, qui debita fraudantur gloria. Rem expono, & altiùs ducò principium. Nihil in hoc sæculo, & fortasse ne in superioribus quidem illustrius, & celebrius contigit, quàm Reginae Christianæ Augustæ Gustavi Augusti filia ad Orthodoxam Fidem ab Hætherodoxa conuersio, & Regni opulentissimi, & potentissimi contemptio. Quæ tantam expectationem excitauit, tantum admirationis attulit suspensio stupore Orbe, & ad famam rei attonito, vt omnes penè Reges, ac Principes Europæ in eius gloriæ partem venire optauerint. Diuisa sunt studia Italiæ, Germaniæ, Hispaniæ, Galliæ, Portugalliæ, vt primas in hoc opere vindicarent. Omittamus Pontificem, qui Alexander VII. fuit, quòd extra omnem sortis aleam positus, & in fastigio dignitatis constitutus prærogatiua singulari functus cæteris antecellit. Prætereamus Imperatorem, Regem Gal-

Galliæ, Hispaniæ, Portugalliæ, qui secundum eum rebus humanis præfunt, & extra communem fortunam sunt. Veniamus ad priuatos, qui aliquid operæ in eam conuersionem contulerunt. Et quidem illud constat conuersionis Regiæ solum Deum fuisse auctorem, ad quem vnum Christina iure refert illud Psalmi, *Hæc mutatio dextera Excelsi*. Cæterum inter mortales Tanti *dux femina facti*, at supra faminam, imò, & supra mortalem Christina videtur. Neminem vel suasorem, vel hortatorem, vel consiliarium, nedum auctorem habuit. In Sacris Scripturis, Concilijs, Patribus, præcipuè Augustino, faces inuenit, quæ præirent. Qui secus egerunt, seque iactarunt, tanquam participes consilij, desipuerunt. In patrandò factò aliquam mortales operam posuerunt, ac ne hanc quidem sine nutu, imperioque Regiæ præstiterunt. Quis primus fuerit, qui cum illa rem communicauit, cuiusque opera ad rem tantam patrandam adhibuerit? De eo queritur. Id pro certo habetur: illum quicumque tandem fuerit, è Societate Iesu fuisse. Detur hoc laudi ei Familiæ, cuius scopus est salus animarum, & propterea *ab Iesu dicta*. Incerta fama est ob studia partium ad suos prærogatiuam trahentium.

Hanc ego contentionem tollo, & pronuncio, primum fuisse Patrem Antonium Macedo Lusitanum fratrem meum; quod mihi compertum est, qui ad illam legationem in Sueciam eo tempore comes D. Iosephi Pinto Pereira viri clarissimi destinatus fueram. Et propter ætatem, & imbecillitatem Prouinciam reieci, & in fratrem meum conieci; ac de re tota, vti suscepta, & gesta est, tum à Lusitanis inde redeuntibus, tum à Suecis cum legatione venientibus factus Olisipone sum certior; postea quo anno Christina Romam venit, vt scriberem Panegyricum, quem cum alijs plerisque opusculis in
lucem

lucem edidi in scriptum *Pallas Togata*, omnia penitus
 perspexi, & exploravi. Igitur Antonius Macedo anno
 1650. Stokolmum appulit cum Legato, cui erat à con-
 fessionibus, pridie eius diei, qua S. Ignatij solemniter
 celebrantur, die sanè notabili, quasi illo auspice res pa-
 tranda esset. Exinde occasione legationis in Aulam fre-
 quens cum esset, Reginae notus, & familiaris esse cœpit.
 Itaque cum acceptior in dies fieret, sui eum consilij Re-
 gina participem fecit, & patranda operis adiutorem.
 Cumque Iesuitam esse resciret, quam gentem fama noue-
 rat, & in pretio habebat, fidenter eam rem totam aperuit,
 & clam cum litteris proficisci iussit Romam ad P. Ge-
 neralem Societatis Iesu. Is tunc erat Franciscus Piccolo-
 mineus, ut Summum Pontificem de suo consilio certio-
 rem faceret, ac duos de Societate ad se mitteret, quibus-
 eum, absente Macedo de re tanta deliberaret. Cumque
 hic ante Macedum Romam aduentum decessisset, litteras
 is Patri Guosiuo Nikelio reddidit, qui eodem anno
 exeunte misit Stokolmum Patres Malines, & Casat-
 um. Asseruantur autem huiusmodi litteræ in Charto-
 phylacio Domus Professæ Societatis, quæ ab Iesu dicitur.
 Quæ res cunctis Societatis Patribus notissima non
 patitur dubitationem; cum præsertim eo tempore Ge-
 neralis Congregatio fieret Patrum vniuersæ Societatis,
 qui pro nouo Generali creando Romam confluxerant.
 Quin ipsa met Regina Christina sepe, ac palam testata
 est nemini se ante Macedum mortalium mentem suam
 aperuisse. Id ipsum Patres Malines, & Casati faciunt;
 præterea P. Mandercheidus Confessarius tunc D. An-
 tonij Pimentellij Legati Regis Catholici apud Reginam
 idem confirmavit. Alias igitur res agebant Patres Henf-
 kenius, & Papebrokius, cum in vita Bollandi tract. Præ-
 lum. cap. II. ita scripserunt, *Habuerat iam tum, cum adhuc*

in.

in Regno degens de eligenda Religione deliberaret, operis in Belgio inchoati notitiam à Godefrido Frankenio, qui primus Catholicorum Sacerdotum ipsam ausus fuerat conuenire, atque de cognoscenda antiqua Religionis unitate, & veritate interpellare. Quæ omninò sunt à vero, quo ad vtramque partem aliena. Nam vt ab eo incipiamus, quòd est posterius, Regina solum Deum sui consilij auctorem habuit, nec ab villo fuit interpellata mortali, sed ab Immortali omnium Conditorè impulsà. Deinde pars prior à veritate aberrat. Nam ipsemet Frankenius in suis ad Macedum litteris Romæ iam commorantem datis ineunte anno 1652. palàm affirmat, se post illius è Suecia discessum Stokolmum ex Hopnia Regia vrbe Daniæ transisse, & ad Reginam adijisse. Deinde ipse Frankenius testatur se inclinante anno 1651. Stokolmum se contulisse. Pater verò Macedo mense Iulio anni 1650. eò appulerat, & inde se Romam contulerat mense Augusto sequentis anni 1651.; postquam annum solidum, & mensem vnum apud Reginam moratus fuerat. Præterea Frankenius, cum audisset ex Regina mitti, se petente, duos Patres Societatis Stokolmum, vt ad suam gentem gloriam traheret, statim per litteras de eo monuit superiores Flandriæ hortatus vt misso P. Mutio Belga, aduentum aliorum præueniret. Insuper quæ litteræ extant Frankenijrem continentes, omnes eæ sunt postquam Macedo Romam è Suecia profectus fuit, datæ; vt in Archiujs illarum Prouinciarum comperietur. Tandem palmare argumentum est, quod P. Guglielmus Duualius Prouincialis Flandrobelticus, & ipsiusmet Frankenij Superior Romæ, cum venisset ad Generalem Congregationem, & Patrem Macedum inuenisset, eum beneuolè, & honorificè accepit, testatus eum fuisse primum, cui Regina suam mentem aperuisset, cuique patrandum opus

man-

115

mandasset; quin & cum eodem egit de ratione expediendi in Sueciam Frankenium. Quid? quod ipsimet Patres Congregati, cum vidissent scripta Henskenij, & Papebrokij, admirati sunt audaciam scriptorum, & indignantis exclamarunt: Macedum gloria sua esse fraudatum. Desinant ego suam fouere sententiam; sinant Macedum frui illo fructu gloriæ, quam promeruit, suscepta peregrinatione plena laboris, plena periculi, per ignotas gentes, asperas regiones, auia itinera, abstrusa vallium, prærupta rupium, infidiosa loca, & aliena tempora, non alia sibi mercede proposita, quam studio Religionis, & pietatis. Hæc palam facere volui, ut sua narrationi fides, sua merenti gloria restituatur.

F I N I S.

MANTISSA.

Parauierus Veronēsis, auctor notarum,
 & calamiarum in Massam Inquisito-
 rem tum eius Urbis, Lecto meo libro,
 in quo vindicem egi Pattis Mazzae, res-
 ponsionem adornauit, in qua integrum
 penè annum consumpsit, ad idque am-
 cas multorum manus aduocauit, vt mi-
 hi responderet. Gratulor homini quòd
 tanti me fecerit, vt, cum ne Hercules quidem contra duos
 fit satis, ille mihi satis non esse duos tresue auctores existi-
 marit. Briareii manus in opusculo illo sentias, sed omnes
 verberant aerem, & à proposito aberrant. Manent omnia,
 mea tuta, & illibata, & honor Mazze vindicatus. Eò tandem
 diuertunt, vt quæ menda in librum meum irrepsertunt ob im-
 peritiam, & negligentiam librariorum, colligant, & reprehend-
 ant. Ea vero in Græcis sunt. Norunt omnes quanta sit his
 temporibus apud nostrates typorum Græcorum insolentia.
 Quid ergo mirum, si multi errores in græcanica vocabulæ,
 inciderint, præsertim Veronæ, vbi est penuria & typogra-
 phorum, & typorum. At tu correxisti. Fateor, & sexcenties
 correxi, nec tamen quidquam proficere potui; cuius rei tes-
 tes sunt quotquot amicos habui, qui me de eo saepe querentem
 audierunt. Ac primùm ego non soleo errata colligere,
 & in summam redigere, & qui mos est in fine libri propo-
 nere. Putidum semper id duxi. Legat qui volet meos libros
 quadraginta tres, omnia relinquo lectoris veniæ, vel prudenti-
 æ. Si horum ratio habenda est ipsemet sparauierus in ma-
 nuscriptis suis, quæ vidi, & fideliter transtuli multa huiusmo-
 di errata incurrit, quæ in meo libro videre quis potest. Præ-
 terea magni viri nomine me defendam. Is est Illustrissimus,
 ac eruditissimus Marchio Pindemotius cum aliarum littera-
 rum, tum græcarum peritissimus, cuius libri abundant mendis,
 eo inuito, & dolente de imperitia, & negligentia Typogra-
 phorum.

P

phorum.

phorum. Verum est cum accuratè omnia collegisse, & correxisse, quod illius solemne est; longam igitur inducit seriem errorum, quam ego semper omisi. Quin & in ipsam correctionem noui errores irreperunt, de quo ipse mecum non semel est questus. Vtar alio exemplo familiari. Vir Clarissimus in hac Academia Octavius Ferrarius sua in quoque vicem dolet, quòd sibi sæpe multi errores contingunt, inter quos enormis fuit, qui habetur in vltima Prolusione composita in gratiam Triumvirorum Reformatorum, qui hoc anno Academiam lustrarunt, & illustrarunt, in cuius fronte, vbi nominantur, vnus nomen pro altero habetur hoc modo.

ANDREAS CONTARENVS

NICOLAVS SAGREDVS

BAPTISTA NANIVS.

Cum tamen Sagredus nullus esset, qui hodie singulari Dei beneficio Dux Serenissimus creatus est, sed Angelus Corrarus. Erit ne qui ob id virum Clarissimum vituperet, & operi erudito detrahat? Cur ergo mihi vitio datur Typographorum incuria? Nihilominus dari da est venia Sparauerio, qui cum solida refellere non potuerit, quisquillas istas collegit, vt videretur aliquid dicere. Asturè ille quidem alias notas de nouo adiecit; vt qui non poterat veteres defendere, nouas tueretur. Aiunt eum mihi, & Massè petulanter conuitiari: nihil moror assuetus pro veritate contumelias, & grauiora pati. Religiosus sum: modestè scribo, & patienter audio, quæ me attinent; modò veritas in tuto sit, nihil me mouet, aut turbat: Augustini vetus discipulus, & verus amator solius veritatis rationem habeo. Hæc mihi merces. Ea vna contentus viuo, nec quidquam spero præter honestam sepulturam. Falluntur qui putant me de mea fortuna queri. Calumniantur. Imo mihi de mea fortuna gratulor, quòd quæ scripsi, & scribo sunt omnia ad veritatem comparata; non ambitionis, sed solius veritatis studio ea in lucem emitto. Ne quis putet me honoris, aut vtilitatis causa scribere,

bere,

bere, quòd memini me testari Romæ coram Pontifice Clemente IX. qui mihi condolebat de calamitatibus, in quas nuper incideram: huic enim ita respondi. Gaudeo, Sanctissime Pontifex, quòd tam sim calamitosus, ut auferam suspicionem Hereticis, contra quos scribo, putandi me ambitione, aut assentatione fecisse; quemadmodum solent de aliis Ecclesiasticis scriptoribus prædicare. Probavit Pontifex. Eo sensu nonnunquam in meis libris meas calamitates, quæ notæ sunt orbi, commemoro, ut exhorter alios scriptores post me futuros ad scribendum solius studio veritatis. Testimonium esto illud quod posui in primo Tomo Collationum doctrinæ S. Thomæ, & Scoti ubi sic. *Scribo procut à fuco, longe ab ambitione, omni spe honoris non modo abiecta, sed etiam amissa: victima veritatis non macta, sed mactata. Contigit mihi iactare in Schola quod ille alter in acie.*

Disce legens doctrinam ex me, verumque laborem

Fortunam ex aliis; nam te mea Penna Minerue

Addictum dabit, & nulla inter præmia ducet.

quæ quidam maleuoli sinistrè interpretantur, quasi ego de mea infelicitate querar, cum ego contra summam felicitatem putem in scribenda sine ambitionis studio veritate. Palam facio omnibus me vnam tantum veritatem pro scopo mihi semper proposuisse. Idque in aliis meis præfationibus testatum, quicumque legas, reperies. Habeto fidem homini candido, & nunquam mentienti: atque ut tibi persuadeam certus hoc, & iuratus dico. Et adicio narrationem.

Cum essem in Anglia anno 1653. ubi scripsi pro Sede Apostolica librum, quem inscripsi *Tessera Pontificia*, & Londini inter medios Hæreticos frementes, ac frendentes in lucem edidi (quòd eram in domo Legati Regis Lusitaniæ, cui eram à secretis pro pace, atque adeo tutò versari per urbem poteram) alium librum composui, inscriptum *Mens innocentiæ diuinitus inspirata* in defensionem doctrinæ Sancti Augustini, de qua tum disceptatio erat occasione Ianfenii; qui liber negotium exhibuit quibusdam Antagonistis Ianfenii. Rogauit igitur me idem Legatus, ut ab opere desisterem, ne

quam inuidiam incurrerem; nolui eius precibus acquiescere, meque ad illum Typis mandandum accinxi pro meo in Augustinum, & veritatem amore. Accidit vt Legatus multorum precibus commotus vehementius vrgeret ne ille liber ederetur, atque ut me à proposito dehortaretur, ambitione capere voluit, quē timore deterere non poterat. Semel igitur ad me. *Desiste*, inquit. *quaso ab hoc negotio. Ego enim recipio si desiteris impetraturum me tibi à Rege Episcopalem insulam: cui ergo ita respondi. Plures facio vnam lineam Augustini, quam plurimas insulas.* Miratus responsum desistit à proposito, & ego librum in lucem emisi. Non opus est alio ad faciendam dictis fidem argumento. Augustinianus doctrina sum. Quicumque mihi aduersatur, is Augustino aduersetur necesse est.

Illud moneo irrepfisse errorem pag. 62. vbi legendum omnino, uti *Iulius Caesar Cardannus*: ne quis putet me particulam ille pro Iosepho Filio posuisse. Scio enim duos fuisse Patrem Iulium, & Filium Iosephum Scaligeros.

Græca.

122

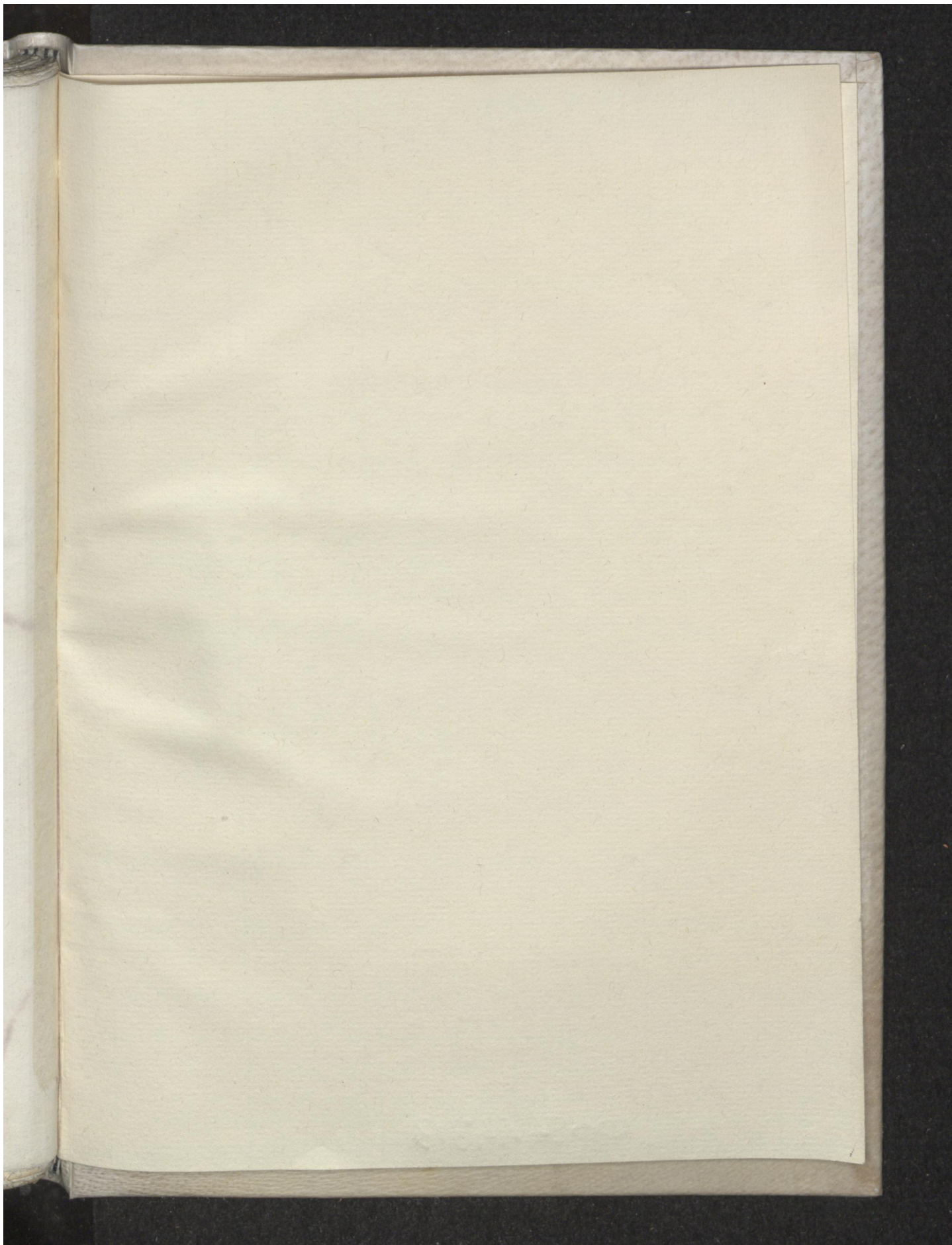
Graeca Errata Correcta.

Pag.	17	ζαλιεν	Lege	παλιεν
pag.	22	αμφαγοειν	Lege	αμφιγοειν
pag.	24	τριχας	Lege	τριχας
pag.	32	νεβριω	Lege	νεβρις
pag.	41	Διος	Lege	Διος
pag.	43	αυτοπτης	Lege	αυτοπτης
pag.	58	ζκωρασας	Lege	εκομασας
pag.	60	Ασεβιοςφορ	Lege	ασεβεισπερος
pag.	68	πρυνη	Lege	πρυνη
pag.	77	πυελου	Lege	πυελου
pag.	77	Αημια	Lege	Δημια
pag.	79	τεττιγε	Lege	τεττιγι
pag.	87	Αηφθας	Lege	Ηφαιστος
pag.	91	των	Lege	την
pag.	92	των	Lege	την
pag.	94	εμβροκους	Lege	εμβροχους
pag.	95	βλεων	Lege	βλεων
pag.	96	αραν	Lege	χωραν
pag.	105	εκη	Lege	εχη
pag.	106	αρτυσα	Lege	αρτισαις

Latina menda emendata.

Pag.	24	Ninives	Lege	Niniuen
pag.	79	etarancis	Lege	&araneis
pag.	46	grunire	Lege	grunnire
pag.	52	ingenium subtilem	Lege	subrile
pag.	59	siue	Lege	siue
pag.	59	ibi Bono verba.	Lege	bona
pag.	64	ista	Lege	ita
pag.	68	palatumi	Lege	palatum
pag.	86	initia	Lege	vitia
pag.	99	Nemini parcit stultos :	Lege	nemini parcit : stultos vocat .

Accuset ne me quisquam ob hæc menda imperitiæ latinæ
linguæ? Cur ergo me imperitum Sparauerius græcicæ ob
errata Typorum appellat? Scias Typographum Reip. ser-
uire, ac ideo moram in corrigendo pati noluisse, ne publicis
typis deesset.

005644313

KONSERVIERT DURCH
ÖSTERREICHISCHE FLORENZHILFE
WIEN